

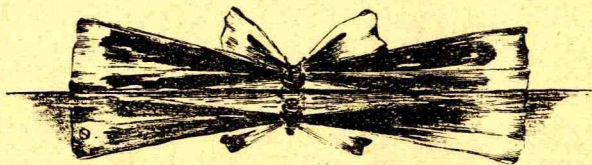
ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κ. Παλαμά. Ῥόδου Μοσχοβόλημα.— Α. Καμπάνη Ἡ παρέκτασις μιᾶς περασμένης ἐποχῆς.— Α. Μελαχρινοῦ τὰ μάτια στὰ Δειλινά, ὁ ἴλιος βασιλεύει.— Α. Σικελιανοῦ. Νικητήρια.— Α. Τολδοῦ. Συζυγικὴ Εὐτυχία.— Σ. Σκίπη τὸ Τραγοῦδι τῆς Ἠλιομάνας.— Ζ. Παπαντωνίου. Ἀπὸ τὸν «Λυτρωτὴν».— Μ. Μαλακάση. Μεταφράσεις ποιημάτων τοῦ Βερλαίν, Ἴψεν Γκαίτε.— Θ. Χ. Φλωρᾶ. Ἴδ-ολογία καὶ Ὑλισμός. Θεοκρίτου Εἰδύλλιον μεταφ. Καμπάνη.— Η. Ζητουνιάτη. Ἀπὸ τὴν Λήκυθον.— Νίτσε. Γράφειν καὶ ἀναγινώσκειν.— Fingal. Ἀπὸ τὴν Ἐκθεσίαν.— Μαλλαροῦ. Τὸ φαινόμενον τοῦ Μέλλοντος.— Βωδελαίρ. Spleen— Δάντη— Sonetto.— Ἐπιθεώρησις ὑπὸ Α. Καμπάνη.— Ψυχάση. Σολωμός.— Ι. Βλαχογιάννη. Οἱ ἀφίλιωτοι.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΣ
ΑΘΗΝΑΙ
1903

ΡΟΔΟΥ ΜΟΣΚΟΒΟΛΗΜΑ

Ἐφέτος ἄγρια σ' ἔδειρεν ἢ βαρυχειμωνιά
Ποῦ σ' ἔπιασε χωρὶς φωτιά καὶ σ' νῦρε χωρὶς νιάτα,
Κι' ὦρα τὴν ὦρα πρόσμενες νὰ σωριαστῆς βαρειά
Στὴ χιονισμένη στράτα.

Καὶ χθὲς καθὼς σὲ θάρρεψεν ὁ ἥλιος τοῦ Μαρτιοῦ,
Καὶ τράβηξες νὰ ξαναβρῆς τάρχαϊα μονοπάτια,
Στὸ πρῶτο μοσκοβόλημα ἐνὸς ρόδου μακρινοῦ
Σοῦ δάκρυσαν τὰ μάτια.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

Ἡ ΠΑΡΕΚΤΑΣΙΣ ΜΙΑΣ ΠΕΡΑΣΜΕΝΗΣ ΕΠΟΧΗΣ

Ἐνας ἀπὸ τοὺς εἰσαγωγικωτέρους ἀναφορικῶς πρὸς τὰς κλασικὰς φιλολογίας γερμανὸς φιλόλογος θεωρεῖ ὡς εἶδος ἀρνητικῆς εὐτυχίας μας τὴν πυρκαϊάν ποῦ ἀπετέφρωσε τοὺς βιβλιολογικοὺς ὄρμαθοὺς τῆς Ἀλεξανδρειανῆς βιβλιοθήκης. Τῷ ὄντι, διῆσχυρίζεται, θὰ ἦτον ἀδύνατον οἱ νεώτεροι νὰ ἐνυποστατώσουν φυσιολογικῶς ἓνα ἰδεώδες φιλολογικόν, ποῦ νὰ προδίδῃ πνευματικὴν ἰκμάδα, ἂν ὁ πετροκαταλύτης καιρὸς ἀποτεφρώνων τὰ βιβλία τῆς βιβλιοθήκης ἐκεῖνης δὲν ἀπῆλασσε συγχρόνως τὰ νεώτερα ἔθνη ἀπὸ μίαν οὕτως εἶπεῖν ἀποκλειστικὴν καὶ μονοπωλιακὴν παραγωγὴν σχολιαστῶν ἱκανῶν νὰ κατατρίβωνται εἰς τὰ φιλολογικὰ καὶ αἰσθητικὰ «ὁμοούσια καὶ ὁμοιοούσια».

Ἡ παρατήρησις τοῦ Τεῦτονος σοφοῦ δὲν εἶνε κενὴ παραδοξολογία, ἀλλὰ ἓνα συμπέρασμα, ποῦ προῆλθεν ἀπὸ γάμους ἱστορικῶν δοκουμένων καὶ ἐνώσεις ἀρχικουμένων καὶ πιθανοτήτων πολὺ αὐτάρκως φυσιολογικῶς. Τὸ πολλοστὸν τῆς αἰσθητικῆς παραγωγῆς τῆς ἀρχαιότητος ποῦ κατέχομεν ἀπερρόφησεν ἰκμάδα πνευμάτων καὶ ἴδρωσε μέτωπα κ' ἐκόπωσε νευρικὰ νήματα κ' ὑπερεπλήρωσεν ἐγκεφάλους, ὥστε τίποτε ἄλλο νὰ μὴ χωροῦν. Ἀλυσσώδεσε τὴν ἐνέργειαν ὠπισθοδρόμησε ρεύματα

δαφιλῆ ξανά πρὸς τὰς πηγὰς των καὶ ἀνέκοψε τὴν πρὸδον, ὅσῳ καὶ ἂν ἀπὸ ἄλλο μέρος τὴν ὠφέλησε.

Δὲν θέλω νὰ παρεξηγοῦμαι οὔτε ζηλεύω δόξαν κανενὸς νέου Perault, ὁ ὁποῖος θὰ ἐπανεφέρει στὴν συζήτησιν τὸ ζήτημα τῆς ὑπεροχῆς τῶν νέων ἐπὶ τῶν παλαιῶν. Εἶνε ζήτημα ποῦ δέν με ἔλκει. Ἡ πρόθεσίς μου εἶνε νὰ σημειώσω τὸν φόβον τῆς εἰς τὴν ἱστορίαν δουλείας. Ὁ Ἑμερσων καὶ ὁ Νίτσε φιλόσοφοι καὶ οἱ δύο ποῦ πέρνουν ἀφστηρίαν τὸν ἀτομισμὸν, ὅσῳ καὶ ἂν διαφέρουν τὰ ιδεώδη των ἐν τούτοις συνέρχονται εἰς ἓνα κοινὸν πόλεμον κατὰ τῆς σκλαβιᾶς εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τῆς ὑποδουλώσεως τοῦ ἀπογόνου εἰς τοὺς προγόνους, τῆς δουλείας εἰς τὸ παρελθὸν καὶ κατ' ἀκολουθίαν λογικὴν εἰς τὸ μὴ ὄν. Ὁ Νίτσε περισσότερον καὶ ἀναλυτικώτερα ὁμιλεῖ ἐπάνω στὸ μοτίβον αὐτὸ εἰς τὸ βιβλίον του «περὶ τῆς ὠφελείας καὶ βλάβης τῆς ἱστορίας διὰ τὴν ζωὴν».

Ἡ γνώμη τοῦ Αὐγούστου Κόντ, ὅτι ἡ ζωὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ νεκρῶν περισσοτέρους παρ' ἀπὸ ζωντανῶν δὲν εἶνε ἀντίθετος πρὸς ὅσα λέγομεν. Ἐδῶ ἐξετάζομεν τὰς ἀρνητικὰς ιδιότητας τῆς ἱστορίας.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον συλλογιζόμενος κανεὶς ἤμποροῦσε καὶ τὴν εἶδησιν διὰ τὴν ἀνεύρεσιν νέων ποιημάτων τοῦ Σολωμοῦ νὰ τὴν παρέλθῃ μ' ἓνα βλέμμα σκεπτικιστοῦ εἴτε διὰ τὸν μέλλοντα ν' αὐξήθῃ κατὰ μίαν ἀκόμη φόρμαν καὶ ἓνα βαθμὸν ἀταβισμὸν μας — ἔτσι; — εἴτε καὶ ἀπὸ ἄλλην αἰτίαν ἐρχομένην ὡς συμπέρασμα τῶν ἀνωτέρω.

Κ' ἐντούτοις ἡ εἶδησις αὐτὴ μᾶς συνεκίνησεν, ὅταν μάλιστα ἀνεκοινώθη ὅτι τὰ χειρόγραφα ποῦ εὑρέθησαν εἰν' ἔργα τῆς τελευταίας ἡλικίας τοῦ ποιητοῦ. Ἐτσι τὰ εὑρεθέντα πιθανὸν ν' ἀποτελεῖωσιν τὸν συντελεσμένον καθὼς δι' ἴσχυρίζεται ὁ Καλοσγοῦρος Πόρφυραν ἢ τὸ ἐπίσης συντελεσμένον ἐλεγεῖο τῆς Ῥοδόσταμο. Ὁ ποιητὴς τῆς «*donna vellata*» καὶ μ' αὐτὰ τὰ δύο ποιήματα ἂν συμπληρωθῶν θὰ ἤμπορέσῃ νὰ παρουσιασθῇ αὐτάρκης καὶ τοῦτο εἶνε σημαντικὸν δι' ἓνα ποιητὴν τοῦ ὁποῖου διαισθανόμεθα περισσότερον καὶ κατέχομεν ὀλιγώτερον τὸ ἔργον — ἀποβλέποντες μόνον εἰς τὰ περισωθέντα.

Ὁ ἀταβισμὸς ποῦ μας ἔλκει τραντάζων καὶ μεθύων τὸν ὀργανισμὸν μας, ποῦ μᾶς ἔλκει μὲ μίαν ἔλξιν μοναδικὴν πρὸς τὰ ὀπίσω — κάποτε πρὸς πτώματα — ἤμποροῦσε νὰ εἶχε κ' ἐδῶ εἰσχωρημένην τὴν οὐρανὸν τοῦ μολυσματικῆν ἂν τὸ οὐσιαστικὸν μέρος τοῦ Σολωμοῦ, ἂν τὸ ἐσώτερόν του ἐμψυχωτικὸν ἐνορχήστρωμα δὲν εἶχε παρὰ τὰ ἄλλα καὶ μίαν πνοὴν αἰωνίου ἂν οἱ στίχοι τῆς τελευταίας τροπῆς τῆς τέχνης του δὲν ἦσαν ὡς μικρογραφίαι ἀναδημιουργίας τῆς θαλάσσης τοῦ ἀρώματος καὶ τοῦ κυανοῦ, τῶν φυσικῶν ἀπόψεων δῆλα δὴ ποῦ περισσότερον καὶ ἀδρομερέστερα ὑποβάλλουν τὸ ἄπειρον. Καὶ ἀκόμη τὸν ποιητὴν ποῦ ἤθελε νὰ μας παρουσιάσῃ κόσμους μαθηματικὰ βαθμολογημένους ποῦ πνευματο-

ποημένοι νὰ ἐπιστρέφουν στὸν θεὸν ὀπόθεν ἐπήγασαν τὸν ἔσωσε καὶ ἴσως θὰ τον σώζῃ προπάντων ἢ διαίσθησίς μας διὰ τὸ ἔργον του, ἢ δύναμις ποῦ ὁ Σοπενάουερ ὑπερέθετεν ὅλων τῶν καλλιτεχνικῶν ἐνστικτων καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν δεξιότητων. Τὸν ποιητὴν, ποῦ περισσότερον ἀπ' ὅλους τοὺς νεοέλληνας ἱκανοποιεῖ τὸν Κάρλαυλ, ὅταν ὀρίζῃ «μουσικὴν σκέψιν» τὴν ποίησιν¹⁾. Τὸν ποιητὴν ποῦ ἐνόησε προπάντων τὴν δύναμιν τῆς ὑποβολῆς, τὴν ὁποῖαν ἀργότερα δόγμα ὑπὲρ πᾶν ἄλλα ἐκήρυξαν οἱ συμβολισταὶ ἡγουμένου τοῦ Μαλλαρμέ. Κ' ἔτσι ἡ ποίησις τοῦ Σολωμοῦ — ἓνας κλασικὰ φορμαλισμένος ῥομαντισμὸς καὶ μιὰ βαθιὰ ἐσωτερικότης ἀντικειμενικώτατα ὅσῳ θὰ ἤθελεν ἡ ἰδεολογία τοῦ Γκαίτε ἢ τοῦ Σπινόζα ἐκδηλωμένη εἶνε καὶ σὰν πρὸδρομος ἐνὸς πνευματικῶν, ἀπείρως πνευματικῶν συμβολισμοῦ ἱκανοποιούσα καὶ ἓνα αἰσθητικὸν μορφολάτρην καὶ ἓνα ἰδεολόγον συγχρόνως. Ὁ Ἑγγελοσ ὁ φιλοσοφικὸς διδάσκαλος τοῦ Σολωμοῦ ὁ ὀρίζων τὴν τέχνην καὶ τὴν καλλονὴν ὡς τὸ αὐγάσμα τῆς ἐκδηλουμένης ἰδέας δικαιώνεται τελείως καὶ ὀλοκληρωτικὰ ἀπὸ τὸν μαθητὴν τοῦ Σολωμόν. Καὶ εἶνε σχεδὸν θαῦμα πῶς ἀπελευθερωμένος πλέον ἀπὸ τὴν ῥητορικὴν διάχυσιν τοῦ Byron ἢ τοῦ Σίλλερ ἀπήτησεν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του μίαν φωνὴν πολὺ ἀνθρωπίνην καὶ χωρὶς καμμίαν *déclamation*. Κάτι ποῦ λείπει ἀπὸ τὸν Σίλλερ καὶ ποῦ μόνον ὁ Γκαίτε κατέχει ἀπείρως καὶ ὀλοκληρωτικὰ.

Ἀνωτέρω ὀμίλησα διὰ τὸν σκεπτικισμὸν ποῦ περιενδύεται ὁ κάθε λογικὸς ἄνθρωπος ὅταν παρεκτείνεται ἡ λάμψις τοῦ παρελθόντος καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ παρόντος. Τὸ ἔργον τοῦ Σολωμοῦ ὅταν δὲν ὑπῆρξε κίνητρον πρὸς ἐπιπολαίαν ποῦ μόνον τὴν ἐπιδερμίδα ψάει μίμησιν ὑπῆρξε κίνητρον πρὸς ἀταβισμὸν παράξενον. Μάταια ἐκοπίασαν (ὁ Πολυλάς καὶ ὁ Κολοσγοῦρος πρὸ πάντων) νὰ μας δείξουν, ὅτι πρέπει νὰ συνεχίσωμεν καὶ ὄχι νὰ ἐπαναφέρωμεν τὸ Σολωμικὸν ἔργον τὸ πρὸ 70 χρόνων εἰς τὴν στερεάν του μορφολογίαν καὶ γλωσσικὴν ἐνουπιστάτωσιν. Οἱ στερούμενοι μῆς «ὀξείας» ὅπως θὰ ἤθελεν ὁ Ἑμερσων ἀγάπης ἠγάπησαν τὸ γράμμα τὸ ἀποκτεῖνον καὶ ὄχι τὸ πνεῦμα τὸ ζωοποιῶν εἰς ἓνα ποιητὴν κατ' ἐξοχὴν πνευματικὸν καὶ *intellectuel* ὅπως ὁ Σολωμὸς ἓνα ποιητὴν ποῦ ἐπροσπάθησε νὰ μας φανερώσῃ τὸν κρυμμένον θεὸν *in nobis et in deo*. Κ' ἔτσι τὴν ἀπροσδόκητην εἶδησιν πρέπει νὰ χαιρετίσωμεν ὅλοι ἀνεξαιρέτως μὲ χαρὰν πρὸ πάντων διότι ἔρχεται εἰς ἓνα καιρὸν παράξενον διὰ τὰς τάσεις του καὶ τὸ κλωδωνιζόμενον διαρκῶς ἀπὸ μίαν ἐπίβουλην τρικυμίαν ἰδεῶδες του.

Ὁ Σολωμὸς ἀπομένει πάντα ὁ πλέον λαγαρισμένος νεοέλλη *intellectuel* καὶ ὁ νατσιοναλισμὸς του ὁ πλέον ἀνθρωπικὸς καὶ βαθύς.

1) Ἡ λατρεία τῶν ἡρώων.

Μετά τὴν ἀνεύρεσιν τῶν ποιημάτων τοῦ ὁ Σολωμὸς θά μας δώσῃ πιθανὸν τὴν ὑπολανθάνουσαν ἕως τώρα καὶ συχνὰ μέσα εἰς τὰ fragmenta τοῦ ἀνακοπτομένην δλόγητα ἢ ὁποῖα ἀναδίδεται μόνον ἀπὸ τὰ ἔργα τῆς ὑψηλῆς τέχνης. Καὶ μὲ τὴν πεποίθησιν αὐτὴν τὴν παρεκτείνωμένην τοῦ παρελθόντος χεῖρα διὰ νὰ χαρίσῃ κάτι ἀπὸ τὴν ἐλλεικτοτέραν τοῦ ζῶντος εἰς τὸ παρὸν ἢ ὁποῖα μ' αὐτὸν τὸν τρόπον παρεκτείνει τὴν ἐνέργειαν τοῦ ποιητοῦ πρέπει νὰ χαρακτηρίσωμεν καὶ ὡς παρέκτασιν τῆς ζωῆς τοῦ μέσα εἰς τὸν κύκλον μας. Διότι ὑποθέτω πῶς δὲν ἔχει ἄδικον ὁ Σπινόζας ὅταν μᾶς διαβεβαιῶναι πῶς τόσο μεγαλειότερον μέρος τῆς ψυχῆς μας μένει ἀθάνατον ὅσω περισσοτέρα εἶνε καὶ περισσότερον ἐξαπλώνεται ἢ ἐλευθέρα τῆς ζωτικῆς ἐνέργεια ¹.

1. Ethica.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ

«Παραλία τοῦ Εὐξείνου Πόντου».

ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΤΑ ΔΕΙΛΙΝΑ

Στάλα, στάλα,
 Στάζουν τὰ μαῦρα τὰ μάτια τὰ μεγάλα
 Κι' εἶνε μιὰ λίμνη βουρκωμένη
 Ποῦ ἕνας ἀρρωστημένος ἥλιος στὸν καθρέφτη
 Πέφτει,
 Κι' ὅτι πεθαίνει κι' ὅτι σβύνει
 Γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸ ροδοντύνει.
 Στάλα, στάλα,
 Στάζουν τὰ μαῦρα σου τὰ μάτια τὰ μεγάλα
 Κι' ἕνας ἀρρωστημένος ἥλιος στὸν καθρέφτη
 Πέφτει,
 Στὴ λίμνη τὴν πικροκιθάρα,
 Νὰ παίξῃ τραγουδάκια ξεχασμένα
 Στὴ Δύση τὴν παθιάρρα.
 Στάλα, στάλα,
 Στάζουν τὰ μαῦρα σου τὰ μάτια τὰ μεγάλα,
 Κι' εἶνε μιὰ λίμνη βουρκωμένη
 Ποῦ ἕνας ἀρρωστημένος ἥλιος στὸν καθρέφτη
 Πέφτει,
 Καὶ κάπια δέντρα πέφτουν ἀπλωμένα,
 Σκελετωμένα.
 Στάλα, στάλα,
 Στάζουν τὰ μαῦρα σου τὰ μάτια τὰ μεγάλα,
 Κι' ἕνας ἀρρωστημένος ἥλιος στὸν καθρέφτη
 Πέφτει,
 Κι' εἶν' ἴσκιοι τῶν δεντρῶν Νύφες κλαιψάρες
 Ποῦ περνοῦν καὶ παίζουν τίς πικροκιθάρες,
 Ποῦ περνοῦν φορῶντες ἄλικους χιτῶνες
 Ποῦ περνοῦν καὶ πᾶνε μὲς στοὺς καλαμιῶνες.

Ο ΗΛΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΕΙ

■

Στῆς Δύσης τὰ πορφύρινα παλάτια
 μαραζιασμένος ὁ ἥλιος βασιλεύει.
 Βασιλεύει ὁ Ἡλιογάβαλος τοῦ ὄνειρου
 στὰ παλάτια τ' ἀπέραντα τοῦ ἀπείρου.
 Σὲ δεῖπνο λουλουδένιο τίς ψυχές μας
 καλεῖ, γιὰ τὸ μεθύσι τῶν ὀνείρων.
 Στὸ ρόδινο ξεφάντωμα πετοῦνε
 οἱ ψυχές μας καὶ στίς εὐωδιές μεθοῦνε.
 Μὰ τώρα ἰδές, ὦμέ, πῶς σαβανώνει
 τὰ ὄνειράτ' αὐτὰς ἢ ροδοποντή.
 Κι' ἡ Νύχτα σὰν Ἀράπισσα πλακῶνει
 καὶ τὰ κουφάρια τοῦ Ἐρωτος σαρώνει.

II

Βραδειάζει θλιβερά κι' ἡ μέρα κλαίει
 στὰ κορφοβούνια ἀπάνου μαραμένῃ.
 Στὰ κορφοβούνια ἀπάνου ὁ ἥλιος γέρνει
 καὶ γι' ἄρπα του τὰ κυπαρίσσια παίρνει
 κι' ἀρχίζει τοὺς νεκρώσιμους ψαλμοὺς
 γιὰ τὶς παλιὲς ἀγάπες — ἀλληλοῦτα —
 γιὰ τοὺς παλιούς καπμούς.
 Οἱ ἐνθύμησές μας πῶς στρυφογυρίζουν,
 καὶ μιὰ στιγμούλα ροδοκοκκινίζουν,
 — ὦ ρόδινες τῆς Δύσης πεταλοῦδες —
 σὰ φύλλα μαραμένα τῆς ὀξιᾶς
 στὴ θλίψη τῆς βραδινᾶς.
 Μοιρολογοῦν στὰ σύννεφα οἱ κοράκοι
 κοιτάζοντας τὴ νέκρα ποῦ πλακώνει
 τὰ λούλουδα πεθαίνουν μέσ' τὰ βάζα
 καὶ χύνουν ἓνα μῦρο, ποῦ λιγώνει.
 Τώρα ποῦ μᾶς μεθοῦν κι' οἱ στοχασμοί μας
 μὲ τοῦ θανάτου τὰ βαρειά τὰ μῦρα
 κι' εἶνε γλυκὸς ὁ ὕπνος σὰν στοὺς τάφους
 νὰ γέρνουμε ἀγκαλιὰ στὴν κάμαρή μας
 μὲ σφαλιστὴ τὴ θύρα.
 Τώρα ποῦ κουρασμένοι πιά σιωποῦμε,
 στὴ θλίψη τῆς βραδειᾶς ἄς κοιμηθοῦμε.

III

Τὰ κυπαρίσσια τὰ ψηλά
 τὰ μαυροφορεμένα,
 ποῦ χάνονται στὴ βραδινὴ
 βουνίσια καταχνιά,
 ποῦ κλαῖν βουβά, ποῦ κλαῖν βραχνά
 καὶ γέρνουνε ἰσκιωμένα,
 κάποιο θλιμμένο λείψανον
 ἀκολουθοῦν σκυφτά.
 Κάπιο θλιμμένο λείψανο...
 Κι' ἀκοῦς; — Ἄργοχτυποῦνε
 τ' ἀλαργινὰ τὰ σήμαντρα
 ποῦ κλαῖνε σκοτινά.
 Κάπιο θλιμμένο λείψανο...
 Κι' ἰδές! Τ' ἀκολουθοῦνε
 τώρα οἱ ψυχές μας κλαίγοντας
 σὲ μνήματα ὄρφανά.

ΑΠΟΣΤ. ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΣ

ΝΙΚΗΤΗΡΙΑ

Μὲς τὸ βυθὸ ἂν ἐπέσανε καὶ τῶν Σειρήνων οἱ ὕμνοι
 Μὰ ὅμοια καὶ σένα, πυργωτὸ σὰν τὴν ἀρχαία τριήρη,
 Μὲ τὸ λευκὸν ἀνάγλυφο τῆς Νίκης εἰς τὴν πρύμνη
 Κάποιος μαγνήτης στ' ἀνοιχτὰ γυρεύει νὰ σὲ σύρη.

Καὶ στῶν κυμάτων τὶς κορφές ἡ δύση ὅταν ἀνάφτει
 Δάδες καὶ ἡ φλόγα γύρα σου γλυστράει γιὰ νὰ σ' ἀναίβη,
 Ἄστέρινο, ὀλοφώτεινο, τὸ μάτι τοῦ Ἀργοναύτη
 Τὴν ξωτικὴ σου ἀνάδυση στὰ διάπλατα ἀγναντεύει.

Ἄπ' τὰ κοράλλια τ' ἄλικά, τὰ βυζαγμένα μὲ αἶμα
 Φυτρώνεις, ὦ ἀνθογύναικα, στὸ πύρινο ἀνθογυάλι
 Καὶ σταματᾶς ὀλόγυρα τὸ ὄρμητικὸ τὸ ρέμα
 Σηκώνοντας ἀπάνωθε τὸ ἐξωτικὸ κεφάλι.

Κι' ἂν φαίνεται ὅλο τὸ κορμὶ στὴν ξαφνικὴ γαλήνη
 Μὰ τὸ κεφάλι ἄπ' τὰ νερὰ σὰ ῥόδο ἀπάνου ἀνοίγει
 Καὶ ἡ μαγικὴ του ἀνάδυση τοὺς κύκλους γύρα λύνει,
 Ποῦ σὰ βραχνᾶς τὸν κάτασπρο λαιμὸ σου σοῦ τυλίγει

Καὶ σὺ στὸ φεγγοβόλημα ποῦ ξαφνικὰ σὲ ζώνει
 Κυττᾶς τὸν ἥλιο ἀκίνητη, στηλὰ σὰ σὲ μεθύσι,
 Ὡς τὴ στερνὴν ἀναλαμπὴ ποῦ ἀπάνω σου σιμώνει
 Καὶ στεφανώνει τὰ μαλλιά, στοῦ κεφαλιοῦ τὴ δύση.

Μὲς τὸ βυθὸ ἂν ἐπέσανε καὶ τῶν Σειρήνων οἱ ὕμνοι
 Μὰ ὅμοια καὶ σένα πυργωτὸ σὰν τὴν ἀρχαία τριήρη,
 Μὲ τὸ λευκὸν ἀνάγλυφο τῆς Νίκης εἰς τὴν πρύμνη
 Κάποιος μαγνήτης στ' ἀνοιχτὰ γυρεύει νὰ σὲ σύρη.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

Ἡ ΣΥΖΥΓΙΚΗ ΕΥΤΥΧΙΑ

⌘ ΥΠΟ ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΛΣΤΟΗ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ἐπενθοῦμεν τὴν μητέρα μας ἀποθανοῦσαν τὸ φθινόπωρον καὶ τὸν χει-
 μῶνα ὅλον ἐμένομεν εἰς τὴν ἐξοχὴν, μόνοι, ἐγώ, ἡ Κάτια καὶ ἡ Σόνια.

Ἡ Κάτια ἦτο ἡ παλαιὰ φίλη τῆς οἰκογενείας, ἡ παιδαγωγὸς ἡ ὁποία
 ὅλους μᾶς ἀνέθρεψε καὶ τὴν ἀνεκάλουν εἰς τὴν μνήμην μου καὶ τὴν ἡγά-

πων ἀφ' ὅτου ἐνεθυμούμην κ' ἐμὲ αὐτήν. Ἡ Σόνια ἦτο ἡ μικροτέρα μου ἀδελφή. Διήλθομεν τὸν ζοφώδη καὶ θλιβερὸν χειμῶνα εἰς τὴν παλαιὰν οἰκίαν μας τοῦ Προκοβοκογιέ. Ὁ καιρὸς ἦτο ψυχρὸς, ἀνεμώδης τόσον ὥστε ἡ χιὼν ἐπεσφραύετο μέχρι τοῦ ὕψους τῶν παραθύρων. Αἱ ὕελοι ἦσαν σχεδὸν πάντοτε παγωμένα καὶ ἀμαυραὶ καὶ κατὰ τὸ διάστημα τοῦ χειμῶνος δὲν ἐξηρχόμεθα πουθενά. Σπανίως εἶχομεν ἐπισκέπτας καὶ ἂν ἤρχετο τις δὲν ἐκόμιζε τὴν φαιδρότητα οὔτε τὴν χαρὰν εἰς τὸν οἶκον μας. Ἐλάμβανον ὅλοι ἐκφράσεις θλιβεράς, ὡς ἂν ἐφοβοῦντο μήπως ἐξυπνήσωσιν τίνα. Δὲν ἐγέλων, ἐστέναζον καὶ συχνάκις ἐκλαιον παρατηροῦντες ἐμὲ καὶ ἰδίᾳ τὴν Σόνια μὲ τὴν μελανὴν ἐσθῆτα της. Θὰ ἔλεγε τις ὅτι ἐν τῇ οἰκίᾳ ὁ θάνατος ἦτο ἀκόμη παρών. Ἡ θλίψις καὶ ἡ φρίκη τοῦ θανάτου ἐπλήρωσε τὸν ἀέρα. Τὸ δωμάτιον τῆς μητέρας ἦτο κλεισμένον. Ἡσθάνομην ρίγος καὶ ὁμως μὲ ὄθει κἄτι νὰ ρίψω ἐν βλέμμα εἰς τὸ ψυχρὸν κενὸν αὐτὸ δωμάτιον δσάκις διηρχόμην πρὸ αὐτοῦ ὅπως μεταβῶ νὰ κοιμηθῶ.

Ἡμην τότε δεκαεπτὰ ἐτῶν καὶ τὸ αὐτὸ ἔτος τοῦ θανάτου της ἡ μητέρα εἶχε θελήσει νὰ ἐγκατασταθῶμεν εἰς τὴν πόλιν γιὰ νὰ μὲ βγάλῃ στὸν κόσμον.

Ἡ ἀπώλεια τῆς μητέρας μὲ εἶχε πλήξει μὲ βαθεῖαν λύπην ἀλλὰ ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω, ὅτι μεθ' ὅλην αὐτὴν τὴν θλίψιν, ἡσθάνομην ἐπίσης ὅτι ἤμην νέα, ὡραία, ὅλοι τὸ ἔλεγαν, καὶ ὅτι ἀπὸ δύο χειμῶνων ἐμαρανόμην εἰς τὴν ἐξοχὴν. Πρὸ τοῦ τέλους τοῦ χειμῶνος τὸ αἶσθημα αὐτὸ τῆς ἀνίας, τῆς ἐρημώσεως τῆς θλίψεως ἠξήθη μέχρι τοῦ σημείου νὰ μὴ ἐξέρχωμαι πλέον τοῦ δωματίου μου, νὰ μὴ παίζω πλέον πιάνο, νὰ μὴ ἀνοίγω βιβλίον. Ὅταν ἡ Κάτια μὲ παρώτρυνε νὰ ἐνασχοληθῶ εἰς τοῦτο ἢ ἐκεῖνο, ἀπῆντων ὅτι δὲν ἤθελα ἢ δὲν ἠδυνάμην.

Καὶ ἐσκεπτόμην ἐνδομύχως. Γιατί, γιατί νὰ κάνω κἄτι τι ὅταν ὁ καλλίτερος καιρὸς μου πηγαίνει στὰ χαμένα, γιατί; Καὶ στὸ γιατί αὐτὸ ἄλλη ἀπάντησις δὲν ὑπῆρχεν ἀπὸ τὰ δάκρυα.

Μοῦ ἔλεγαν ὅτι ἰσχυαῖνα καὶ ἀσχῆμιζα ἀλλ' αὐτὸ διόλου δὲν μ' ἐνδιέφερον γιατί; γιατί; Ἐνόμιζα ὅτι ὅλη μου ἡ ζωὴ θὰ ἔρρεεν εἰς τὴν ἐρημικὴν αὐτὴν γωνίαν εἰς τὴν ἀπατηλὴν αὐτὴν θλίψιν ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἡ ψυχὴ μου δὲν εἶχεν, οὔτε τὴν ἐπιθυμίαν, οὔτε τὴν δύναμιν νὰ ἐξέλθῃ. Περὶ τὸ τέλος τοῦ χειμῶνος ἡ Κάτια ἤρχισε ν' ἀνησυχῆ δι' ἐμὲ καὶ ἀπεφάσισε πάση θυσίᾳ νὰ μὲ ὀδηγήσῃ εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἀλλὰ δι' αὐτὸ ἐχρειαζόντο χρήματα καὶ δὲν ἐγνωρίζομεν τί μᾶς ἔμενον ἀπὸ τὴν μητέρα μας. Ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἀνεμένομεν τὸν ἐπιτροπὸν μας ὅστις ἐπρόκειτο νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ κανονίσῃ τὰς ὑποθέσεις μας. Κατὰ τὸν μῆνα Μάρτιον ὁ ἐπίτροπός μας ἀφίχθη.

— Ἐ! χάρις τῷ θεῷ, ὁ Σέργιος Μιχαηλόβιτς ἔφτασε· μοῦ εἶπεν ἡ

Κάτια ἡμέραν τινα καθ' ἣν περιεπάτου κατὰ μῆκος τοῦ δωματίου ὡς σκια ὀκνηρά, χωρὶς σκέψιν, χωρὶς ἐπιθυμίαν, ἐφρόντισε γιὰ μᾶς καὶ ἐπιθυμῆ νᾶρθῃ νὰ γευματίσωμε μαζί. Κινήσου, μικρὴ μου Μαρία—προσέθεσεν—ἀλλοιῶς τί θὰ σκεφθῆ γιὰ σένα;—Σᾶς ἀγαποῦσε τόσον ὅλους!

Ὁ Σέργιος Μιχαηλόβιτς ἦτο ὁ πλησιέστερός μας γείτων καὶ ὁ φίλος τοῦ μακαρίτου πατρός μου ἂν καὶ νεώτερός του.

Ἐκτὸς ὅτι ἡ ἀφιξίς του μετέβαλε τὰ σχέδιά μας καὶ μᾶς παρεῖχε πιθανότητας ν' ἀφήσωμεν τὴν ἐξοχὴν, ἀπὸ παιδικῆς ἡλικίας ἤμουν συνηθισμένη νὰ τὸν ἀγαπῶ καὶ τὸν σέβωμαι. Καὶ ἡ Κάτια συμβουλεύουσα μὲ νὰ κινηθῶ ἐμάντευεν ὅτι θὰ μοῦ ἦτο δυσκολώτερον νὰ παρουσιασθῶ μὲ διάθεσιν κακὴν εἰς τὸν Σέργιον Μιχαηλόβιτς ἢ εἰς οἰονδήποτε ἄλλον τῶν γνωρίμων μας. Ἐκτὸς ἐμοῦ ὅλοι εἰς τὸ σπίτι, ἀρχίζοντες ἀπὸ τὴν Κάτια καὶ τὴν Σόνια, τὴν ἀναδεκτὴν του, μέχρι τοῦ ἀμαξηλάτου τὸν ἠγαπῶμεν ἐκ συνηθείας.

Ἡσθάνετο κἄτι ἰδιαιτέρον δι' ἐμὲ ἀπὸ μίαν λέξιν ἢ ὁποία ἐλέχθη ἀπὸ τὴν μητέρα ἐνώπιόν μου. Εἶχεν εἶπη, ὅτι ἐπεθύμει δι' ἐμὲ ἕνα σύζυγον ὡς αὐτόν. Τότε μοὶ ἐφάνη ὅχι μόνον παράδοξον ἀλλὰ καὶ δυσᾶρεστον. Ὁ ἥρωσ μου ἦτο ὅλος διάφορος· ὁ ἥρωσ μου ἦτο λεπτοφυής, ἰσχνός, ὠχρὸς καὶ μελαγχολικός, ὁ δὲ Σέργιος Μιχαηλόβιτς ἦτο ἀνὴρ ὠρῖμος ἤδη, ὑψηλός, ἰσχυρὸς καὶ, ὅπως μοῦ ἐφαίνετο, πάντοτε φαιδρός.

Μ' ὅλα ταῦτα αἱ λέξεις τῆς μητέρας μοῦ ἐπανῆλθον εἰς τὴν μνήμην καὶ πρὸ ἐξ ἀκόμῃ ἐτῶν, ὅτε ἤμην ἐνδεκαετίς, ὁπότε μοῦ ὠμίλει εἰς ἐνικόν, ἔπαιζε μαζί μου καὶ μ' ἐκάλει *fillette-violette*, ὅχι χωρὶς φόβον ἠρώτων ἐμαυτὴν τί τίχα θὰ ἔκαμνα ἂν ἔξαφνα ἐζήτη νὰ μὲ νυμφευθῆ.

Πρὸ τοῦ γεύματος, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ Κάτια προσέθηκεν ἕνα γλύκισμα μὲ κρέμα καὶ σάλτσα ἀπὸ σπανάκια, ὁ Σέργιος Μιχαηλόβιτς, εἶχε φθάσει. Τὸν εἶδα ἀπὸ τὸ παράθυρον νὰ προχωρῆ εἰς μικρὸν ἔλυθρον καὶ μόλις ἐστράφη ἔτρεξα εἰς τὴν αἴθουσαν ζητοῦσα νὰ προσποιηθῶ ὅτι δῆθεν δὲν τὸν περιέμενα. Ἀλλ' ὅταν ἤκουσα εἰς τὸν ἀντιθάλαμον τὸν θόρυβον τῶν βημάτων του, τὴν ἠχηράν του φωνὴν καὶ τὰ βήματα τῆς Κάτιας δὲν κατάρθωσα νὰ συγκρατηθῶ καὶ ἐπροχώρησα εἰς συνάντησίν του. Ἐκράτει τὴν χεῖρα τῆς Κάτιας καὶ ὠμίλει ὑψηλοφώνως μειδιῶν. Ἀμα μὲ διέκρινεν ἐσταμάτησεν ὀλίγον καὶ μὲ προσέβλεψε χωρὶς νὰ μὲ χαιρετήσῃ. Ἡσθάνθη ἐμαυτὴν στενοχωρουμένην καὶ ἠρυθρίασα. Ἄ, εἴσθε σεις, εἶπε μὲ τὸν σταθερὸν καὶ ἀπλοῦν τόνον του ἀνοίγων τὰς ἀγκάλας καὶ πλησιάζων με. Μπορεῖ ν' ἀλλάξῃ τόσο κἀνεῖς. Πῶς ἐμεγαλώσατε. Νὰ ἕνα μενεξεδάκι. Καὶ σεις ἐγίνατε ἕνα τριαντάφυλλο ἕνα ἀληθινὸ τριαντάφυλλο.

Ἐπῆρεν ἐντὸς τῆς πλατείας του χειρὸς τὴν ἰδικὴν μου καὶ τὴν

ἔσφιγξε τόσο δυνατά, τόσο ἔντιμα ὥστε σχεδὸν ἐπόνεσα. Ἐνόμισα ὅτι θὰ ἤθελε νὰ τὸ φιλήσῃ καὶ ἔκλινα πρὸς αὐτὸν, ἀλλ' αὐτὸς τὸ ἔσφιγξεν ἄπαξ ἀκόμη καὶ μετὰ προσέβλεψεν ἀπ' εὐθείας εἰς τὰ μάτια μὲ βλέμμα ἔντονον καὶ φαιδρὸν. Εἶχα νὰ τὸν ἴδω, ἔξ ἔτη τώρα. Μετεβλήθη πολὺ. Εἶχε γηράσει, ἔγινε μελαχροινὸς καὶ ἔφερον ἀκόμα παραγαθίδας αἱ ὁποῖαι καθόλου δὲν τοῦ ἔστεκαν. Ἀλλὰ πάντοτε οἱ αὐτοὶ ἀπλοῖ τρόποι τὸ αὐτὸ ἔντιμον καὶ εἰλικρινὲς πρόσωπον μὲ τοὺς μεγάλους χαρακτῆρας μὲ τὰ ἔξυπνα λάμποντα μάτια, τὸ γλυκὺ μειδίαμα τὸ σχεδὸν παιδικόν.

Μετὰ πέντε λεπτά, ἔπαυσε νὰ εἶνε ξένος, ἐγένετο εἰς ὅλους μας οἰκεῖος καὶ τοὺς ὑπηρετάς ἀκόμη, οἱ ὁποῖοι, ὡς ἔβλεπέ τις εἰς τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ὑπηρετοῦν ἐχαίροντο ἐξαιρετικῶς διὰ τὴν ἀφιξίν του. Δὲν ἐφέρετο ὅπως οἱ γείτονες οἱ ὁποῖοι ἐρχόμενοι μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητέρας ἐνόμιζον ἀναγκαῖον νὰ σιωποῦν καὶ νὰ κλαίουν εἰς τὸ σπῆτι μας. Ἀπεναντίας, ἦτο φλόγαρος, φαιδρὸς οὔτε λέξιν ἔλεγε περὶ τῆς μακαρίτιδος, τόσο ὥστε ἡ ἀδιαφορία αὕτη κατ' ἀρχὰς μοῦ ἐφάνη παράδοξος, ἀνάρμοστος μάλιστα ἐκ μέρους ἀνθρώπου τόσο σχετικῶς. Ἀκολούθως ἠννόησα ὅτι ἦτο εἰλικρίνεια καὶ ὄχι ἀδιαφορία καὶ τὸν ἠγνώμουν δι' αὐτό. Τὸ ἔσπερας ἡ Κάτια προσέφερε τὸ τέιον εἰς τὴν αἴθουσαν, εἰς τὴν παλαιὰν ὅπως εἰς τὸν καιρὸν κατὰ ὁποῖον ἔζη ἡ μητέρα. Ἐγὼ καὶ ἡ Σόνια ἐκαθήμεθα παραπλεύρως. Ὁ γέρον Γρηγόρης τοῦ ἔφερον μίαν πίπα τοῦ Πατέρα τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐπανεύρη, αὐτὸς δὲ, ὅπως ἄλλοτε ἤρχισε νὰ περιπατῆ κατὰ μῆκος τοῦ δωματίου.

— Τί τρομερὴ ἀλλαγὴ σαυτὸ τὸ σπίτι, ὅταν σκέπτεται κανεὶς... εἶπε σταματήσας. Ναί, εἶπεν ἡ Κάτια στεναίνουσα, καὶ καλύπτουσα πάλιν τὸ σαμοθᾶρ τὸν προσέβλεψεν ἐτοίμη νὰ κλαύσῃ.

— Πιστεύω νὰ ἐνθυμηθετὸν τὸν πατέρα σας μοῦ εἶπε.

— Ὀλίγον, ἀπήντησα.

— Τί εὐμορφα ποῦ θὰ ἦταν τώρα ἐσεῖς μαζί του — ἐπρόφερε μὲ τόνον γλυκὺ καὶ σκεπτικὸν κυττάζων ὑπεράνω τῶν ὀφθαλμῶν μου τὸ κεφάλι μου. Ἀγαποῦσα πολὺ τὸν πατέρα σας — προσέθεσε χαμηλότερα. — Καὶ μοῦ ἐφάνη ὅτι τὰ μάτια του ἐγένετο περισσότερο στυλπνά.

— Καὶ τὸν ἐπῆρεν ὁ Θεὸς ἄξαφνα ἐπρόφερεν ἡ Κάτια. Καὶ τοποθετήσασα τὸ χειρόμικτρον εἰς τὴν τσαίεραν, ἐξήγαγε τὸ μανδύλι τῆς καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ.

— Ναί, τί θλιβερὴ ἀλλαγὴ σαυτὸ τὸ σπίτι — ἐπανέλαβε στρεφόμενος — Σόνια δεῖξε τὰ παιχίδια σου, ἐπρόσθεσε μετὰ τινα στιγμὴν καὶ ἐξῆλθε τῆς αἰθούσης.

Ὅταν ἐξῆλθε, μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς πλήρεις δακρύων ἐκύτταξα τὴν Κάτια.

— Εἶνε τόσο καλὸς φίλος εἶπε.

Καὶ πράγματι, ἠσθάνομην μίαν ἡρεμίαν ὑπὸ τὴν συμπάθειαν τοῦ ξένου καὶ καλοῦ ἐκείνου ἀνθρώπου.

Ἀπὸ τὴν αἴθουσαν ἠκούοντο αἱ φωναὶ τῆς Σόνιας καὶ τὰ παιχίδια ποῦ ἔκχυνε μαζί του. Τοὺς ἔστειλα τσαί καὶ τὸν ἠκούσαμεν νὰ καθήσῃ πρὸ τοῦ κλειδοκουμβάλου ἐνῶ τὰ μικρὰ δάχτυλα τῆς Σόνιας ἐκτύπων τὰ πλήκτρα.

— Μαρία Ἀλεξανδρόβνα! ἐφώναξεν, ἐλάτε δῶ νὰ παίξετε κῆτι.

Μοῦ ἦτον εὐχάριστον ὅτι ἀπηυθύνετο πρὸς ἐμὲ τόσο ἀπλῶς καὶ φιλικῶς. Ἐσηκώθην καὶ τὸν ἐπλησίασα.

Νά, παίζετε αὐτὸ — προσέθηκεν ἀνοίγων ἐν τετράδιον τοῦ Μπετόβεν εἰς τὸ adagio τῆς σονάτας Quasi una fantasia.

Ἄς δοῦμε πῶς παίζετε.

Καὶ κρατῶν τὸ κύπελλον τοῦ εἰσῆλθεν εἰς τὸ βᾶθος τῆς αἰθούσης.

Ἡσθάνθην δὲν ἤξεύρω διατί, ὅτι μαζί του περιττὸν ἦτο νὰ θέλω παρακλήσεις λέγουσα ὅτι ἔπαιζα ἄσχημα.

Ἐκάθησα μὲ βραδύτητα πρὸ τοῦ πιάνου καὶ ἤρχισα νὰ παίζω ὅπως ἤξευρα ἂν κ' ἐφοβήθην τὴν κρίσιν του ἐπειδὴ ἐγνώριζα ὅτι καὶ ἠννόει καὶ ἠγάπα τὴν μουσικὴν. Τὸ adagio εἶχε τὸν τόνον τῶν αἰσθημάτων τὰ ὁποῖα αἱ ἀναμνήσεις καὶ αἱ συνομιλίας ἐξύπνηταν διαρκούντος τοῦ τεῖου καὶ νομίζω ὅτι δὲν τὸ ἔπαιζα ἄσχημα.

Ἀλλὰ δὲν μ' ἀφῆκε νὰ παίζω τὸ schergo.

— Ὅχι, δὲν θὰ τὸ παίξετε καλὰ εἶπε πλησιάζων με. Ἀφήστε αὐτό. Τὸ πρῶτο μέρος δὲν ἐπῆγεν ἄσχημα. Νομίζω πῶς ἐννοεῖτε τὴ μουσική.

Ὁ μέτριος αὐτὸς ἔπαινος μοῦ ἐπροξένησε τόσην εὐχαρίστησιν ὥστε μέκαμε νὰ κοκκινήσω — Ἦτο τόσο νέον καὶ τόσο εὐχάριστον δι' ἐμὲ αὐτὸς, ὁ φίλος καὶ ὁ ἴσος ἢ ὅμοιος μὲ τὸν πατέρα μου νὰ ὁμιλῆ μαζί μου κατὰ μόνας σοβαρῶς καὶ ὄχι πλέον ὅπως εἰς ἓνα παιδί.

Ἡ Κάτια ἀνέβη νὰ κοιμήσῃ τὴν Σόνια καὶ ἐμείναμεν μόνοι εἰς τὴν αἴθουσαν.

Μοῦ ὁμίλησε διὰ τὸν πατέρα μου πῶς ἦτο συνδεδεμένος μαζί του, πόσον ἔζη ἄλλοτε φαιδρῶς ὅταν ἐγὼ κατεγινόμεν ἀκόμη μὲ τὰ βιβλία καὶ τὰ παιχίδια καὶ εἰς τὰς διηγήσεις του ὁ πατήρ μου παρουσιάζετο πρὸ ἐμοῦ ὡς ἀπλοῦς καὶ θελκτικὸς ἄνθρωπος οἷον οὐδὲ τὸν ἐφαντάσθην ὡς τότε. Μ' ἠρώτησεν ἐπίσης διὰ τὰς κλίσεις, τὰς ἀναγνώσεις, τὰς προθέσεις μου καὶ μοῦ ἔδωκε συμβουλὰς. Τώρα ἦτο δι' ἐμὲ ὄχι ὁ εὐτράπελος καὶ ψυχαγωγὸς ὁ ὁποῖος μ' ἐπείραζε καὶ ἔπαιζε μαζί μου, ἀλλ' ἄνθρωπος σοβαρὸς, ἀπλοῦς, συμπαθὴς διὰ τὸν ὁποῖον ἠσθάνομην ἀκούσιον σεβασμὸν καὶ συμπάθειαν.

Ἦμην εὐχαριστημένη φαιδρὰ καὶ ὀμιλοῦσα μαζί του ἐξήταζα συγ-
χρόνως τὸν ἑαυτὸν μου χωρὶς νὰ θέλω.

Ἐφοβούμην διὰ κάθε μου λέξιν. Ἐπεθύμουν τόσον νὰ ζήζω τὴν ἀγάπην
ἐκείνην τὴν ὁποῖαν ἀπέκτων μόνον διότι ἤμην κόρη τοῦ πατρός μου.

Ὅταν ἡ Κάτια ἀπεκοίμησε τὴν Σόνια ἤλθε μαζί μου καὶ παρεπο-
νέθη εἰς αὐτὸν διὰ τὴν ἀπάθειάν μου περὶ τῆς ὁποίας ἐγὼ δὲν τοῦ
ὀμίλησα.

— Τὸ κυριώτερον μοῦ ἀπεσιώπησεν εἶπε μειδιῶν καὶ κινῶν τὴν κε-
φαλὴν μὲ τόνον ἐπιπλήξεως.

— Ἄλλὰ τί νὰ διηγηθῶ — εἶπα· εἶνε πολὺ ὀχληρὸν καὶ νὰ παρέλθῃ.

(Τώρα ἐνόμιζα πράγματι ὅτι ὄχι μόνον θὰ παρήρχετο ἀλλ' ὅτι εἶχεν
εἶδη παρέλθῃ καὶ ὅτι μάλιστα δὲν ὑπῆρξε ποτέ).

— Δὲν εἶνε καλὸ νὰ μὴ μπορῇ κανεὶς νὰ ὑποφέρῃ τὴ μοναξιά —
εἶπεν — εἶσθε δεσποινίς;

— Καὶ βέβαια δεσποινίς — ἀπήντησα, γελῶν.

— Ὅχι, μιὰ κακὴ δεσποινίς, ποῦ δὲν εὐχαριστιέται παρὰ ὅταν τὴ
θαυμάζουν καὶ ποῦ ἅμα μείνῃ μόνῃ ἀδυνατίζει μὴ βρίσκοντες τίποτε
εὐχάριστο γιὰ τὸν ἑαυτὸ της — Ὅλα γιὰ τὰ μάτια καὶ τίποτε γιὰ τὸν
ἑαυτὸ της.

Καλὴν ἰδέα ἔχετε γιὰ μένα, εἶπα γιὰ νὰ πῆ κἄτι.

— Ὅχι ἐπρόφερον ἔπειτα ἀπὸ βραδείαν σιωπὴν — δὲ μοιάζετε χωρὶς
κανένα λόγο μὲ τὸν πατέρα σας. Ἰπάρχει κἄτι τι μέσα σας. Καὶ τὸ
ἀγαθὸν βλέμμα του ἐκ νέου μ' ἐθώπευσε προσεκτικὰ καὶ μὲ συνεκίνησε
φαιδρῶς. Τώρα μόνον παρετήρουν, διὰ μέσου τῆς πρώτης φαιδρᾶς εἰς
τὸ πρόσωπόν του ἐντυπώσεως, τὸ βλέμμα τὸ ὁποῖον εἰς αὐτὸν μόνον
ἀνῆκε, γαλήνιον κατ' ἀρχάς ἔπειτα ἐπὶ μείζον καὶ μᾶλλον προσεκτικὸν
καὶ ἴσως θλιβερόν.

— Δὲν ὀφείλεται καὶ δὲν ἠμπορεῖτε νὰ στενοχωρῆσθε. Ἐχετε τὴν
μουσικὴν τὴν ὁποῖαν ἐννοῆτε, τὰ βιβλία, τὴν μελέτην, ὅλην τέλος τὴν
ζωὴν μπροστὰ σας γιὰ τὴν ὁποῖαν μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐτοιμασθῇ γιὰ νὰ
μὴ λυπηθῇ γιὰ τίποτε ἀργότερα.

Συνεζήτητε μαζί μου ὡς πατὴρ ἢ θεῖος καὶ ἠσθάνομην ὅτι συνεκρα-
τεῖτο διὰ νὰ εἰρίσκηται πάντοτε εἰς τὸ αὐτὸ μὲ ἐμὲ ἐπίπεδον ὅτι μ'
ἐλύπει ἐὰν μ' ἐθεώρῃ κατωτέραν αὐτοῦ καὶ μ' εὐχαρίσκει ὅτι δι' ἐμὲ
μόνην ἐνόμιζεν ἀναγκαῖον νὰ μεταβληθῇ.

Τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἐστέρρας συνεζήτησε περὶ τῶν ὑποθέσεων μετὰ τῆς
Κάτιας.

Αἱ λοιπὸν, χαίρετε, ἀγαπηταί μου φίλοι, εἶπεν ἐγειρόμενος — Καὶ
πλησιάζων ἔλαβε τὴν χεῖρα μου.

— Πότε θὰ ξαναἰδωθοῦμε, εἰρώτησεν ἡ Κάτια.

— Τὸ καλοκαῖρι, ἀπήντησε, κρατῶν πάντοτε τὴν χεῖρα μου — Τώρα
θὰ πάω στὴ Δαλιλόβκα (τὸ ἄλλο μας κτῆμα) θὰ ἰδῶ τί γίνεται θὰ
τακτοποιήσω ὅτι μπορῶ, θὰ πάω στὴ Μόσχα γιὰ τῆς ὑποθέσεις μου
καὶ τὸ καλοκαῖρι θὰ ξαναἰδωθοῦμε.

Ἄλλὰ γιὰ τί τόσον καιρὸ, εἶπα μὲ θλίψιν.

Καὶ πράγματι ἤλπισα νὰ τὸν βλέπω καθ' ἐκάστην καὶ ἔξαφνα μοῦ
ἦτο ἐκ νέου θλιβερόν καὶ βαρὺ νὰ πέσω πάλιν εἰς τὴν ἀνίαν μου — Ἀνχη-
φιβόλως, αὐτὸ ἐξεφράζετο εἰς τὸ βλέμμα μου καὶ τὴν φωνὴν μου.

— Ἄλλ' ἀσχολεῖσθε περισσότερον μὴν ἀκοῦτε — εἶπε μὲ τόνον ὁ
ὁποῖος μοὶ ἐφάνη ψυχρότατος καὶ ἀπλούστατος. Τὸ καλοκαῖρι θὰ σὰς
κάνω νὰ ὑποστῆτε μίαν ἐξέτασι, προσέθηκεν ἀφίνων τὴν χεῖρα μου χω-
ρὶς νὰ μὲ παρετηρήσῃ.

Εἰς τὸν ἀντιθάλαμον ὅπου τὸν συνωδεύσαμεν ἐφόρσε βιαστικὰ τὸ
ἐπανοφώριόν του καὶ ἐκ νέου μὲ προσέβλεψε.

— Μάτην ὑποκρίνεται, ἐσκέφθην. Πιστεύει ὅτι μοῦ εἶνε τόσον εὐχά-
ριστον νὰ μὲ παρατηρῇ — Εἶνε ἓνας πολὺ πολὺ καλὸς ἄνθρωπος — Ἄλλ'
αὐτὸ εἶν' ὄλο. Ἐν τούτοις τὴν ἐσπέραν ἐκείνην, ἐγὼ καὶ ἡ Κάτια ἐπὶ
μακρὸν δὲν ἠδυνήθημεν νὰ κοιμηθῶμεν καὶ καθ' ὅλον τὸν χρόνον συνε-
ζητοῦμεν, ὄχι περὶ αὐτοῦ ἀλλὰ περὶ τῶν κατὰ τὸ θέρος προθέσεών μας,
ποῦ καὶ πῶς θὰ διηρχόμεθα τὸν χειμῶνα. — Τὸ τρομερὸν ζήτημα
«γιατί,» δὲν παρουσιάζετο πλέον πρὸ ἐμοῦ — Μοῦ ἐφαίνετο ἀπλούστα-
τον καὶ φυσικὸν νὰ ζῆ διὰ νὰ εὐτυχῇ καὶ τὸ μέλλον μοῦ παρουσιάζετο
πλήρες εὐδαιμονίας — Ἡ παλαιὰ μας οἰκία τοῦ Ποκροβακοννὲ ἐφαίνετο
αἴφνης πληρωθῆσα ἀπὸ ζῶν καὶ φῶς.

II

Τὸ καλοκαῖρι ἔφθασε. Ἡ ἀνία τὴν ὁποῖαν ἠσθάνομην ἄλλοτε εἶχεν
ἐξαφανισθῇ ἀφίνουσα τόπον πότε εἰς τὴν ρεμβώδη ἀνησυχίαν τοῦ καλο-
καιριοῦ, πότε εἰς ἐλπίδας καὶ πόθους ἀκατανοήτους. Δὲν ἔζων πλέον
ὅπως εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ χειμῶνος, ἀλλ' ἐνησχολούμην μὲ τὴν Σόνια, μὲ
τὴν μουσικὴν καὶ μὲ τὴν μελέτην. Συχνὰ μετέβαινον εἰς τὸν κῆπον καὶ
ἐπὶ πολλὴν ὥραν ἐπλανώμην μόνῃ εἰς τὰς δεινροστοιχίας ἢ ἐκαθήμην
ἐπὶ ἐνὸς θρανίου ὄνειροπολοῦσα, ὁ Θεὸς ξέρει τί, μὴ γνωρίζουσα τί ἐπι-
θυμῶ καὶ ἐλπίζουσα.

Διηρχόμεν ἐνίοτε τὴν νύκτα ὀλόκληρον, τὰς σεληνοφωτίστους μάλιστα
νύκτας, εἰς τὸ παράθυρον τοῦ δωματίου μου, ἢ μὲ τὸ ὑποκάμισον, ἐν
ἀγνοίᾳ τῆς Κάτιας, κατηρχόμην εἰς τὸν κῆπον καὶ ἔτρεχα μέχρι τῆς
λίμνης. Καὶ κἄποτε μάλιστα ἐξῆλθον εἰς τοὺς ἀγρούς μόνῃ καὶ ἔκαμα
τὸν γῦρον τοῦ κήπου.

Μοῦ εἶνε δύσκολον τώρα νὰ ἐνθυμηθῶ καὶ νὰ ἐννοήσω τὰ ὄνειρα τὰ

ὅποια τότε ἐπλήρουν τὴν φαντασίαν μου. Ὅσακις μοῦ συμβαίνει μάλιστα τοῦτο ἀληθῶς δὲν πιστεύω ὅτι ἦσαν ὄνειρά μου, τόσον ἦσαν παράδοξα καὶ ξένα τῆς ζωῆς μου.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ Μαΐου ὁ Σέργιος Μιχαηλόβιτς, ὡς ὑπεσχέθη, ἐπέστρεψεν ἐκ τοῦ ταξιδίου.

Τὴν πρώτην φοράν ἔφθασε τὸ ἑσπέρας καὶ δὲν τὸν ἐπεριμέναμεν καθόλου. Ἐκαθήμεθα εἰς τὴν ταρατσα καὶ ἐπρόκειτο νὰ πάρωμε τὸ τσαί. Ὁ κῆπος ἦτο ἤδη καταπράσινος καὶ εἰς τὰ πυκνά φυλλώματα αἱ ἀηδόνες εἶχον ἐγκατασταθῆ ἀπὸ τῆς ἑορτῆς τοῦ ἀγίου Πέτρου. Οἱ πυκνοὶ θάμνοι τῶν πασχαλεῶν ἐφαίνοντο ποῦ καὶ ποῦ κεκαλυμμένοι μὲ πέπλον ἐλαφρῶς ἰόχρουν.

Ἦσαν τὰ μισανοιγμένα μπουμπούκια, τὸ φύλλωμα τῆς δενδροστοιχίας τῶν σημύδων ἦτο διαφανέστατον ὑπὸ τὸν δύνοντα ἥλιον. Ἡ ταρατσα ἐκαλύπτετο μὲ δροσερὰν σκιάν. Ἰσχυρὰ ἑσπερινὴ δρόσος ἐπιπτεν εἰς τὰ χόρτα. Εἰς τὴν αὐλήν, ὅπισθεν τοῦ κήπου ἐσβύνοντο οἱ τελευταῖοι ἦχοι τῆς ἡμέρας—ὁ θόρυθος τῶν ποιμένων τὰ ὅποια ἐπέστρεπον εἰς τὸν σταῦλον.

Ὁ ἀγαθὸς Νικόνης ἐκύλα ἓνα βαρέλι ἐπὶ τῆς ἀτραποῦ πρὸ τῆς ταρατσας καὶ ὁ ψυχρὸς τοῦ ποτιστοῦ ψεκασμὸς ἐσχημάτιζε μαύρους κύκλους ἐπὶ τοῦ χώματος τοῦ συσσωρευμένου γύρα ἀπὸ τῆς δάλιας καὶ τὰ στήριγματα—Ἐπάνω εἰς τὴν ταρατσα τὸ σαμοβάρ καλοστιλβωμένον ἔλαμπε καὶ ἐβράζε. Εἰς τὸ λευκὸν τραπεζομάνδυλον ἦσαν ἐπίσης ἡ κρέμα τὸ ψωμί καὶ τὰ γλυκίσματα—Ἡ Κάτια μὲ τὰ χονδρὰ χέρια ἐσπόγγιζε τὰ φλυτζάνια. Ἐγὼ χωρὶς νὰ περιμένω τὸ τσαί, πεινασμένη μετὰ τὸ λουτρόν ἔτρωγα ψωμί μὲ παχειὰ καὶ δροσερὰ κρέμαν. Ἐφόρουν μιὰ βαμβακερὴ μπλουζα μὲ κοντὰ μανίκια τὰ μαλλιά μου, βρεγμένα, τὰ εἶχα σκεπάσει μὲ ἓνα μανδῆλι μετὰξινον.

Πρώτη ἡ Κάτια τὸν διέκρινεν ἀπὸ τὸ παράθυρον.

—Ἄ Ὁ Σέργιος Μιχαηλόβιτς ἐπρόφερε—πρὸ ὀλίγου ἐμιλοῦσαμε γιὰ σὰς.

Ἐσηκώθην καὶ ἠθέλησα νὰ φύγω διὰ νὰ ἐνδυθῶ. Μὲ συνέλαβεν ὅταν ἤμην ἤδη πρὸ τῆς θύρας.

Ἐ! τί, φιλοφρονήσεις στὴν ἐξοχή, εἶπε, παρατηρῶν τὸ κεφάλι μου κεκαλυμμένον μὲ τὸ μανδῆλι καὶ μειδιῶν. Δὲν ντρέπεσθε, δὲν εἶν' ἔτσι, μπροστὰ στὸν ὑπηρετή σας τὸ Γρηγόρη καὶ γιὰ σὰς ἀλήθεια εἶμαι ὁ Γρηγόρης.

Ἀλλὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν μοῦ ἐφάνη ὅτι μὲ παρετήρησε ὅπως δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ τὸ κάμη ὁ Γρηγόρης καὶ ἠσθάνθην ὅτι ἐστενοχωρήθην.

—Θὰ ἐπιστρέψω ἀμέσως εἶπα ἀπομακρυνομένη ἀπ' αὐτόν.

—Ἀλλὰ γιατί; δὲν εἶν' ἄσχημα—σὰ μιὰ νέα χωρική—μοῦ ἐφώναζεν ἔπειτα.

Πῶς μ' ἐκύτταξε παράδοξα—ἐσκέφθην ἐνῶ ἐνεδυόμην βιαστικὰ. Ἐ τί καλά, δόξα τῷ Θεῷ ποῦ ἐπέστρεψε, θὰ περάσωμε φαιδρότερα.

(Ἐπεταὶ συνέχεια)

ΛΕΩΝ ΤΟΛΣΤΟΗ

«ΑΠΟ ΤΟ ΓΥΡΟ ΤΩΝ ΩΡΩΝ» ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΗΛΙΟΜΑΝΑΣ

Γνέθω, ξεγνέθω τὸ μετὰξι
Στὴ ρόκα τὴν ὀλόχρυσή μου,
Βροχόσταλο νὰ μὴ σταλάξει
Ὅλογυρα στὴν περιοχὴ μου.

Ὡρα δὲν εἶνε νὰ τυλίξω
Τοῦ χρυσονήματος τὸ σμάρι,
Σφιχτά, γερὰ δὲ θὰν τὸ σφίξω
Στὸ ἀχιτιδωμένο μου κουδάρι.

Θὰν τ' ἀπολύσω, θὰν τ' ἀπλώσω
Μίλια μακριὰ πρὸς τ' ἀκρουράνια,
Ὅλα τὰ πάντα νὰ κουκλώσω
Κάτου ἀπὸ φωτερὰ στεφάνια.

Νὰ κάνω νὰ θαμπώσουν μάτια
Ἀπὸ τὴ λάμψη κι' ἀπ' τὸ φῶς μου,
Μύριες ζουύλες μὲς στὰ πλάτια
Νὰ ζωντανέψω αὐτοῦ τοῦ κόσμου.

Τῆς Μάγισσας νὰ καταλύσω
Ἀράπισσας τίς μαγγανιές,
Στ' ἄδυτα βάρη νὰ φωτίσω
Τῆς ὀλοκρίμαντες ψυχές.

Τοῦ ὕπνου τὰ ὄνειρα νὰ διώξω,
Ποῦ κλώθουνε μὲς στὰ μυαλά,
Στὸν Ἀβυσσόκοσμο νὰ σπρώξω
Κάθε Ζιζάνιο καὶ Βραχνά.

Τὴ σκοτινὰ ν' ἀναστατώσω,
Ὡσποῦ τὸ νῆμα νὰ τελιώσω,
Καὶ τότε ὁ Λίβας μοῦ τὸ σύρει
Ἀπὸ τοῦ Χάους τὸ Γιοφύρι.

Σ. ΣΚΙΠΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ «ΛΥΤΡΩΤΗΝ»

«Βόσσορος»

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

(Τελευταίο τραγούδι)

Πρώτα από σένα κι' ύστερ' απ' τὸν ἥλιο
θὰ χωριστῶ. Τόσο μοῦ φέγγεις. Ἄχ! Εὐάνθη
θὰ τραγουδήσω γύρω στὰ μαλλιά σου
τὰ μεγάλα παράπονα. Ἄκουσέ τα
στὸν ἄνεμο τὰ ρίχνω κι' ἄς τὰ ξαναλέη.
Ἦθελα νὰ σὲ πάρω... Τὸ στεφάνι μας
νᾶνε λυτὰ λουλούδια, φύλλα τοῦ ἀμπελιοῦ.
Ἄπὸ τ' ὀρθὸ κορμί σου, ἀπ' τὴ γαλήνη μου,
νὰ βγοῦνε τὰ παιδιά μας, θεῖα σταλάγματα
τοῦ αἵματός σου, καὶ μακάριοι ἐμεῖς
ἕνας κορμὸς κι' οἱ δύο, ν' ἀργοσαλεύουμε
σὰν τοὺς πλατάνους τὰ μεστὰ κλαδιά τῆς ζωῆς...
Ἄλλοί μου, Εὐάνθη! Ἄγρια ἐσὺ θεότις
μεῖνε καὶ ὀρθώσου μέσ' τὴς πρασινάδες
γιορτῆ τῆς ζωῆς καὶ δίψα τῶν ἀρρώστων.
Ἐγὼ θὰ φύγω. Εἶμαι ὁ νικημένος.
Τὰ τραγούδια μου ρίχνω στὴν ποδιά σου.
Ὁ ἀφανισμὸς θάρθη νὰ μὲ σκεπάση
καὶ πάω νὰ γένω χλόη νὰ μὲ πατήσ...

Ζ. Α. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

ΒΕΡΛΑΙΝ

ΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΣΥΝΟΜΙΛΙΑ

Μέσα στὸ πάρκο τὸ παλιό, ποῦ παγωνιά κι' ἐρμιά τὸ δένουν,
Δυὸ ἦσκιοι ξάφνω φαίνονται ζευγάρι νὰ διαβαίνουν.
Τὰ μάτια τους εἶνε νεκρά, κι' ἀπ' τ' ἀπαλὸ τους στόμα
Τὰ λόγια βγαίνουν σιγαλά, ποῦ μόλις ἀγρικιοῦνται ἀκόμα.
Μέσα στὸ πάρκο τὸ παλιό, τὸ ἐρημικὸ καὶ παγωμένο,
Δυὸ ἦσκιοι ἀναθυμίζονται κάποιον καιρὸν εὐτυχισμένο.
—Θυμᾶσαι ἀκόμα τὰ παλιά, τὰ ὄνειρεμένα ἐκεῖνα χρόνια;
—Τώρα πρὸς τί νὰ μὲ ρωτᾷς ἂν τὰ θυμοῦμαι αἰώνια;
—Τάχα ἡ καρδιά σου χτύπο της ἀκόμα τ' ὄνομά μου τῶχει;
Ζεῖ κι' ἡ ψυχὴ μου πάντοτε στὰ ὄνειράτά σου;—Ἄχι!
—Ὡ τίς ἡμέρες τίς λαμπρὲς τῆς θείας εὐτυχίας!, ποῦ νᾶνε;
Στόμα μὲ στόμα σμίγαμε, θυμᾶσαι;—Ἀλήθεια πᾶνε.
—Πῶς εἶταν τότε ὁ οὐρανὸς γαλάζιος κι' ἡ ἐλπίδα πόση..
—Πάει κ' ἡ ἐλπίδα, ὁ οὐρανὸς μαῦρος τὴν ἔχει περιζῶσει.—
Ἔτσι στὰ στάχια τὰ τρελλὰ οἱ δυὸ σκιὲς περιπατοῦσαν
Κι' ἡ νύχτα μόνον ἀκουγε τὰ λόγια ποῦ μιλοῦσαν.

ΙΨΕΝ

ΧΟΡΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ «ΚΩΜΩΔΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ»

Ἄνοιγω τὰ πλατιά φτερά κι' ἀπλώνω τὸ πανί μου,
Σὰν τὸν ἀετό, στὴ διάφανη τὴ λίμνη τῆς ζωῆς,
Οἱ γλάροι ἀκολουθώντας με πετοῦν κι' αὐτοὶ μαζί μου,
Καὶ τὴ σαβούρα πίσω μου ρίχνω—τὴν ἔγνοια τῆς ζωῆς,
Κι' ἂν πάει τὸ πλοῖο μου τοῦ βυθοῦ, ποῦ δὲ θὰ ἰσοζυγίση,
Ἄλλ' ἔτσ' εἶν' τόσον ἔμορφα κανένας ν' ἀρμενίση.

ΓΚΑΙΤΕ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΟΔΟΙΠΟΡΟΥ

Ἐσὺ ποῦσ' ἀπ' τὸν οὐρανὸ
Καὶ φέρνεις σ' ὄλους τοὺς καῦμούς τὴν ἡσυχία,
Ποῦ δυὸ φορὲς παρηγορεῖς
Καὶ τὴ διπλῆ τὴ δυστυχία,
Σ' ἐμένα, ὦιμέ! ποῦ τῆς ζωῆς μ' ἐκούρασε ἡ βοή,
—Πρὸς τί μιὰ τέτοια ἐπιθυμιὰ μαζί μὲ τέτοιον πόνο;—
Ἔλα σὲ μέ, τὰ στήθνα μου γλυκεῖα Εἰρήνη ἐσύ,
Θὰ τἀναπάψης μόνο.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΥΛΙΣΜΟΣ

⌘ ΥΠΟ Θ. Χ. Φ Λ Ω Ρ Α

(Συ.έχεια)

Δι Arcellai (ἄρσέλλαι, διὰ τὸ κρατῆσθαι, ὅπως ἔχει ἐπιστήμως τὸ ὄνομα) εἶνε μονολύτταρα πλάσματα, πολυπλοκώτερα ὅμως ἀπὸ τὰς βαμपुरέλλας, καθότι ἔχουν πυρήνας καὶ ἐκκρίνουσιν ἓν εἶδος φλοιοῦ. Αὐτὸς ὁ φλοιὸς τῶν ἔχει σχῆμα ἄσφ' ἐνὸς μὲν κέλλου καὶ ἐτέρωθεν κυρτόν. Εἰς τὸ μέσον τῆς κοίτης πλευρῆς τοῦ φλοιοῦ εὐρίσκεται ὀπή, ἀπὸ τὴν ὁποίαν προβάλλουσι τὰ ψευδοπόδια καὶ παρουσιάζονται ὡς διαυγεῖς προσεχθεὶς ἐπάνω εἰς τὸ χεῖλος τοῦ φλοιοῦ. Ἐὰν φέρωμεν ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον μίαν σταγόνα νεροῦ, ἢ ὁποία νὰ περιέχῃ ἄρσέλλας, μίαν ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἄρσέλλας ἡμπορεῖ νὰ πύση τρόπον τινὰ ἐπάνω εἰς τὴν ῥαγίν τῆς, ἀνάσκελα δηλαδὴ καὶ ν' ἀκουμβῆ εἰς τὴν βυσιν μὲ τὴν κυρτήν τῆς ἐπιφάνειαν, εἰς τρόπον ὥστε τὰ ἐπὶ τοῦ χεῖλους τοῦ φλοιοῦ προσεβάλλοντα ψευδοπόδια νὰ μὴ εὐρίσκουσι λαβὴν εἰς κανὲν μέρος. Τότε βλέπομεν εἰς τὴν μίαν πλευράν, πλησίον τοῦ χεῖλους, νὰ σχηματίζονται φυσαλίδες ἀέρος μέσα εἰς τὸ πρωτόπλασμα τοῦ κυττάρου· ἢ μία του λοιπὸν πλευρὰ γίνεται εἰδικῶς ἐλαφροτέρα καὶ ἀνοψύεται μέσα εἰς τὸ νερόν, τὸ δὲ ζῶον (τὸ κύτταρον) ἀνασηκόνεται ὀρθίον ἐπάνω εἰς τὸ ἀντιθετὸν αἰχμηρὸν χεῖλος. Μετ' ὀλίγον κατορθώνει μὲ τὰ ψευδοπόδια του νὰ προσκολληθῆ εἰς τὴν βᾶσιν καὶ νὰ γυρίσῃ εἰς τρόπον ὥστε νὰ ψαύσῃ τὴν βᾶσιν ὅλα τὰ ἐκ τοῦ χεῖλους προσεβάλλοντα ψευδοπόδια. Τότε παύουσιν πλέον νὰ σχηματίζονται καὶ αἱ φυσαλίδες καὶ τὸ ζῶον ἀρχίζει νὰ ἔρπη. Ἐὰν φέρωμεν μίαν σταγόνα νεροῦ μὲ ἄρσέλλας ἐπάνω εἰς μίαν λεπτήν ὑάλον καὶ ἀναποδογυρίσωμεν τὴν ὑάλον, αἱ ἄρσέλλαι κατὰ πρῶτον θὰ συναθροισθῶσιν, σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τῆς βαρύτητος, εἰς τὸ βάθος τῆς σταγόνας, τὸ ὅποιον κρέμαται. Ἐὰν δὲν εὐρουν ἐδῶ στήριγμα, ἀρχίζουσιν πάλιν νὰ σχηματίζουσιν φυσαλίδας ἀέρος, μὲ τὰς ὁποίας τὸ ζῶον γίνεται εἰδικῶς ἐλαφρότερον ἀπὸ τὸ νερόν καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀνέρχονται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ὅπου εἶνε κολλημένον τὸ νερόν εἰς τὴν ὑάλον. Ἐὰν ἐδῶ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ὑάλου φθάσῃ κατὰ τοιοῦτόν τινα τρόπον, ὥστε νὰ μὴ ἡμποροῦν νὰ στηριχθῶσιν, σμικρύνουσιν εἰς τὴν μίαν πλευράν τὰς φυσαλίδας ἢ τὰς μεγαλύνουσιν εἰς τὴν ἀντιθετὸν, ἕως οὗ ἐπὶ τέλους μὲ τὸ χεῖλος τοῦ φλοιοῦ τῶν ἐγγίσουσιν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ὑάλου καὶ ἡμπορέσονται νὰ γυρίσῃ. Ἄμα δὲ τὸ κατορθώσῃ ἐξαφανίζονται ἀμέσως καὶ αἱ φυσαλίδες· ἀρχίζει δὲ κατόπιν τὸ ζῶον νὰ κινῆται ἔρπον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς ὑάλου. Ἐὰν μὲ μίαν λεπτήν βελόνην ἀποκολλήσωμεν τὰς ἄρσέλλας μὲ προσοχὴν ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν, κατὰ πρῶτον θὰ πέσῃ πάλιν εἰς τὴν αἰωρουμένην ἐπιφάνειαν τῆς σταγόνας, κατόπιν ὅμως πάλιν ἀναπτύσσουσιν τὰς φυσαλίδας τῶν, ἀναβαίνουν καὶ οὕτω καθεξῆς. Ὅσον δὲ καὶ ἂν κοπιᾶσῃμεν νὰ τὰς φέρωμεν εἰς θέσιν ὀχληράν, πάλιν κατορθώνουσιν μὲ τὸν σχηματισμὸν τῶν φυσαλίδων τῶν εἰς τὸ κατάλληλον μέγεθος καὶ εἰς τὸ ἀρμόζον μέρος, νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν θέσιν, ἢ ὁποία διευκολύνει ὅλας τὰς κινήσεις τῶν. Μόλις δὲ ἐπιτύχουσιν τοῦ σκοποῦ τῶν, εὐθὺς γίνονται καὶ αἱ φυσαλίδες. «Δὲν ἡμποροῦμεν ν' ἀρνηθῶμεν, λέγει ὁ Ἐγγέλμαν, ὅτι αὐτὰ τὰ φαινόμενα ὑποδεικνύουσιν ψυχικῆς λειτουργίας μέσα εἰς τὸ πρωτόπλασμα.

Ἐὰν ὁ Ἐγγέλμαν δικαιοῦται νὰ ἐκφράσῃ μίαν τοιαύτην γνώμην ἢ ὄχι, — ἐγὼ δὲν τολμῶ περὶ τούτου ν' ἀποφανθῶ. Παραδέχομαι μάλιστα ὅτι, ἴσως καὶ

νὰ ἡμπορέσονται ποτὲ αὐτὰ τὰ φαινόμενα νὰ ἐξηγηθῶσιν μὲ καθαρῶς μηχανικοὺς νόμους. Γὰ ἔχω ὅμως ἀναφέρει ἐδῶ μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ δεῖξω μὲ πόσον περίπλοκα φαινόμενα τῆς ζωῆς ἔχομεν ν' ἀσχοληθῶμεν ἢ ἐκεῖ ἀκόμη, ὅπου ἡ μικροσκοπικὴ ἔρευνα ἔφθασε πλέον εἰς τὰ τελευταῖα τῆς ὄρια καὶ πόσον μάταιαι ἀπέβησαν ἕως τώρα ὅλαι αἱ προσπάθειαι πρὸς μηχανικὴν ἐρμηνείαν τῶν φαινομένων τῆς ζωῆς. Διότι ὅσον περίπλοκοι εἶνε αἱ ἐκδηλώσεις τῶν μονοκυττάρων τούτων, ἐξ ἴσου περίπλοκοι εἶνε καὶ αἱ ἐκδηλώσεις ἐνὸς ἐκάστου κυττάρου τοῦ ἡμετέρου σώματος. Ἐκαστὸν τῶν ἀπειραρίθμων καὶ μικροσκοπικῶν κυττάρων τοῦ πολυπλόκου μας ὄργανισμοῦ εἶνε θαυμάσιον κατασκευάσμα, εἶνε μικρόκοσμος, εἶνε ὀλόκληρος κόσμος.

Γνωστὸν εἶνε ὅτι μὲ ἓν «σπερματοζώριον», μὲ ἓν μικρὸν κύτταρον τόσον μικρὸν, ὥστε ν' ἀπαιτοῦνται πεντακάσια ἑκατομμύρια ὅμοια μὲ αὐτὸ διὰ νὰ γεμισθῶσιν τὸν γῶρον μιᾶς κυβικῆς γραμμῆς, κληροδοτοῦνται ἀπὸ πατρὸς εἰς υἱὸν ὅλαι αἱ σωματικαὶ καὶ αἱ πνευματικαὶ ιδιότητες καὶ πάλιν πολλακίς ὑπερπεδουμένου τοῦ υἱοῦ, μὲ ἓν μικρὸν κύτταρον μεταβιβάζονται αὐταὶ αἱ ιδιότητες ἀπὸ τοῦ πάππου εἰς τὸν ἔγγονον. Ἐὰν ὑποτεθῆ ὅτι τὸ τοιοῦτον εἶνε πράγματι καθαρῶς μηχανικὴ λειτουργία, — πόσον ἀπείρως θαυμαστὴ ἔπρεπε νὰ εἶνε ἡ σύνθεσις τῶν ἀτόμων, πόσον ἀπείρως περίπλοκος ἢ ἐξέλιξις τῶν δυνάμεων, πόσον ἀπείρως περίπλοκοι ἔπρεπε νὰ εἶναι αἱ διαφοροὶ κινήσεις μέσα εἰς τὸ σῶμα τοῦ μικροῦ αὐτοῦ κυττάρου, αἱ ὁποῖαι εἰς γενεὰς γενεῶν ἡμποροῦν νὰ προδιαγράψουν τὴν διεύθυνσιν, τὴν ὁποίαν χρεωστοῦν ν' ἀκολουθήσουν εἰς τὸ μέλλον ὅλαι αἱ βραδύτεραι κινήσεις! Καὶ πῶς ἐπὶ τέλους τὸ μικρὸν αὐτὸ κατασκευάσμα γίνεται φορεὺς τῶν ψυχικῶν φαινομένων;!! Ἐδῶ μᾶς ἀφίνουσι εἰς τὸ σκότος καὶ ἡ Φυσικὴ καὶ ἡ Χημικὴ καὶ ἡ Ἀνατομία.

Ἠμποροῦν ἀκόμη νὰ παρελθῶσιν πολλαὶ χιλιετηρίδες ἐπάνω ἀπὸ τὰς γενεὰς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, πολλὰ μέτωπα σοφῶν θὰ ρυτιδωθῶσιν καὶ θὰ παραλύσῃ ἀναριθμητοὶ σιδηρᾶ ὄργανικαὶ φύσεις, ἕως ὅτου κατορθώσωμεν νὰ κάμωμεν τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς λύσιν τῶν αἰνιγμάτων τούτων.— Ἠμπορεῖ ὅμως ἐπίσης μίαν ἡμέραν νὰ ἐπιχυθῆ διὰ μιᾶς φῶς εἰς τὸ σκότος τοῦτο.— Μὲ παρεξηγοῦν, ὅτι θὰ ἐξελάμβανον τοὺς λόγους μου, ὡτὰν τάχα νὰ ἐφανταζόμην ὅτι ἡμποροῦν ἐκ τῶν προτέρων νὰ τεθοῦν ἀνυπέρβατα ὄρια εἰς τὴν ἐπιστήμην. Ἄπαγε! Ἡ ἐπιστήμη— δὲν ἀποδεικνύει πρὸ οὐδενὸς ὄριου αὐτοτεθέντος. Ἡ ἐπιστήμη θὰ ἐξετάξῃ πάντοτε μὲ περισσοτέραν τόλμην τὰ ζητήματα καὶ μὲ τὸν καιρὸν θὰ εὐρίσκη καὶ τὰς θετικώτερας ἀποκρίσεις. Τίποτε δὲν ἡμπορεῖ νὰ τὴν ἀναχαιτίσῃ εἰς τὴν θριαμβευτικὴν πορείαν τῆς.— Καὶ αὐτὴ ἀκόμη ἢ σμικρότης τῶν πνευματικῶν μας προσόντων εἶνε ἀνίκανος πρὸς τοῦτο! Διότι καὶ αὐτὰ ἐπιδέχονται τελειοποίησιν. Δὲν ὑπάρχει κανεὶς ἀποχρῶν λόγος νὰ μᾶς κάμῃ νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ προῖουσα ἀνάπτυξις καὶ τελειοποίησις, ἢ ὁποία διέπει καὶ κυβερνᾷ ὅλον τὸν ὄργανικὸν βίον, ἐσταμάτισεν εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἡμετέρου γένους. Ὑπῆρξεν ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν, ἐπάνω εἰς αὐτὸν τὸν πλανήτην μας, τὰ μόνον αἰσθανόμενα πλάσματα ἦσαν τὰ ἐγγυματικά, τὰ ὁποῖα, χωρὶς συνείδησιν, ἐκυλίοντο καὶ περιεδινοῦντο μέσα εἰς τὰ βεῖθρα τοῦ πρωτογενοῦς ὠκεανοῦ καὶ θὰ ἔλθῃ πάλιν καιρὸς, κατὰ τὸν ὅποιον τὴν γῆν ταύτην θὰ ἐξουσιάζῃ γένος, τὸ ὅποιον, μὲ τὰ διανοητικὰ του προσόντα, θὰ εἶνε τόσον ἀνώτερον ἀπὸ ἡμᾶς, ὅσον ἡμεῖς, μὲ τὴν φρόνησιν καὶ μὲ τὸ λογικόν, εἴμεθα ἀνώτεροι ἀπὸ τὰ ἐγγυματικά, τὰ ὁποῖα ὡς ἀρχέγονοι κάτοικοι τοῦ ἡμετέρου πλανήτου ἐξοῦσαν μέσα εἰς τὸν πρωτογενῆ ὠκεανόν.— Ἀπερίβριστος εἶνε ἡ πρόοδος

τῆς ἐπιστήμης. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ παραδεχθῶμεν ὡς δυνατὸν ὅτι τὰ ἐμπόδια καὶ αἱ δυσκολίαι, αἱ ὅποιαι τὴν σήμερον ἀναγκαιτίζου ἀκόμη τὴν πρόοδον τῆς φυσιολογικῆς ἐρεύνης, μὲ τὸν καιρὸν θὰ ὑπερνηκῶσιν. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅμως δὲν ἠμποροῦμεν ἀκόμη νὰ προείδωμεν πῶς μὲ μόνην τὴν βοήθειαν τῆς Φυσικῆς, τῆς Χημείας καὶ τῆς Ἀνατομίας θὰ κατορθώσωμεν νὰ κάμωμεν ἔστω καὶ ἓν βῆμα πρὸς τὰ πρόσω. Εἰς τὸ ἐλάχιστον κύτταρον—μέσα καὶ εἰς αὐτὸ ἀκόμη πρόκεινται ὅλα τὰ αἰνίγματα τῆς ζωῆς καὶ ἡ ἔρευνα αὐτοῦ τοῦ κύτταρου ἀποτελεῖ τὸν τελευταῖον σταθμὸν, ὅπου μὲ τὰ σημερινὰ μας βοηθήματα ἐφθάσαμεν τέλος εἰς τὸ μὴ περαιτέρω.

Ἡμποροῦμεν ὅμως νὰ τελειοποιήσωμεν ἀκόμη τὰ βοηθήματά μας! Ἡμποροῦμεν νὰ δξύνωμεν τὸ μικροσκοπίον ἀκόμη περισσότερον! Τὸ κύτταρον, τὸ ὁποῖον σήμερον φαίνεται ἀσφές, θὰ μᾶς δεῖξῃ αὖριον ὕφην. Τὸ κύτταρον, τὸ ὁποῖον σήμερον φαίνεται χωρὶς πυρῆνα, θὰ μᾶς παρουσιάσῃ αὖριον, μὲ νέας χρωστικὰς μεθόδους, πυρῆνα. Καὶ ὁ πυρῆν ἐπίσης δὲν εἶνε πλέον καὶ αὐτὸς ἀσφής· δεικνύει μίαν τόσην περίπλοκον κατασκευὴν, ὥστε μόνη ἡ παρατήρησις καὶ ἡ περιγραφή τῆς θ' ἀπαιτήτης μετ' ὀλίγον ὄλην τὴν ἐργατικότητα καὶ τὴν φιλοπονίαν πολλῶν φυσιοδιφῶν! Ἀλλὰ—ἡ περίπλοκος κατασκευὴ καὶ ἡ περιγραφή τῆς δὲν εἶνε ἐξήγησις· εἶνε καὶ αὐτὴ νέον αἰνίγμα· πῶς λοιπὸν ἐγεννήθη αὐτὴ ἡ περίπλοκος κατασκευὴ;! Καὶ ἡ γνώσις τοῦ τρόπου αὐτῆς τῆς κατασκευῆς θὰ ἠμπορήσῃ ἄρα γε νὰ μᾶς δώσῃ μίαν ἔννοιαν ἔστω καὶ δι' αὐτὰ τ' ἀπλούστερα φαινόμενα, τὰ ὁποῖα παρετηρήσαμεν εἰς τὴν Βαμπερέλλαν καὶ εἰς τὰς ἀρσελλας; Ἐὰν λύσῃ ἄρα γε ἐπὶ τέλος τὸ μέγα αἰνίγμα, τὸ μεγαλειότερον ὄλων—τὸ αἰνίγμα τῆς κληρονομικότητος—τῆς μεταβιβάσεως τῶν ἰδιοτήτων μὲ ἓν μικρὸν κύτταρον;!—Καὶ ἂν ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν τοιοῦτόν τι διὰ τὸ μικρὸν κύτταρον,—τί πλέον ἠμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν διὰ τὸν περίπλοκον ἡμῶν ὀργανισμόν!

Καὶ ἐν τούτοις ἡ φυσιολογικὴ ἔρευνα χρεωστῆ ἢ ἀρχίσει ἀπὸ τὸν πλέον πολυσύνθετον ὀργανισμόν, ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινον. Ἐξηγεῖται δὲ τούτο—καὶ ἂν ἀκόμη δὲν ληθῶν ὑπ' ὅσιν αἱ ἀπαιτήσεις τῆς πρακτικῆς ἰατρικῆς ἀπὸ τὸν ἐξῆς λόγον, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐπαναφέρει πάλιν εἰς τὴν ἀφρητήριαν τῆς θεωρίας μας.

Τὸ ὅτι ἡ φυσιολογικὴ ἔρευνα ἀρχίζει ἀπὸ τὸν πλέον πολυσύνθετον ὀργανισμόν, ἀπὸ τὸν ἀνθρώπινον, ἐξηγεῖται ἀπὸ τὸ ὅτι ὁ ὀργανισμός μας εἶνε ὁ μόνος εἰς τὴν ἔρευναν, τοῦ ὁποῖου δὲν εἴμεθα περιορισμένοι εἰς μόναν τὰ αἰσθητήριά μας ὄργανα, ἀφ' οὗ εἰς τὴν ἐσωτάτην οὐσίαν του ἠμποροῦμεν νὰ ἐμβῶμεν καὶ ἀπὸ ἄλλο μέρος,—ἐξετάζοντες τὸν ἑαυτὸν μας καὶ μὲ τὴν ἐσωτερικὴν μας αἴσθησιν, τὴν συνείδησιν, διὰ νὰ τείνωμεν τὴν χεῖρα εἰς τὴν ἀπὸ τὰ ἔξω προβαίνουσαν φυσικὴν παρατήρησιν. Ὅπως συμβαίνει δηλαδὴ καὶ εἰς τὰ μεταλλεῖα, ὅπου οἱ ἐργάται προχωροῦν ἀπὸ διαφόρους διευθύνσεις μὲ ὑπονόμους, ἕως οὗ ἐπὶ τέλος ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ τοιχώματα οἱ μὲν ἀκούουν τοὺς κτύπους τῆς σφύρας τῶν δέ.

Τὴν σκοπιμότητα αὐτῆς τῆς μεθόδου, ἡ ὁποία ἐξετάζει τὸ μυστήριον ἀπὸ δύο διευθύνσεις, εἶχεν ἤδη σαφῶς ἀντιληφθῆ καὶ ὁ μέγας φυσιολόγος Ἰωάννης Μίλλερ καὶ ὁ ὑπ' αὐτοῦ ἀνακαλυφθεὶς νόμος περὶ τῆς εἰδικῆς ἐνεργείας τῶν αἰσθήσεων εἶνε, χωρὶς ἀμφιβολίαν, τὸ μέγιστον ἀπόκλημα τῆς Φυσιολογίας καὶ τῆς Ψυχολογίας καὶ ἡ θετικὴ βάσις πάσης ἰδεολογικῆς φιλοσοφίας.

Ὁ νόμος αὐτὸς εἶνε ἀπλοῦς καὶ μᾶς διδάσκει ὅτι εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ἐρεθισμός, ἐν καὶ τὸ αὐτὸ συμβεβηκὸς τοῦ ἔξω κόσμου, ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, ὅταν ἐπενεργῇ εἰς διάφορα αἰσθητήρια νεῦρα, προκαλεῖ πάντοτε δια-

φόρους ἐντυπώσεις καὶ ὅτι διάφοροι ἐρεθισμοί, ὅταν ἐπενεργῶν εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ αἰσθητήριον νεῦρον, προκαλοῦν πάντοτε τὰς ἰδίας ἐντυπώσεις· τὰ συμβαίνοντα ἄρα εἰς τὸν ἔξω κόσμον, τίποτε δὲν ἔχουν τὸ κοινὸν μὲ τὰς ἐντυπώσεις καὶ μὲ τὰς παραστάσεις μας, ὁ ἔξω κόσμος εἶνε δι' ἡμᾶς βιβλίον σφραγισμένον μὲ ἑπτὰ σφραγίδας καὶ τὸ μόνον πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον ἠμπορεῖ νὰ ὑποπέσῃ εἰς τὴν παρατήρησιν καὶ εἰς τὴν γνώσιν μας, εἶνε αἱ κατατάσεις καὶ αἱ διαθέσεις τῆς ἰδίας ἡμῶν συνειδήσεως.

Ἡ ἀπλή αὐτὴ ἀλήθεια εἶνε ἡ μεγαλειότερα καὶ ἡ βαθυτέρα ἀπὸ ὅσας ἐσκέφθη ποτὲ ὁ νοῦς τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ἡ ἀπλή αὐτὴ ἀλήθεια μᾶς ὁδηγεῖ εἰς τὴν πλήρη κατανόησιν αὐτῆς τῆς οὐσίας τοῦ ζωῆσμου. Ἡ οὐσία καὶ ἡ ἔννοια τοῦ ζωῆσμου δὲν μᾶς λέγει· ν' ἀρκεσθῶμεν εἰς μίαν λέξιν καὶ νὰ παραιτηθῶμεν ἀπὸ τὴν σκέψιν. Ἡ οὐσία τοῦ ζωῆσμου—καὶ ὀρθότερον τῆς ἰδεολογίας—συνίσταται εἰς τὸ νὰ βαίνωμεν τὴν μόνην ὁρθὴν ὁδὸν τῆς γνώσεως, εἰς τὸ νὰ προχωροῦμεν ἀπὸ τὸ γνωστὸν, τὸν ἔσω κόσμον, διὰ νὰ καταλήξωμεν εἰς τὸ ἄγνωστον, τὸν ἔξω κόσμον. Τὴν ἀντίθετον καὶ στρεβλὴν ὁδὸν ἀκολουθεῖ ὁ μηχανισμός—ἡ ὀρθότερον ὕλισμός,—ὁ ὁποῖος ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὸ ἄγνωστον, τὸν ἔξω κόσμον, ἀπὸ τὰ ὑποθετικὰ ἀντικείμενα τῆς ἀντιλήψεως τῶν αἰσθητηρίων, διὰ νὰ καταλήξῃ εἰς τὸ γνωστὸν, εἰς τὸν ἔσω κόσμον.

Ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὠθεῖ τοὺς φυσιολόγους πάντοτε εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ὕλισμου εἶνε ὅτι εἰς τὴν Ψυχολογίαν δὲν ἔγινεν ἀκόμη οὐδὲ τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ βαθμοῦ ἐκείνου τῆς ἀκριβείας, εἰς τὴν ὁποίαν μᾶς ἐσυνείθισεν ἡ μελέτη τῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Χημείας. Δὲν ἠμποροῦμεν ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι, ἂν καὶ τίποτε ἄλλο δὲν εἶνε τόσον πλησίον εἰς τὴν παρατήρησιν καὶ εἰς τὴν γνώσιν μας, ὅσον αἱ καταστάσεις καὶ τὰ συμβαίνοντα μέσα εἰς τὴν ἰδίαν μας συνείδησιν, ἀκριβῶς εἰς τὸ ἔδαφος τοῦτο αἱ γνώσεις μας εἶνε ἐντελῶς ὑποθετικαὶ καὶ ἀβέβαιαι. Αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ τὸ ὅτι τὸ ἀντικείμενον εἶνε καθ' ὑπερβολὴν πολυσύνθετον καὶ πολυμερές, τὸ ποσὸν τῶν ἰδιοτήτων του εἶνε πολὺ μεγαλειότερον ἀπὸ τὰς ιδιότητας τοῦ κόσμου, τὸν ὁποῖον ἀντιλαμβάνομεθα μὲ τὰ ἔξωτερικά μας αἰσθητήρια, προέρχεται δ' ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι αἱ καταστάσεις καὶ τὰ συμβαίνοντα τῆς ἰδίας ἡμῶν συνειδήσεως ὑπέκεινται εἰς ἀδιακόπους καὶ ταχείας μεταβολὰς καὶ τέλος ἀπὸ τὸ ὅτι δὲν ἠμπορέσαμεν ἀκόμη νὰ ἐφεύρωμεν κλῆν ἐμέσον μὲ τὸ ὁποῖον κατὰ ποσὸν νὰ ἐξετάζωμεν τ' ἀντικείμενα τῆς ἐσωτερικῆς αἰσθήσεως.

Ἐφ' ὅσον διαρκεῖ αὐτὴ ἡ κατάστασις τῆς ψυχολογίας, ἐπὶ τοσοῦτον θ' ἀργήσωμεν νὰ καταλήξωμεν εἰς ἱκανοποιητικὰς ἐξηγήσεις τῶν φαινομένων τῆς ζωῆς. Εἰς τὰ πλεῖστα τῶν ζητημάτων τῆς Φυσιολογίας δὲν ἔχομεν ἄλλο παρὰ νὰ ἐξακολουθήσωμεν ἀγογγύστως νὰ ἐργαζώμεθα μὲ τὴν ἰδίαν ὕλιστικὴν (μηχανικὴν) μέθοδον. Ἡ μέθοδος εἶνε λίαν γόνιμος· πρέπει λοιπὸν νὰ δοκιμάσωμεν ἕως ποῖον σημεῖον ἠμποροῦμεν νὰ προχωρήσωμεν μὲ μόνην τὴν βοήθειαν τῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Χημείας. Ὁ πυρῆν, ὁ ὁποῖος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐρευνηθῇ μὲ αὐτὴν τὴν μέθοδον, θ' ἀπαλλαγθῇ ἀπὸ τὴν περιτοχιζουσαν ὕλην, θὰ μείνῃ μόνος καὶ θὰ προβάλλῃ ἔτι εὐκρινέστερος, ἔτι καθαρώτερος καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ ὕλισμός τῆς σήμερον θὰ μᾶς ὁδηγήτῃ μόνος του καὶ ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἰδεολογίαν τῆς αὖριον.

Δι' ἀνωτέρω θεωρίαι κατεπολεμήθησαν ἀπὸ πολλοὺς φυσιολόγους, ἀπὸ τὸν

R. Heldenhain. τὸν E. du Bois Reymond, ἀπὸ τὸν M. Verworn, A. Mosso καὶ ἄλλους.

Ὅλοι αἱ ἀντιλογίαι τῶν συγγραφέων τούτων συγκεφαλαιοῦνται εἰς τὴν μίαν πρότασιν, τὴν ὁποίαν εὕρισκει ὁ ἀναγνώστης ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ παρόντος ἄρθρου, ὅτι δηλαδὴ θὰ ἦτον ἀληθινὴ μωρία, εἰς ἐνομιζαμένον ὅτι θὰ ἠμπορέσωμεν ποῦ μὲ τὰ ἔδρα αἰσθητήρια ν' ἀνακαλύψωμεν εἰς τὴν ἔμφυχον φύσιν ἄλλο τε παρὰ εἰς τὴν ἄψυχον.

Τὸν κύριον πυρῆνα τοῦ ζητήματος οὔτε ἤγγισαν καὶ αὐτοὶ οἱ συγγραφεῖς. τὸ ὅτι δηλαδὴ εἶνε ἀδύνατον νὰ ἐξηγήσωμεν ψυχικὰς ιδιότητας μηχανικῶς, καὶ ἐλησμένον ὅτι αὐταὶ αἱ ιδιότητες εἶνε καὶ τὸ πλησιέστατον, τὸ ἀμεσώτατον ἀντικείμενον τῆς γνώσεώς μας, πραγματικώτερον καὶ ἀπὸ κάθε πραγματικόν.

Ὅστις δὲν θέλει τὴν λέξιν ζωῆσμός, ἄς θέσῃ εἰς τὸν τόπον τῆς ἄλλης, — ἰδεολογίαν, σκεπτικισμόν, ἐμπειρισμόν. Ἡ λέξις δὲν ἐπιφέρει καμμίαν ἀλλαγὴν εἰς τὰ λεγόμενά μου! Ἡθέλησα μόνον νὰ δείξω, πῶς οἱ μεταφυσικοὶ ὑπολογισμοὶ καὶ τὰ δόγματα τοῦ μηχανισμοῦ ἄρδην ἀνατρέπονται ὑπὸ τῆς ἐμπειρικῆς ψυχολογίας διὰ τῶν ἀμεσωτάτων ἀποτελεσμάτων τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς πείρας.

Αἱ ὑποθέσεις εἰς τὰς ὁποίας στηρίζεται ἡ μηχανικὴ ἐξήγησις τῆς φύσεως, ἡ ἀτομικὴ θεωρία, ἡ θεωρία τῶν κυμάτων, ἡ μηχανικὴ θεωρία τῆς θερμότητος κτλ. εἶνε μεταφυσικοὶ ὑπολογισμοί, ὑπολογισμοὶ δηλαδὴ μὲ τοὺς ὁποίους ζητεῖται ἡ γνώσις τῆς οὐσίας τῶν πραγμάτων, ὁποῖα εἶνε πραγματικῶς, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ὅπως παρουσιάζονται εἰς ἡμᾶς. Εἰς τὰς ὑποθέσεις αὐτὰς ἠμπόρεσαν νὰ καταλήξουν μόνον, ἀφ' οὗ μετέφεραν εἰς τὸν ἔξω κόσμον μερικὰς ἐννοίας, τὰς ὁποίας ἔχουν ἀντλήσῃ ἀπὸ τὴν αὐτοπαρατήρησιν, — τὰς ἐννοίας τοῦ χώρου, τοῦ χρόνου, τοῦ ποσοῦ, τοῦ ἀριθμοῦ, τῆς δυνάμεως. Ἔως τώρα δὲν ἐθεωρήθη σκόπιμον νὰ μεταφέρουν εἰς τὸν ἔξω κόσμον καὶ ἄλλας ἐννοίας ἀπὸ τὸν ἔσω. Μερικοὶ φιλόσοφοι τὸ ἔχουν κάμῃ. Ἀλλὰ οἱ Φυσικοὶ, φρονίμως ποιῶντες, ἠρέκασθησαν μόνον νὰ μετρήσουν τὸ ποσὸν τῶν ἀντικειμένων, χωρὶς νὰ θελήσουν νὰ σχηματίσουν γνώμην καὶ διὰ τὸ ποιὸν τῶν.

Ἴδού ὅμως τώρα ἔρχονται οἱ ὕλισται καρκινωβατοῦντες· αὐτοὶ πέρνουν τὰς εἰς τὰ ἔξω ριπτομένας ἐννοίας νὰ τὰς μεταφέρουν εἰς τὰ ἔσω τῶν ζωϊκῶν λειτουργιῶν καὶ φρονεῖν ὅτι μὲ τὰς προαναφερθείσας δλίγας καὶ πενιχρὰς παραστάσεις θὰ ἐξηγήσουν ὅλον τὸ πλῆθος, ὅλον τὸν πλοῦτον τοῦ ἐσωτερικοῦ κόσμου.

Ὅτι ὁ κόσμος τῆς ἐσωτερικῆς αἰσθήσεως, ὁ ψυχικὸς βίος, εἶνε περιωρισμένος μόνον εἰς μέρη τινὰ τοῦ ἐγκεφάλου μας, δὲν ὑπάρχει κανεὶς ἀποχρῶν λόγος, ὁ ὁποῖος νὰ μᾶς ἀναγκάζῃ νὰ τὸ παραδεχθῶμεν. Πόθεν λοιπὸν πηγάζει ὁ ψυχικὸς βίος; Κληροδοτεῖται βέβαια ἀπὸ ἓν ἀπλοῦν κύτταρον. Ἀπὸ τὴν ἀκατάπαυστον διαίρεσιν ἐνδὸς ἀπλοῦ κυττάρου προσέρχονται ὅλα τὰ λοιπὰ κύτταρα, ὅλοι οἱ ἴστοι τοῦ σώματός μας, συνεπῶς δὲ καὶ ὁ νευρικὸς ἴστος καὶ ὁ μυελὸς καὶ ὁ ἐγκέφαλος. Δὲν πρέπει δὲ ἄρα γε νὰ ἔχῃ κύρος διὰ τὴν Φυλογονίαν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἰσχύει διὰ τὴν Ὀντογονίαν; Ἐὰν κατέλωμεν εἰς τὴν ζωϊκὴν κλίμακα ἔως εἰς τὰ μονοκύτταρα ζῶα, — ποῦ λοιπὸν θὰ εὕρωμεν ἐπὶ τέλους ὅτι παύει ὁ ψυχικὸς βίος; Παύει ἄρα γε ἐκεῖ, ὅπου δὲν ὑπάρχει πλέον ἐγκέφαλος; ἢ ἐκεῖ, ὅπου δὲν ἐμφανίζεται εὐδιάκριτον καὶ ξεχωριστὸν νευρικὸν σύστημα; Δὲν ὑπάρχει λόγος, ὁ ὁποῖος νὰ μᾶς ἀναγκάζῃ νὰ τὸ παραδεχθῶμεν. Νὰ μὴ ἦτον ἄρα γε κάθε κύτταρον καὶ κάθε ἄτομον πλάσμα ἔμφυχον καὶ κάθε βίος ἔμφυχος βίος;

Κατὰ τὸν v. Bunge
Θ. Χ. ΦΛΩΡΑΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ ΕΙΔΥΛΛΙΟΝ

⌘ ΔΑΦΝΙΣ

Θύοσις: Πῶς ψιθυραεὶ γλυκὰ γλυκὰ κ' ἐκεῖνο ἐκεῖ τὸ πεῦκο
στὴ νερομάinna ποῦ κοιτὰ δοθώνεται, ὦ γλυκόφωνε,
ποῦ στὴ φλογέρα σου σουραῖς γιδοβοσκὲ γλυκὰ γλυκὰ
ἀπὸ τὸν Πᾶνα ἐσὺ στερονὰ τὸ πρῶτο πρῶτο χάρισμα
θὰ πάρης κ' ἂν θὰ πάρη αὐτὸς δικέροτο ἕναν τραγο,
σὺ πέρνεις γίδα κ' ἂν αὐτὸς τὴ γίδα πάλε πάρη,
γιδοῦλα ποῦ πρωτόγεννη δὲν εἶν' ἀκόμα θὰ ἔχῃς
καὶ τῆς γιδούλας νόστιμο τὸ κρεᾶς τῆς ἀγέννητης,
ποιὸν νὰ γεννήσῃ ν' ἀομεχτῆ...

Γιδοβοσκός: Πι' ὄμορφο τὸ τραγοῦδι σου, βοσκὲ μου, ἀπ' τὸ τραγοῦδι
ποῦ τὸ τρεχούμενο νερὸ ψηλάθε ὡς ὑβολαεὶ

ἀπὸ τὰ βράχη τραγουδάει κ' ἂν πάρουν δῶρο οἱ Μοῦσες
τὴν προβατίνα ἐσὺ ἔν' ἀρὸν ἀποκομμένο ἄς πάρης
καὶ σὺν ἀρέσῃ τους τ' ἀρὸν τὴν προβατίνα πέρνεις.

Θύοσις: Θέε, μὰ τίς Νύμφες, θὲς βοσκὲ νὰ κάτσης ἐδῶ πέρα
στὸ ψήλωμα κατήφορον νὰ παίξῃς τὴ φλογέρα
στὶς μυροιδιὲς τῶν μυρικιῶν γλυκὰ νὰ μου λαλήσῃς
καὶ τίς κασιζες σου βοσκὲ νὰν τίς βοσκῆσω αὐτοῦθε;

Γιδοβοσκός: Τσοπάνη δὲν εἶνε καλὸ σὲ μᾶς πιὰ νὰ σουραῖμε
πῆρε πιὰ τὸ μεσήμερο φοβούμεσθε τὸν Πᾶνα
ὄχ τὸ κνηγὶ ἀπόστασε καὶ κάπον ξαποσταίνει
κ' ὀλόπικρός του ὁ θυμὸς στὴ μύτη του καθίζει.

Μ' ἀφοῦ ἐσὺ ξέρεις, Θύοσι μου, τοῦ Δάφνιδος τὰ πάθη,
τῆς Μούσας τῆς βουκολικῆς ὅλα ὅλα τὰ κατέχεις,
ἔλ' ἀπὸ κάτω ἀπ' τὸ φτελιὰν ἄς κάτσομε στὸν Προίαπον
ἀγνάννια καὶ πρὸς τῶν βουσῶν τίς νύμφες στὴν πεζοῦλα
στὶς πυκνερὲς βελανιδιὲς κ' ἂν ἴσως τραγουδήσῃς,
ὅπως κ' ὅταν παρᾶβγαίνες μὲ τῆς Λιβύης τὸ Χρόμι,
θενὰ σοῦ δώσω δίδυμα μὲ ποῦ γενναεὶ γίδα
νὰν τὴν ἀομέξῃς τρεῖς φορὲς γαλοῦσα γίδα ποῦχει
δνὸ κασιζάκια καὶ ἄμα πιοῦν ἐκεῖνα καὶ χοιτάσουν
γεμίξεις σὺν ἀομέξῃς τὴν δνὸ βαθουλὲς καρδάρες,
καρδαροποῦλα ἀκόμη μὲ δίχερη καὶ καινούργια
τοῦ μᾶστορη ἀπ' τὸ σκάλισμα ποῦ ἀκόμη θὰ μυρίζῃ
γύραθε ἀπλώνεται κισσὸς στὰ χεῖλη τῆς πλεμένος

καὶ μὲ λουλούδια ὀλόχρυσά βαστομανάει καὶ δοράμει
 στὸ κάρπισμα τὸ κρόκινο μ' ὀργὴν ἕνα βλαστάρι
 καὶ μέσα καλοδέματη γυναιῖκα, ποῦ νομίζεις,
 πῶς δὲν τὴν ἔκαμε ἄνθρωπος παρὰ θεὸς στολίδια
 προσβάλλοντας τὸν πέπλο τῆς καὶ τῶν μαλλιῶν τὸ ἀνάδεμα
 κοντά τῆς ἄντρος μὲ μαλλιά ὀλόμακροα, ποῦ ἐκείνη
 τοὺς βλέπει, νὰ θυμώνουνε, μὲ λόγια νὰ μαλλώνουν
 ἕνας κατόπι τ' ἄλλοντοῦ, χωρὶς νὰν τήνε ἔγνοιάζει,
 μὰ ἀναγελῶντας ἀπὸ ἄλλοτε αὐτὴ θεωραίει
 καὶ ἄλλοτ' ἐκεῖθε ἀνέγνοιαστη δίχνει τὰ μάτια ἐκείνη
 καὶ πότε πότε δίχνουνε τοῦ κάκου τὴ ματιά τους
 πρὸς τὴ γυναιῖκα ἕνας φαρᾶς εἶνε σιμά του πάλε
 γέρος· σιμά μιὰ βραχωτὴ χορταριασμένη πέτρα
 καὶ γλιγορα τὸ δίχτυ του τραβᾶει ὁ γέρος πάλε,
 ποῦ λὲς τὰ κότσια του βασιτῶν σὰ νέο σὲ παλλικάρη
 καὶ ὡς νὰ φαρεύη μ' ὄλη του τὴ δύναμι τὸν βλέπεις·
 τὰ νεῦρα του νά! φούσκωσαν στὸ γέρικο λαιμὸ του
 καὶ ἄς εἶχεν ἄσπρα τὰ μαλλιά σὰ νιὸς λεβέντης εἶχε
 τὴ δύναμιν ὀλόμεστη καὶ πιὸ μακρονὰ ἀπὸ τοῦτα
 καὶ ἀπ τὸ θαλασσοδουλεντὴ τὸ γέρον ἐν' ἀμπέλι
 γιομάτο ἀπὸ καλόχρυσμα σταφύλια καὶ οὖρμασμένα
 ποῦ ἕνα παιδόπουλο φυλάει στὸ φράχτη καθισμένο
 καὶ δυὸ ἀλεποῦδες παρακεῖ ποῦ μιὰ τοῦ τρώει τὰ φροῦτα
 καὶ ἡ ἄλλη μυριοπόνηρη ἀπ τὸ σακκοῦλι πάσχει
 ν' ἀρπάξῃ του ὄλο τὸ φαῖ καὶ νησικὸ ν' ἀφήσῃ
 τὸ ποῦ πλοκά ἀπ' ἀσπέρδουκλα παιδόπουλο στὸ φράχτη
 καὶ βοῦρλα ἀναταιριάζοντας μίαν ἀκριδοπαγίδα·
 καθόλου λὲς δὲ γνοιάζεται γι' ἀμπέλι ἢ γιὰ σακκοῦλι,
 μὰ συνεπαίρνει πιὸ πολὺ τὸ νοῦ του τὸ πλεξίδι
 καὶ γύραδες ἀπὸ τ' ἀσκι ἀπλώνεται ἕνα θάμασμα
 τσοπάνικο, ἀρκουδόβατον ὀλόδροσο, ποῦ ὁ νοῦς σου,
 λὲς, θ' ἀπορήσῃ, σὰν τὸ ἰδῆς σ' ἕνα βαρκάρη γίδα
 ἐγὼ ἔχω δώσει καὶ τυρὶ ἀφρογαλάτου ἀφράτο
 γιὰ νὰν το πάρω· ἀνέγγιχτο καὶ ἀλέκριαστο ἀπομένει
 καὶ θὰ σ' τὸ χάριζα καὶ αὐτὸ ἀπὸ καρδιάς ἂν ἤθελες
 νὰ τραγουδήσῃς, φίλε μου, τὸ ποῦ ποθάω τραγοῦδι.
 Θύρσις: Μοῦσες, ἀρχίστε τὰ γλυκὰ τῆς στάνης τὰ τραγοῦδια
 στοῦ Θύρσι ἐμένα τὴ φωνὴ τοῦ Αἰτναίου Θύρσι ἐμένα.
 Ποῦ εἶστε σὰν ἔλυνε ὁ βοσκὸς ὁ Δάφνις ποῦ εἶστε, ὦ Νύμφες;
 στὰ Τέμπη τὰ Θεσσαλικά μὴν εἶστε ἀπὰ στὸν Πίντο;

δὲν εἶσατε στοῦ Ἀνάπου ἐσεῖς τὸν ποταμὸ τὸ μέγα
 καὶ οὔτε στῆς Αἴτνας τὶς κορφὲς σ' ἄγιο τὸ θέμα τοῦ Ἄκη.
 Μοῦσες, ἀρχίστε τὰ γλυκὰ τῆς στάνης τὰ τραγοῦδια·
 γιὰ κείνον ποῦ ὀλοφλίβερα οὐρλιάσανε ὡς καὶ οἱ λύκοι
 καὶ τὰ τσακάλια, ὁ λέοντας ἀνάκλαψε στὰ δάση.
 Μοῦσες, ἀρχίστε τὰ γλυκὰ τῆς στάνης τὰ τραγοῦδια·
 καὶ ἀπὸ τ' ἀπόμακρο βουνὸν ἦρθεν ὁ Ἐρμῆς ὀλόπρωτος
 καὶ εἶπε του, ποῖα εἶνε ἡ λύπη σου καὶ ποῖα εἶνε ἡ ἐρωτιά σου;
 Μοῦσες, ἀρχίστε τὰ γλυκὰ τῆς στάνης τὰ τραγοῦδια·
 προσβάλατε οἱ γυδοβοσκοί, τσοπάνοι, βοῖδολάτες,
 ἀναρωτῶντας, τί κακὸν ὁ Δάφνις εἶχε πάθει.
 ἦρθεν ὁ Προίπτος καὶ εἶπε του, δύστηχε Δάφνι, τί ἔχεις;
 καὶ μαραγκιάζεις, δύστηχε, ἐνῶ στὶς βούσες ὄλες,
 στὶς νερομάννες, στὰ δασὰ τὰ δάσητα, ἡ κοπέλλα
 τρέχει δορομάει ζητῶντας σε;...
 Μοῦσες, ἀρχίστε τὰ γλυκὰ τῆς στάνης τὰ τραγοῦδια·
 βαρὺς πέφτεις στὶς ἐρωτιᾶς καὶ ὅπου σὲ βγάλ' ἡ ἄκρη
 γυδοβοσκὸς ἦσων, θαρροῶ, ποῦ βοῖδολάτη σ' ἔλεγε,
 γυδοβοσκὸς ποῦ, ὅταν θεωρεῖ οἱ γίδες νὰ βατεῦνται,
 λιώνουν τὰ μάτια του γιὰτὶ δὲν ἐγεννήθη τράγος.
 Μοῦσες, ἀρχίστε τὰ γλυκὰ τῆς στάνης τὰ τραγοῦδια·
 καὶ σὲ τὰ μάτια λιώνουνε σὰ βλέπεις τὶς κοπέλλες
 γελῶντας νὰ χορεύουνε μαζί τους ποῦ δὲν εἶσαι.
 καὶ ὁ βοῖδολάτης γέροντας στὴν ἐρωτιὰ βαριά του
 δὲν τοῦ ἔκρηγε ὅσο ποῦ ἔγειρε στὴ Μοῖρα του γιὰ πάντα
 Μοῦσες, ἀρχίστε τὰ γλυκὰ τῆς στάνης τὰ τραγοῦδια·
 Κι' ἡ Κύπρις ἢ γλυκῦτατῃ ἦρθε καὶ τοῦ πε γελαστὴ
 κρύβοντας τὴ βαριὰν ὀργὴν στὰ στήθη τῆς τὰ πλάνα·
 ἐλόγιαζες τὸν ἔρωτα πῶς τὸν λιγᾶς ποῦ ἐσένα αὐτὸς
 Δάφνι βοσκέ, σ' ἐλύγισε σ' ἐροράγισεν ὁ Ἔρως;
 Μοῦσες, ἀρχίστε τὰ γλυκὰ τῆς στάνης τὰ τραγοῦδια·
 καὶ ὁ Δάφνις ἀποκοιθῆκε, Κύπρι, βαριὰ καὶ Κύπρι
 ποῦ σὲ μισοῦν ἐσένα ἐσὲ πέρα ὡς πέρα οἱ ἀνθρώποι
 καὶ ποῦ, θαρεῖς βασίλεψεν ὁ ἥλιος σ' ἐμᾶς γιὰ πάντα
 δίχως νὰ συλλογίζεσαι πῶς καὶ στὸν Ἄδη πόνος
 θενά εἶμαι γὼ στὸν Ἔρωτα...
 Μοῦσες ἀρχίστε τὰ γλυκὰ τῆς στάνης τὰ τραγοῦδια·
 καὶ ὁ βοῖδολάτης μιὰ φορὰ δὲ λὲν πῶς μὲ τὴν Κύπριν...
 στὴν Ἰδα πήγαινε νὰ βοῆς καὶ πάλι τὸν Ἀγχίσην
 ἐδῶ μονάχα κύπερες μὰ ἰδοιὰ ἐκεῖ πέρα

ἔδω μονάχα μελισσιῶν πετάει γλυκοβουίζοντας
τὸ σμάρι τὸ δουλευτικό...

Μοῦσες ἀρχίστε τὰ γλυκὰ τῆς στάνης τὰ τραγούδια
καὶ ἡ ἀράδα τοῦ Ἄδωνη ποῦ εἶνε καὶ προβατάρης
καὶ κνηγάει τοὺς λαγούς καὶ κνηγάει τ' ἀγρίμια.

Μοῦσες ἀρχίστε τὰ γλυκὰ τῆς στάνης τὰ τραγούδια
κοίτα πῶς πάλε νὰ σταθῆς κοντὰ στὸ Διομήδη
καὶ λέγε του πῶς τὸν νικάω τὸ βοῦδολάτη Δάφνη
κι ἔλα με μὲ νὰ μετρηθῆς...

Ἄνκοι, τσακάλια, τῶν βουνῶν ὠριόπλουμες ἀρκοῦδες,
ἔχετε γειὰ κ' ἔχετε γειάν' ὁ βοῦδολάτης Δάφνης
δὲ θά εἶνε πιά μὲς τοὺς δρυμοὺς μὲς τὰ δεντρὰ στὰ δάση,
μόν' ἔχε γειὰ σὺ, Ἀσέθουσα, ποτάμια ἔσεῖς ποῦ χύνεστε
στὴν Θύμβριν' ἐγὼ ποῦβροσκα τὰ βόδια καὶ τοὺς ταύρους
Μοῦσες, ἀρχίστε τὰ γλυκὰ τῆς στάνης τὰ τραγούδια
Ἐγὼ ποῦ πότιζα τ' ἀδρὰ δαμάλια καὶ μουσκάρια
Μοῦσες, ἀρχίστε τὰ γλυκὰ τῆς στάνης τὰ τραγούδια
ὦ Πάν, ὦ Πάν, κι ἂν στὰ μακριὰ βουνὰ εἶσαι τοῦ Λυκαίου
κι ἂν μὲς τὸ μέγα Μαίναλον τόρα εἶσαι πλανεμένος
Ἐλα σὲ τοῦτο τὸ νησί καὶ τῆς Ἐλίκης ἄσε
τὸν ξακουσμένο τοῦ παιδιοῦ τῆς τάφο καὶ τὸ μνήμα,
ποῦ ἀναγαλλιάζουν κι οἱ θεοὶ σάν τὸ θωροῦν οἱ αἰῶνιοι
καὶ βασιλιᾶ μου ἔλα κι αὐτὴ νὰ πάρης τὴ μελίπνοη
φλογέραν ὀλοκέρωση στὰ χεῖλη σοῦ ταιριάζει,
ποῦ σέρομαι ἀπ τὸν Ἐρωτα τόρα στὸν Ἄδη ὁ δύστυχος.
Μοῦσες, τελειῶστε φλίβερο βουκολικὸ τραγοῦδι
τὸ μενεξὲ ἀρκουδόβατο καὶ μενεξὲ τ' ἀγκάθι
νὰ βγάλῃς κι ὁ πανέμορφος ὁ νάρκισσος στὰ κέδρα,
ποῦ ὅλα θ' ἀλλάξουν πιά κι αὐτὸς ἐκεῖ ν' ἀνθομανήσῃ
τὸ πεῦκο ἄς καρποφορηθῇ ἀπίδια ἀφοῦ πεθαίνω
κι ἄς σέρονῃ ἀλάφι τὰ σκυλλιά κι ἀπ τὰ βουνὰ ἄς λαλήσουν
οἱ κοῦγκοι ἀντὶς τ' ἀηδόνια μας...

Μοῦσες, τελειῶστε φλίβερο βουκολικὸ τραγοῦδι
κι ἀφοῦ εἶπε τόσα ἐσώπασε καὶ νάν τον ξαναορθώσῃ
ἡ Κύπρις ἐβουλήθηκε· μὰ πιά κλωστὲς δὲν εἶχε
τ' ἀδράχτι δὲν εἶχε κλωστὲς τῆς Μοίρας· τότε ὁ Δάφνης
ἐπάσθησαν ἀπ' τὴ ῥοῆ ποῦ τὸν ἀγάπααν ὅλες
οἱ Μοῦσες καὶ τὸν ἤθελαν ὅλες οἱ Νύμφες πάλι.
Μοῦσες τελειῶστε φλίβερο βουκολικὸ τραγοῦδι
Καὶ σὺ τὴ γίδα καὶ τ' ἄσκι νάν την ἀρμέξω φέρε

στὶς Μοῦσες ἱερὴ σπονδὴ. Χαρὰ πάντα χαρὰ τους
κι ἄλλα τραγούδια πῶ γλυκὰ γι' αὐτὲς θὰ τραγουδήσω.
Γιδοβοσκός: Γιωματο νᾶν' τὸ στόμα σου μελίμεστες κερήθρες,
νὰ τρῶς τὰ σῦκα τὰ ξερὰ τοῦ Ἀττικοῦ τοῦ Αἰγίλου,
ποῦ τραγουδᾷς π' ὀλόγλυκα κι ἀπὸ τοὺς τζιντζικάδες·
πάρ' τὸ ποτήρι θῶρε το πῶς θὰ μουσκομυρίζῃ
φαντάζει πῶς θάν τῶπλυναν οἱ ὄρες στὶς βουσοῦλες.
Κι ἔλ' ἀπὸ ἄδω σὺ Καρπερὴ κι ἄρμεγέ την, βοσκέ μου,
κατσίκες μὴν πηδάτ' ἔσεῖς ὁ τράγος μὴν πηδήσῃ σας...

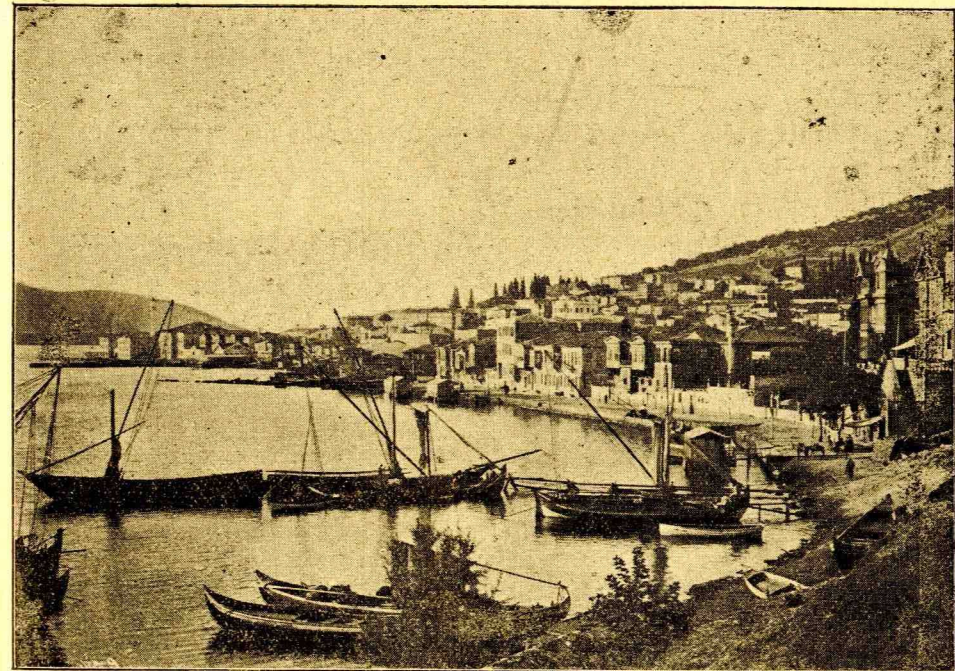
Μετάφρασις **ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗ ΚΑΜΠΑΝΗ**

ΑΠΟ ΤΗΝ «ΛΗΚΥΘΟΝ»

Ἄχ, ἂν ἡ λύρα μου ποτὲς ἐκρούσθηκε 'ς τὰ δάση
Οἱ ἦχοι τῆς προμίνυσαν, γιὰ Σέ, ζωὴν θλιμένη,
Κι' ἀπ' τίς εὐχὲς σου τίς βουδὲς καμιά δὲν ἔχει πιάσει,
Κ' ἔπεδες θῦμα δίκαιον 'ς τὴν ἀγριαν Εἰμαρμένη.

Μὰ ὁ σπαραγμός σου πόνος μου καὶ εἰς τὴν ἀπάτην ἀκόμα,
Γιατὶ πρέπει τὰ μάτια μου νὰ εἶνε δακρυσμένα,
Νᾶρχονται οἱ Νύμφες τῶν δασῶν νὰ μὲ φιλοῦν εἰς τὸ στόμα
Τὰ δάκρυα μου παίρνοντας γιὰ φίλτρα μαγεμένα!

ΠΕΤΡΟΣ ΖΗΤΟΥΝΙΑΤΗΣ

Ποιγκηπόννηδοι (Χάλκη).

ΝΙΤΣΕ

ΓΡΑΦΕΙΝ ΚΑΙ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΕΙΝ

Ἐκ τῶν ὅσων γράφομεν, μόνον ὅ,τι γράφομεν διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος μ' ἀρέσει. Γράψε μὲ τὸ αἷμά σου καὶ θὰ μάθῃς ὅτι τὸ αἷμα εἶνε πνεῦμα.

Δὲν εἶνε εὐκόλον νὰ ἐννοήσωμεν τὸ ξένον αἷμα· μισῶ ὅλους τοὺς ἄκνηρους ποῦ διαβάζουσιν. Ὁ γνωρίζων τὸν ἀναγνώστην ἀδιαφορεῖ διὰ τὸν ἀναγνώστην. Εἰς αἰὼν ἀκόμη ἀναγνώστῶν εἶνε ἱκανὸς νὰ μολύνη καὶ αὐτὸ τὸ πνεῦμα. Τὸ νὰ ἔχη καθεὶς τὸ δικαίωμα νὰ ἀναγινώσκῃ, τοῦτο διαφθείρει συγχρόνως, ὅχι μόνον τὴν γραφὴν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν σκέψιν.

Ἄλλοτε τὸ πνεῦμα ἦτο Θεός, ἔπειτα ἔγινεν ἄνθρωπος, τώρα κατήντησεν ὄχλος.

Ὁ γράφων διὰ τοῦ αἵματός του εἰς ἀξιώματα ἀπαιτεῖ ὅχι νὰ ἀναγινώσκῃται, ἀλλὰ νὰ ἀποστηθίζῃται.

Καὶ ἡ συντομωτέρα ἐπὶ τῶν ὁρέων ὁδὸς ὀδηγεῖ ἀπὸ μιᾶς κορυφῆς εἰς ἄλλην· ὅπως ἀκολουθήσωμεν ὅμως τὴν ὁδὸν ταύτην μᾶς χρειάζονται πόδες ἰσχυροί. Ὅπως τὰ ἀξιώματα ὀφείλουσι νὰ ἦναι κορυφαί, ἔτσι καὶ ἐκεῖνοι πρὸς οὓς ἀποτεινόμεθα μεγάλοι καὶ ἰσχυροί. Ὁ ἔλαφρος καὶ καθαρὸς ἄηρ, ὁ ἐπικείμενος κίνδυνος καὶ τὸ πλήρες χαρούμενης κακίας πνεῦμα ὅλ' αὐτὰ συμφωνοῦσιν ἁρμονικώτατα.

Θέλω νὰ ἔχω στοιχεῖα γύρω μου, καθὸ θαρραλέος. Τὸ θάρρος ἀποδιώκον τὰ φαντάσματα δημιουργεῖ τὰ ἴδια του στοιχεῖα, — τὸ θάρρος θέλει νὰ γελᾷ.

Οὐδεμία πλέον ἐπικοινωνία ψυχῶν ὑπάρχει μεταξύ μας. Τὸ ὑπὲρ ἐμὲ νέφος, αὐτὴ ἡ μαυρίλα, αὐτὸ τὸ βᾶρος μὲ τὰ ὅποια γελῶ — εἶνε τὸ νέφος σας, ὅπερ σας φέρει τὴν θύελλαν.

Στρέφετε τὰ ὄμματα πρὸς τὰ ἄνω δσάκις λαχταράτε κἄποιαν ἀνύψωσιν. Ἐγὼ ὅμως, καθὸ ὑψωμένος, κυττάζω πρὸς τὰ κάτω.

Τίς ἐξ ὑμῶν δύναται συγχρόνως νὰ γελᾷ καὶ νὰ εὐρίσκειται ὑψηλά;

Ὁ πλανώμενος ἀνὰ τὰ ὑψηλά ὄρη γελᾷ μὲ ὅλας τὰς τραγωδίας τῆς σκηνῆς καὶ τῆς ζωῆς. Θαρραλέους, ἀμέριμνους, φιλοπαίγμονας, βίαιους — ἔτσι μᾶς θέλει ἡ σοφία· εἶνε γυναῖκα καὶ δὲν ἤμπορεῖ νὰ ἀγαπήσῃ παρὰ ἓνα πολέμιστήν.

«Εἶνε τραχὺς ὁ βίος» μοῦ λέγετε. Διὰ τί ὅμως θὰ εἶχατε τὴν ὑπερφάνειάν σας τὸ πρῶτ' καὶ τὴν ὑποταγὴν σας τὸ βράδ'υ; Εἶνε τραχὺς ὁ βίος· μὴ ἔχετε ὅμως τόσον τρυφερὸν ὕψος! Ὅλοι εἴμεθα ὄνοι φορτωμένοι.

Τί κοινὸν ἔχομεν μὲ τὸν κάλυκα τοῦ ῥόδου ποῦ τρέμει ὑπὸ τὸ βᾶρος μιᾶς σταγόνης δροσιᾶς.

Ἀγαπῶμεν τὴν ζωὴν εἶνε ἀληθές, ὅχι ὅμως ἐπειδὴ ἐσυνειθίσσαμεν εἰς τὴν ζωὴν ἀλλ' εἰς τὸν ἔρωτα.

Ἐπάρχει πάντοτε κἄποια τρέλλα εἰς τὸν ἔρωτα. Καὶ ὑπάρχει πάντοτε κἄποια λογικὴ εἰς τὴν τρέλλαν.

Καὶ εἰς ἐμὲ ἀκόμη εἰς ἐμὲ ὁ ὁποῖος ἦλθα πρὸς τὴν ζωὴν, αἱ πεταλοῦδες, αἱ πομφόλιγες καὶ ὅσοι ἄνθρωποι τὰς ὁμοιάζουσι μοὶ φαίνονται οἱ καλλίτερον γνωρίζοντες τὴν εὐτυχίαν.

Ὅταν βλέπει τὰς μικρὰς αὐτὰς ψυχὰς ἔλαφραι καὶ τρελλαί, θελητικαὶ καὶ ἀεικύνηται νὰ πετώσιν ἰδῶ κι' ἐκεῖ ὁ Ζαρατούστρας καταλαμβάνεται ὑπὸ ἐπιθυμίας νὰ κλαύσῃ καὶ νὰ τραγουδήσῃ.

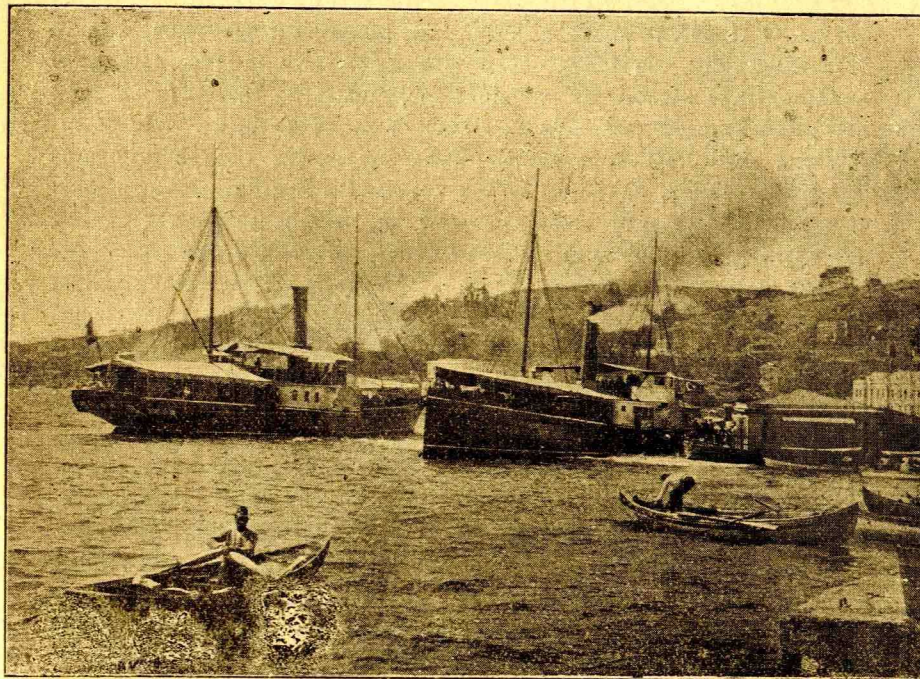
Μόνον εἰς ἓνα Θεὸν δυνάμενον νὰ χορεύσῃ θὰ ἐπίστευα.

Ὅταν δὲ εἶδα τὸν δαίμονά μου, εὖρον αὐτὸν σοβαρὸν, βαρύν, βαθὺν καὶ ἐπιβλητικόν· ἦτο τὸ πνεῦμα τῆς βαρύτητος, — εἶνε ἡ αἰτία τῆς πτώσεως κάθε πράγματος.

Δὲν φονεύει τις διὰ τῆς ὀργῆς, ἀλλὰ διὰ τοῦ γέλωτος. Ἐμπρός, ἄς φονεύσωμεν τὸ πνεῦμα τῆς βαρύτητος.

Ἀπὸ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἔμαθον νὰ βαδίζω τρέχω ἐλεύθερα. Ἀπὸ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἔμαθον νὰ πετώ, δὲν θέλω νὰ μὲ ὠθοῦν ὅπως μετατοπίζομαι. Τώρα εἶμαι ἔλαφρος, πετώ, αἰσθάνομαι τὸν ἑαυτὸν μου ἄνωθεν ἐμοῦ, τώρα ἓνας θεὸς χορεύει μέσα μου.

Ἔτσι ὠμίλει ὁ Ζαρατούστρας.

«Βόδορος»

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΘΕΣΙΝ
ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΤΩΝ ΚΑΛΩΝ
ΤΕΧΝΩΝ ✕ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

Και ποσοτικῶς και ποιοτικῶς, ανεπαρκέστατα αντιπροσωπεύεται ἡ Τέχνη εἰς τὴν ἐκθεσιν τοῦ Ζαππείου. Ὀλίγιστα μόνον κομμάτια κρατοῦν τὸν ἐπισκέπτην μὲ τὴν ὠραίαν ἐκτέλεσίν τους τὴν ἔμπνευσίν τους τὴν ἀληθινὴν και αὐτὰ ὅλα σχεδὸν εἶναι ἀπ' ἔξω. Καὶ πρῶτα, πρῶτα εἶναι ὁ κ. Κ. Παρθένης, ὁ νεότερος Ἕλλην, ποῦ ἐργάζεται ἐγκατεστημένος πειὰ στὴ Βιέννα. Ὅλα ὅσα ἰδικὰ του εὐρίσκονται ἐκεῖ μέσα, ἀν ἐξαιρέσωμεν ἓνα πορτραῖτο γυναικὸς μὲ νεκρορασίον στὴ φόντο, ποῦ ἔχει κἄτι ἀπὸ affiche, εἶναι ἔργα ποῦ τὰ διαπνέει ἡ ἀθροτάτη και συχνὰ στοχαστικὴ ψυχὴ του, συμφωνίης χρυμάτων azurées, ποῦ φαίνονται ὅλαι αἱ νεώτεροι τάσεις πρὸς τὴν ἀπλουστέραν αἰσθητοποίησιν τῆς τέχνης, ἓνας δρόμος ποῦ ἔχει πειὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τοῦ καλλιτέχνη και ποῦ μᾶς κάνει νὰ περιμένωμεν πολλὰ ἀπ' αὐτὴν. Τὸ «Sursum corda», ἓνα αἰσθητικὸν ὄραμα, μοῦ ἀφίνει μιὰ βαθύτατη ἐντύπωσιν ποιητικοῦ λογισμοῦ, ποῦ ἀναπτύσσεται ἀνάμεσα στὰ θυμιάματα ἡ ἰδέα τῆς Δικαιοσύνης. Ἡ σπουδὴ ἐκεῖνη γυναικείας κεφαλῆς, σὲ προφίλ, εἶναι μιὰ ἀπὸ τὰς πλέον ἐξωτικὰς ποῦ μπορεῖ νὰ ἰδῆ κανεὶς βγαλμένη ἀπὸ τὸ κοντύλι ἑνὸς σετσεσιονίστῃ. Αἱ ἄλλαι του σπουδαὶ σὲ παστέλ, ὅλαι, εἴτε τοπεῖα εἶναι, εἴτε πορτραῖτα, φέρουν ὅλως τὴν σφραγίδα τῆς δυνατῆς και ὠραίας του ψυχῆς. Ὁ Παρθένης γνωστὸς ἐκθέτης τῆς βιεννέζικης σετσεσιόν, ἀπὸ τὸ τελευταῖον σαλὸν τοῦ Παρνασσοῦ, ἄρχισε νὰ δείχνηται τακτικὰ πειὰ, στὴν καλλιτεχνικὴν κίνησιν τῆς πατρίδος του, τιμῶντάς την.—Ἄλλα ἔργα ποῦ μᾶς μαρτυροῦν μιὰ ἐργασία εἰλικρινῆ κι' ἀβίαστη, ἀπ' τοὺς ξένους ἐκθέτας, εἶναι μερικὰ ρουμουόνων καλλιτεχνῶν, ἓνα πορτραῖτο στενόμακρο ἑνὸς ἀλήτη, ἄλλα μὲ μοτίβα νεκρορατῖφ θαυμάσια, στὴν εὔρεσίν τους τοπεῖα, δείχνοντες τελείαν γνώσιν τῆς σωστῆς μορφῆς τῆς τέχνης, και μερικὰ ἄλλα, δυὸ ἢ τρία, ἄλλων ξένων, ἀπὸ τοὺς δικούς μας ἡ Δις Θάλεια Φλωρᾶ, στὴν πρώτη γραμμῆ. Ὅτι ἔχει ἐκθέσει τέλειον. Εἶναι μιὰ καλλιτέχνης μὲ ἀναγνωρισμένο ταλέντο, μὲ σπάνιο μάτι βλέπει και μὲ λαχτᾶρα ζωῆς ἐκτελεῖ. Ὁ Μαθιόπουλος δείχνη ἀγαθότατες τάσεις κι' αὐτός, σὲ δυὸ ἔργα του, ποῦ τὰ διαπνέει ἡ νεώτερη τεχνοτροπία. Οἱ ἄλλοι, τὰ περισσότερά τους ἔχουν ἐκθέσει στὰ τελευταῖα σαλὸν τοῦ Παρνασσοῦ και τῆς Δημαρχείας. Ἡ Δις Λασκαρίδου, ὁ Ροῦλός, ὁ Λεμπέσης και οἱ ἄλλοι ἀπὸ τοὺς ξένους πολλὰ ἔργα του ἔχει στείλει ὁ ἴταλὸς Zonpapo, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὀλίγα ξεχωρίζουν σὲ ἀξία καλλιτεχνικῆ. Γιὰ ὅλα τὰ ἄλλα πέρα και πέρα δὲν εἶναι νὰ γίνηται λόγος.

Ἀπὸ κἄτι μόνον παλαιᾶς ἀγιογραφίας, ἓνας Χριστὸς στὸ σταυρό, ἔργον μεγάλου τεχνίτου, σταματᾶ τὸν ἐπισκέπτην, βυθισμένος στὴ σκοτεινιαζομένη θλιβερῆ του ὁμορφιά, ποῦ δείχνη φανερά, τὸ μοιραῖον και καταστρεπτικὸν ἀπάνου του πέρασμα τοῦ καιροῦ.

FIRGAL

ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙΣ ΞΕΝΩΝ ΠΟΙΗΜΑΤΩΝ

S P L E E N

Ὅταν ὁ οὐρανὸς πηχτὸς και χαμηλὸς βαραίνει
Τὸ πνεῦμα ποῦ συναρπαστὸν ἀπ' ἀλαργίης πικριῆς
Βογκάει, και τὸ στερέωμα ποῦ σφίγγοντας τὸν κύκλο
Μιὰ μαῦρη μέρα μᾶς σκορπᾶει πιὸ ἀπαίδια ἀπ' τὶς νυχτιές,

Ὅταν παραμορφώνεται σὲ φυλάκην ἡ γῆς ὑγρῆ,
Ποῦ ἡ Ἑλπίδα τρεμουλοπετάει σὰν κάπια νυχτερίδα,
Χτυπῶντας τὰ τοιχώματα μὲ τὴ φτερούγα της, δειλῆ,
Χώνοντας τὸ κεφάλι της στὴ βρώμικη ὄροφῆ,

Ὅταν ξεσπῶντας ἡ βροχὴ τὸ νεροποντισμὰ της
Μοιάζει μὲ κάγκελα πλατιᾶς μιᾶς φυλάκῆς πυκνὰ,
Κι' ἓνα βουδὸν ἀραχνολοῖ ἀπὸ κακὲς ἀράχνες
Μὲς στὸ μυαλὸ μας πλέκουνε τὰ δίχτυα τους βαθιά,

Ξάφνου μὲ ἰνάτι ἀναπνδοῦν καμπάνες κι' ἀνυψῶνουν
Κάπιο στριγγλίσον οὐρλιασμα κατὰ τὸν οὐρανὸ,
Σὰν πλανεμένα πνεύματα χωρὶς, πατρίδα, ὀϊμένα,
Ποῦ βάζουνται σὲ μοιρολοῖ ἐπίμονο, πικρό.

— Καὶ μακρινὰ σμῆνη χωρὶς κρόταλα και παιᾶνες
Διαβαίνουν τὴν ψυχὴ μου ἀργά, ἡ ἔλπίδα νικημένη
Κλαίει, κι' ἡ Ἀγωνία δεσποτικῆ, σκληρῆ, στ' ὀλογορμένο
Κρανίον μου τὴ σημαία της τὴ μελανὴ μοῦ σταίνει.

BAUDELAIRE

SONETTO

Τόση ἡ ἀκριβὴ μου δείχνη καλωσύνη
Ὅταν τοὺς ἄλλους γλυκοχαιρετᾶ
Ποῦ εὐθὺς ἡ κάθε γλῶσσα τρεμοσδύνει
Και δὲν τολμάει τὸ μάτι νὰ κοιτᾶ.

Γεμάτη ἀπὸ χρηστὴ ταπεινοσύνη
Κάθε ἔπαινον ἀκούει, κι' ὅλοι Θεᾶ
Τὴ λένε ποῦ στὸν κόσμον ἦρτε νὰ μείνη
Γιὰ νὰ θαυματοουργῆ παντοτινά.

Ὅποιος τὴ βλέπει τόσο εὐχαριστίεται
Ποῦ ἀπὸ τὰ μάτια χύνει μιὰ γλυκάδα
Ὅποῦ τὴ νιώθει αὐτὸς ποῦ τὴ γευτεῖ,

Και λὲς πῶς ἀπ' τὴν ὄψη της κινιέται
Ἐνα πνεῦμα γεμάτο θεῖα λαμπράδα
Ποῦ — στέναζε — γλυκὰ λέει στὴν ψυχὴ.

DANTE

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΜΑΛΛΑΡΜΕ ΤΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΝ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

Ἀφιερῶν τὴν μετάφρασιν εἰς
τὸν Θωμᾶν Θωμόπουλον.

Ἕνας χλωμὸς οὐρανός, ἐπὶ τοῦ κόσμου ποῦ ἀπὸ βαθύ γῆρας τελειώνει, μέλλει ἴσως νὰ φύγη μαζὺ μὲ τὰ νέφη: τὰ ράκη τῆς μεταχειρισμένης πορφύρας τῶν βασιλεμάτων χάνονται μέσα σὲ κοιμισμένον ποταμόν, εἰς τὸν ἔριζοντα, πλημμυρισμένον ἀπὸ ἀκτίνας καὶ ὕδωρ. Τὰ δένδρα ἀνιῶσι, καὶ κάτω ἀπ' τὸ λευκανθὲν φύλλωμά των, (ἐκ τοῦ κονιορτοῦ τοῦ καιροῦ μᾶλλον ἢ τοῦ τῶν δρόμων), ὑψώνεται τὸ πάνινο σπῆτι τοῦ Δεικνύοντος τὰ πράγματα τοῦ Παρελθόντος: φῶτα τινα περιμένουν τὸ λυκόφως καὶ ἀναριπίζουσι τὰς μορφὰς ἑνὸς πλήθους δυστυχοῦς, νικημένου ἀπὸ τὴν ἀθάνατον ἀρρώστεια καὶ ἀπὸ τὸ αἰώνιον ἀμάρτημα, ἀνθρώπων πλησίον τῶν ἰσχνῶν ἀγρῶν τῶν ἀπὸ ἀθλίους καρπούς, διὰ τῶν δροσίων θὰ χαθῆ ἡ γῆ.

Εἰς τὴν ἀνήσυχον σιωπὴν ὄλων τῶν ματιῶν, τὴν ἰκετεύουσαν ἐκεῖ κάτω τὸν ἥλιον, ὅστις βυθίζεται ὑπὸ τὸ ὕδωρ μὲ τὴν ἀπελπισίαν φωνῆς, ἰδοὺ τὸ ἀπλοῦν κήρυγμα: «Κανὲν σημεῖον δὲν σᾶς ἐξισώνει μὲ τὸ ἐσωτερικὸν θέαμα, διότι δὲν εὐρίσκεται τώρα ζωγράφος ἐπιτήδειος νὰ δώσῃ θλιβεράν σκιάν του.— Φέρω ζωντανήν, (καὶ προφυλαγμένην διὰ μέσου τῶν χρόνων ἀπὸ τὴν κυριαρχοῦσαν ἐπιστήμην), μίαν γυναῖκα τῆς ἄλλοτε. Κᾶποια τρέλλα πρωτογενῆς καὶ ἀκακος, μία χρυσῆ ἔκστασις, δὲν ξέρω τί!, ποῦ αὐτὴ τὴν ὀνομάζει: τὰ μαλλιά της, τυλίσσεται μὲ τὴν χάριν τῶν ὑφασμάτων πέριξ τῆς μορφῆς, ποῦ τὴν φωτίζει ἡ ματωμένη γυμνότης τῶν χειλέων της. Εἰς τὴν θέσιν τοῦ ματαίου ἐνδύματος ἔχει σῶμα: καὶ τὰ μάτια ὅμοια μὲ σπανίους πολυτίμους λίθους, δὲν ἀξίζουσι ὅσον ἐκεῖνο τὸ βλέμμα, ποῦ ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν εὐτυχημένην της σάρκα: στήθεια προτεταμένα ὅταν νὰ ἦσαν γεμάτα ἀπὸ αἰώνιον γάλα, μὲ τὴν κορυφὴν πρὸς τὸν οὐρανόν, μὲ κνήμας λείας, ποῦ ἀντιφεγγίζουσι τὸ ἄλας τῆς πρώτης θαλάσσης!»—Ἐνθυμούμενοι τὰς πτωχὰς τῶν συζύγου, φαλακράς, νοσηρὰς καὶ γεμάτας φρίκην, οἱ σύζυγοι θλίβονται: αὐταὶ πάλιν, ἀπὸ περιέργειαν, μελαγχολικαί, θέλουν νὰ ἰδοῦν.

Ὅταν ὅλοι θέλουν ἰδεῖ τὸ εὐγενὲς πλάσμα, λείψανον ἐποχῆς καταράτου ἤδη, οἱ μὲν θὰ μείνουν ἀδιάφοροι, διότι δὲν θὰ ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ ἐννοήσουν, ἀλλ' ἄλλοι καταλυπημένοι καὶ μὲ τὸ βλέφαρον ὑγρὸν ἀπὸ δάκρυα ὑπομονητικά, θὰ ἀλληλοκυταχθοῦν: ἐνῶ, οἱ ποιηταὶ αὐτῶν τῶν καιρῶν, αἰσθανόμενοι ἀναλάμποντας τοὺς ὀφθαλμούς των, θὰ βαδίσουν πρὸς τὸν λαμπτήρα των, μὲ μεθυσμένην τὴν κεφαλὴν ἐπὶ μικρὸν ἀπὸ συγκεχυμένην δόξαν, συναρπαζόμενοι ἀπὸ τὸν Ρυθμὸν καὶ εἰς τὴν λήθην τοῦ νὰ ζῶσιν εἰς ἐποχὴν ἐπιζῶσαν τῆς ὠραιότητος

FINGAL

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Ἡ «Ζωὴ» προκειμένου νὰ συνδυάσῃ τὸν χαρακτήρα τῆς ἐπιθεωρήσεως μὲ τὸν χαρακτήρα τῆς ἀνθολογίας προτίθεται νὰ καταρτίσῃ ἕνα σύστημα ἐπιθεωρήσεως μηνιαίας ἀναφορικῶς πρὸς κάθε κίνησιν καλλιτεχνικὴν καὶ πρὸς κάθε ζωϊκὴν φανέρωσιν πρὸς τὸ παρὸν μὲν περιοριζομένην εἰς τὸν κύκλον τῆς νεοελληνικῆς κινήσεως ἀργότερα ὅμως μέλλουσιν νὰ ἐπεκταθῆ καὶ εἰς τὴν πολυώνυμον καὶ πολύμορφον κίνησιν ὅλου τοῦ ἐξωτερικεύοντος τὸν ἑαυτὸν του, εἴτε εἰς ἑρᾶσιν εἴτε εἰς σκέψιν κόσμου. Τὴν ἐπιθεώρησιν ἀνέλαβαν εἰδικοί συνεργάται οἱ ὅποιοι κ' εὐθύνονται διὰ κάθε γραφόμενον εἰς τὴν στήλην αὐτήν. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὅα καταρθωθῆ μία συγκέντρωσις τῆς ἐνεργητικότητος ἢ ἐπέια χυμένη ἐξῴθε κ' ἐκεῖθε δὲν καταλήγει πουθενὰ ἀίωρουμένη εἰς τὸ κενὸν εἴτε μεταξὺ τῶν πλοκαμῶν τῆς φθορᾶς καὶ τῆς ἀφθορίας.

Σ. τ. Δ.

ΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ Ἡ ΚΡΙΤΙΚΗ

Ἐφάνησαν ἕως τώρα τὰ πρῶτα δέκα φύλλα μιᾶς ἐπιθεωρήσεως φιλολογικοπολιτικῆς κ' ἐξελικτικῆς μόνον φιλολογικῆς κατὰ δεκαπενθήμερον ἐκδομένης ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν κ. κ. Ἀξιώτη καὶ Λαμπελέτ. Ὅα παρατηροῦτε κανεῖς εὐλογώτατα σύμψωνα πρὸς τὸν κ. Μπρουνετιέρ ὅτι ἡ κριτικὴ καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἡ «Κριτικὴ» τῶν κ. κ. συναδέλφων ὤρειλε νὰ εἶνε ὅταν μία τάσις συνειδητοποιητικῆς τῆς φιλολογίας μας ὑποτιθεμένου ὅτι κᾶτι τέτοιο δὲν εἶνε ἀνύπαρκτον εἰς τὸν τόπον μας. Ἄλλως ἡ κριτικὴ τῆς «Κριτικῆς» καθὰ καὶ τὸ πρόγραμμα της διελάμβανε μὲ τὴν τάσιν νὰ ἐκδηλώσῃ «κριτικὰς φυσιογνωμίας» ἢ ὅα τὰς ἐδημιουργεῖτε βιαστικὰ ἢ ὅα τὰς κατεσκευάζετε ἐξαναγκάζουσα ὅλους τοὺς νεοελληνας νὰ ἐκδηλωθοῦν εἰς τὸ εὐκολώτερον αὐτὸ φιλολογικὸν εἶδος. Τὸ ἐπὶ τὸν δὲ κ' ἐπέτυχε καὶ ἀργουμένα αὐταρκέστατα ἢ ἐκδηλώσις τῆς κριτικῆς φυσιογνωμίας τοῦ κ. Μαλακάση, τοῦ νέου αἰσθητικοῦ τοῦ ἐθνικισμοῦ κ. Γιαννοπούλου. Κ' ἔτσι ὁ κοσμοπολίτης αἰσθητικὸς κ. Ἐπισκοπόπουλος ὁ ὅποιος κατεδίκασε τὴν Κριτικὴν πρὸ τῆς ἐμφανίσεώς της κατῴρωσε νὰ φανῆ ὁ πλέον ἀληθινὸς τῶν μετὰ Χριστὸν προφητεούντων μεταξὺ τῶν ἐπείων πρωτεύει ὁ κ. Βῶκος εἰς τὰς περὶ Ἑλλάδος διπλωματικοειδεῖς ἀποκαλύψεις αἱ ὅποιαι χρησιμεύουν καὶ ὡς πολιτικὸν πρόγραμμα τῆς «Κριτικῆς». Ὡς πρὸς τὸ litteraire καὶ artistique πρόγραμμα τῆς «Κριτικῆς» αὐτὸ ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ τὸν κ. Νιρβάναν ὁ ὅποιος εἰς ἕνα ἐν εἶδει μελέτης pastiche μᾶς ἀναλύει ἡδυπαθέστατα τὰ συννετά — παλαιὰς ἡχρᾶς ἀμαρτίας — τοῦ κ. Γρυπάρη.

Ἐπὶ τέλους δὲν εἶνε ἀδύνατον μεταξὺ τῶν 200 σελίδων τῆς «Κριτικῆς» νὰ ὑπάρχουν καὶ κᾶποια δημοσιεύματα πλησιάζοντα περισσότερον πρὸς τὴν κριτικὴν. Τὴν ἀναδρομικὴν en dessein μελέτην τοῦ κ. Κ. Παλαμᾶ περὶ Σολωμοῦ καθὼς καὶ ἕνα φρόντισμα τοῦ κ. Ραμᾶ «οἱ Πάτριοι καὶ τὰ Πάτρια» ἔχει κανεῖς δικαίωμα καὶ πιθανώτατα καὶ καθήκον νὰ προσέξῃ. Διὰ τὰ ἄλλα ὅμως νομίζω ἡμπορεῖ νὰ εἰπωθῆ ὅτι εἶπεν ὁ νέος αἰσθητικὸς τῆς ἐφευρέσεως τοῦ κ. Γαβριηλίδη κ. Γιαννόπουλος περὶ τοῦ κ. Καζάκη. Εἶμαι τόσο βέβαιος περὶ τούτου ὅση καὶ ὁ νέος αἰσθητικὸς τοῦ κ. Γαβριηλίδη.

ΤΑ ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΑ

Ἡ φόρμα τῆς Κριτικῆς καὶ τῶν Παναθηναίων — δὲν ἐννοοῦμεν τὴν τυπογραφικὴν φόρμην — εἶνε ἄλλοια. Τὰ Παναθηναία ἕως τότε τοῦλάχιστον μᾶς παρουσιάζοντο ὡς revue—anthologie καὶ ἦτο πολὺ φυσικόν. Εἰς ἕναν τόπον εἰς τὸν ἐποῖον δὲν ὑπάρχει μία οἰκονομικὴ ἰκμάς ὥστε νὰ ἡμπορεῖ νὰ κυκλοφορῇ ἕνα βιβλίον κάθε τόσο δὲν ἦταν μικρὰ εὐεργεσία ἕνα κεφάλαιον 50 χιλιάδων δραχμῶν τὸ ἐποῖον ὡς λέγουσιν διέθεσεν ὁ κ. Μιχαηλίδης. Δυστυχῶς τὸ φάσμα τῆς ἐφαρμογῆς θὰ εἶνε πάντα γόρδιος ἐφ' ὅσον δὲν ἐξυρεθῇ ἕνας κάποιος περιφρονητῆς τοῦ Ἀλέξανδρος, Ἀλέξανδρος τῆς ἐκδοτικῆς. Ὁ κ. Μιχαηλίδης δὲν εἶνε ὁ Ἀλέξανδρος τῆς ἐκδοτικῆς. Πενήντα χιλιάδες δραχμαὶ ἄλλως τε ἡμποροῦσαν νὰ εἶνε πλέον ἀρκεταὶ ἀπὸ τὴν βαθεῖαν Μακεδονικὴν φάλαγγα καὶ ἀπὸ τὰς σαρίσσας ἂν ὁ κ. Μιχαηλίδης τὸν πρωτογενῆ ἢ δευτερογενῆ μοχλὸν τοῦ χειροῦ τοῦ ἐχρησιμοποιοῦσε καλλίτερα. Ἐνθυμηθῆτε τὸ Ἀρχιμήδειον «δός μοι πᾶ στώ». Ὁ κ. Μιχαηλίδης δὲν ἔχει τοῦ νὰ σταθῇ καὶ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς δὲν κατώρθωσε νὰ κινήσῃ τὴν νεοελληνικὴν λέρνην τῆς φιλολογίας καὶ καλλιτεχνίας τοῦ τόπου τούτου στερουμένου ἀπὸ ἐνωτικὴν καὶ μορφοποιὸν δύναμιν ἀκριβῶς διότι στερεῖται θελήσεως. Οὔτε ὁ κ. Κουρτίδης, οὔτε ὁ κ. Θέρος ἦσαν εἰ κατὰλληλοι διὰ νὰ φωτίσουν τὸν κ. Μιχαηλίδην. Καὶ εἰς τοῦτο προπάντων δρεῖλεται ἡ ἐν συνόλῳ ἀποτυχία τοῦ διευθυντοῦ μᾶς καλοπροαίρετης ἐπιχειρήσεως. Ἄν συλλογισθῇ ἀκόμη κανεὶς πῶς κάθε εἰλικρινῆς ἐκδότης Ἑλληνὴν πρέπει νὰ ἠξέσῃ a priori πῶς θ' ἀποτύχῃ διὰ νὰ ἐλπίσῃ μίαν μελλοντικὴν ἐπιτυχίαν εὐρίσκει καὶ τὸ ἄλλο αἴτιον τῆς ἀποτυχίας τῶν Παναθηναίων. Δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι μαζί με τ' ἄλλα ὑπῆρξαν καὶ γραψίματα εὐσυνείδητα ἀλλὰ ἐμεῖς θέλομεν κατὰ τὴν φράσιν τοῦ De Sanctis γραμματολογίας φυσιολογικῶς ἀνεπτυκτομένης καὶ ὄχι ἀνωολογίας τοῦ λούτου διὰ τὸ ἐξοκράσμα τῶν χορευτῶν σαλονιοῦ ὑστερ' ἀπὸ χερῶν εὐρωπαϊκῶν εἰς εὐρωπαϊκῶς εὐτρεπισμένον καὶ κατὰλληλον διὰ χοροσπερίδα μέγαρον.

ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

Ἐχρηιάζετο κ' ἕνα κέντρον διὰ κάθε φιλολογικὴν ἀντίκων διὰ τὸν κ. Εἰρ. Ἀσώπιον, διὰ τὸν κ. Κλ. Ραγκαζῆν διὰ νὰ συνέρχωνται εἰς τὰ φιλολογικὰ ὑπολείμματα τοῦ παρελθόντος τὰ πεθμένα σ' ἕνα μακάριον κουτσοχρόν. Ὅλοι οἱ φιλολογικοὶ ἀπαλλαγέντες, εἰ ἀρχαιολόγοι, λόγιοι, εἰ γυμνασιάρχαι, λόγιοι, εἰ βιβλιοθηκῆριοι, λόγιοι, ἔπρεπε νὰ δώσουν τὰ χέρια καὶ τὸ νοῆμον (sic) νεοελληνικὸν νοινὸν νὰ κρούῃ ἀντὶ σείστων τὰ χέρια τοῦ εἰς ῥυθμὸν διθυραμβικὸν πρὸς τοὺς παλαιμάχους. Ὁ κ. Καλογερόπουλος ἀφοῦ περιῆλθε τὴν Ἑλλάδα ἀπαγγέλλων μονολόγους καὶ συλλέγων ἀεὶ ἀνθη—ποιητριάς, καὶ ἐξωτικά λιμναῖα νούφαρα—ποιητῆς, ἔγεινε director. Ἡ ἐμπορικὴ ἐπιτυχία τῆς «Πινακοθήκης» ἦτον ἔτσι ἐξητφαλισμένη μετὰ τὰ διάφορα λανσαρίσματα εἰκόνων λ. χ. τοῦ κ. Ἀριστέως τοῦ κ. Λύτρα καὶ ἄλλων ἀρνουδιστῶν παλαιότεχνητῶν—κατὰ τὸ παλαιοκαθολικόν.—Ὁ κ. Καλογερόπουλος εὐρῆκε τὸν κύκλον τοῦ καὶ τὸν... κληρὸν καὶ τὴν τύχην τοῦ καὶ τὴν καλὴν τοῦ μῆτραν. Ἐβλυσεν τὸ γλωσσικὸν ζήτημα ἐωσότου νὰ εὐρεθῇ κανεὶς ποῦ νὰ δέσῃ τοὺς φιλολογικοὺς αὐτοὺς μακαβρίους σαλιπάγγους τοὺς stercoreos καὶ τοὺς stercoribus Ennii κατὰ τὸ παλαιῶν ῥητόν.

ΝΟΥΜΑΣ

Ἀχρηστη δὲν ἦτον βέβαια μία ἡμέρα ἢ ἐποία μαζί με τὰ καθημερινὰ διαφορίδια καὶ τὸ ἀτυνομικὸν δελτίον θὰ ἔδινε καὶ κάτι πλέον τονωτικὸν γιὰ ἕνα δροσέρεμα τοῦ κατακαυμένου νεοελληνικοῦ λαοῦ ὁ ἐποῖος κατεδικάσθη—ἀπὸ τὴν θεῖαν πρόνοιαν ἢ τὴν ἀνθρωπίνην ἀπρονοησίαν νὰ τρέφεται μετὰ Κανελλίδεια θύρια καὶ μετὰ εἰς τ' ἄλλα φανερώματα τῆς δημοσιογραφικῆς ἐπιπολαιότητος κ' ἐλλείψεως σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἠθικὴν ἔξω καὶ τοῦ καφενεῖου.

Ἐπέτυχεν ἢ ἀπέτυχεν ὁ κ. Ταγκόπουλος δὲν εἶνε τὸ ζήτημα οὔτε πρόκειται νὰ ἐξετάσωμεν τὴν ἀπόπειραν ἢ τὸ δικαίωμα ν' ἀποπειραθῇ—σύνταγμα δὲν ἔχομε κ. Δηλιγιάννη;—εἰς τὸν κ. Ταγκόπουλον. Βλέπομεν ὅμως καὶ μερικὸς εἰ ἐποῖος προσπαθεῖν νὰ θέλουν ν' ἀποπειρῶνται. Αὐτὸ θὰ δείχνῃ τὸ βράμετρον τῆς νεοελληνικῆς θελήσεως. Τοῦλάχιστον ἡ τάσις τοῦ κ. Ταγκόπουλου ν' ἀποφεύγῃ τὸ Κανελλίδειον ὕψος καὶ τὴν γλώσσαν τῶν βυζαντινῶν χρονογράφων καὶ νὰ θέλῃ νὰ παίρῃ πρότυπον τὸν μοναδικὸν δημοσιογράφον ἔστω καὶ ἐμπορτουριστικῆς ἡλικίης κ' ἐλαστικῶν πεποιθήσεων κ. Γαβριηλίδην εἰν' ἕνα δεῖγμα τῶν χριστιανικῶν τάσεων τοῦ κ. Τ. Ἄν δὲν ἀρκοῦν αὐτὰ ὁ κ. Ταγκόπουλος φταίει ἐλιγώτερον ἀπ' ὅλους. Περισσότερον ἀπ' εἰς φταίει ὁ νεοελληνικὸς ἐλώδης πυρετός, ὁ νέος αἰσθητικὸς κ. Γιαννόπουλος, ἢ art nouveau καὶ δὲν ἠξέσῃ τί ἄλλο.

ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἡ Γαλιάνη—ὑπὸ Γ. Δροδίνου.

Ἄν ἀπὸ τὰς ἑκατὸ σελίδας τῆς «Γαλιάνης» ἔλειπαν τὰ στιχορρήματα «τὸ χωριὸν» ὁ «Καλόγιαννος», «ὁ Κολασμένος», «Μάννα καὶ γυῖδες» καὶ δὲν ἠξέσῃ ποῖα ἄλλα ὄχι πολλὰ αἰ ἑκατὸ σελίδας ἡμποροῦσαν ἴσως νὰ γείνουν πενήντα καὶ ὁ κ. Δροδίνης ὄχι μόνον νὰ μὴ χάσῃ καλλιτεχνικῶς ἀλλὰ καὶ νὰ ξεδέσῃ τὸ παρελθὸν ἀπὸ τὴν ex improviso φιλολογίαν τοῦ 1880 καὶ ἀπὸ τὴν τέχνην τοῦ «petit epicier de Montrouge» ἴσως δὲ καὶ νὰ μὴ ταράξῃ τὰς διαφόρους κριτικὰς φυσιογνωμίας καὶ ἔλους τοὺς νεολατίνους αἰσθητικὸς μετὰ τὰ καλοσιδερωμένα μανικέτια. Διὰ τὸν κ. Νιρβάναν ἐν τούτοις καὶ κάθε ἄλλον φιλόλογον de «toute à l'heure» ἐπικριτὴν τοῦ ὁ κ. Δροδίνης ἡμποροῦσε τὸ φιλολογικὸν ἀνεξέλικτόν του νὰ τὸ προτείνῃ ὡς κάτι τι τιμητικόν. Διότι ὁ κ. Δροδίνης ἐπροσπάθησε τόσον ὅσον ἡμποροῦσε καὶ ἡ φιλολογικὴ του δλιγάρκεια εἶνε τὸ καλλίτερον τοῦ φιλολογικῶν οἰκίστημον. Ἡθέλησε νὰ μείνῃ ἀπ' ἀρχῆς ἕνας ἀφελῆς paysagiste κ' ἕνας δεξιὸς κομψοεπὴς στιχορρῆς ὀρύλλων ἐνθυμίζων μετὰ τὴν ἐκφρασίαν τοῦ ποιήματα τοῦ Metastasio τῆς πρώτης τεχνοτροπίας τοῦ Σολωμοῦ καὶ τοὺς ἀρχαίους βυζαντινοὺς τοὺς ὑστερα ἀπὸ τὸν Θεόκριτον. Καὶ εἶνε τοῦτο ἀρκετὸν καὶ γιὰ κείνον καὶ γιὰ μᾶς. Τὸ ὅτι δὲν ἐξήλεψε τοὺς μουσικοὺς ποιητὰς τῶν ἀποσιωπητικῶν καὶ τοὺς συμβολικοὺς ὑμνητὰς τῆς Μιράντας διὰ φωνογραφικῆς ἀπηχῆσεως τοῦ κ. Γαβριήλ Δ' Ἀνυόντιστο—ὁ φωνόγραφος αὐτὸς εἶνε νέα ἐφεύρεσις τοῦ πολυψύχου καὶ πολυτεχνίτη φιλολογικοῦ Ἐδίσσων,—εἶνε τὸ πιδὸ μικρὸν ἀμάρτημά του ἐπὶ καὶ τὸ ὅτι δὲν ἔγραψε μελέτας διὰ τὸν Ῥωψ ἀπὸ τὰ περιοδικά. Οἱ κριτικοὶ αὐτοὶ διὰ τοὺς ἐποῖους «τὰ πεθμένα νερά» «ἡ νοσταλγία» «ἡ ὠραία ἀκαταστασία, θλίψις ὀργὴ θάνα-

τος εἶνε ὕψος καὶ διὰ τοὺς ὁποίους ὁ ἀγαπητὸς Γαβριήλ τῆς Λατινικῆς νεοαναγεννήσεως ἤμποροῦσε νὰ πῆ ἄλλην μίαν φορὰν ὅτι ζοῦν ἀπὸ τὰ ψυχρεῖα τῆς τραπέζης του ὅπως καὶ ὁ πτωχὸς Λάζαρος τῆς παραβολῆς τοῦ Ναζαρηνοῦ, ἔως τὸρα ἐξήντησαν κάθε εἶδος φιλολογικῆς ὑπομονῆς ὥστ' ἐπιτέλους μὴ ἀρκοῦμενοι εἰς τοὺς τίτλους των ἔσαν ἀβρὸν chansonnier χωρὶς φαπλατίσματα λέξεων κ' ἐμετοῦς φράσεων Νιρβαναϊκῶ κ' Ἐπισκοποπουλικῶ τρόπῳ, ποῦ ἦρθε μέσα εἰς τὴν φιλολογικὴν τρυφερίαν νὰ βίβη μίαν νέταν θεολογικὴ ἀληθεία καὶ νὰ τραγουδήσῃ τὴν «Τρελλὴ Μητέρα» ἢ τὸ «λευκὸ μετάξι» ἢ τὸ «Καλύδι» ἔνα paysage χωρὶς ἀξιώσεις ὑπεβολῆς μὲ φράσεις τόσο σιμοτινάς πρὸς τὰ πράγματα ποῦ νὰ μυρίζουν θάλασσαν, ἀέρα, θυμᾶρι, ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος δὲν παραμορφώνει τοῦλάχιστον ὅτι βλέπει, νὰ κατακρίνουν φαρισσαϊκῶς. Ὁχι, ὄχι! Καλλιτέρα δέκα στίχους τοῦ κ. Δροσίνη ἀπὸ ἑλα τὰ «Vords, Vords» τῆς φιλολογίας τῆς καθυστερούσης (ναί) modernité. Ὁ κ. Δροσίνης μὲ τὸ ἀνεξέλικτον του μᾶς συγκινεῖ περισσότερο ἀπὸ τοὺς ταχυδακτυλουργικὰ ἐξελισσόμενους— ἴσως ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον πρὸς τὸν πιθηκον— καὶ πάσχοντας ἀπὸ αὐθυπεβελὴν ποιήσεως καὶ κριτικῆς.

ΑΠΟ ΤΗΝ «ΓΑΛΗΝΗΝ»

Βράδην

Φορῶντας Βασιλιᾶ στεφάνι
Πρὶν πέσῃ ὁ ἥλιος νὰ σβυστῇ
Ροδοσπαρμένο κάμπο κάνει
Τῆ θάλασσα τὴν πλουμιστή.

Ὀλόρθοι, ἀκούραστοι οἱ ψαράδες
Σέρνοντας ὑστερὴ φορά
Τὸ δίχτυ τους—σὰ θεριστάδες
Ρόδα θερίζουν στὰ νερά.

Ἄπ' τὸν μυριόχρωμον ἀγέρα
Ποῦ τὸ βασιλεῖμα γενεῖ,
Σβύθονται οἱ στερεῖς ἀντίκρου πέρα
Καὶ τὰ νησιὰ τὰ μακρυνά.

Κι ὁ Ἄθος, ποῦ μονάχος μένει
Σὰν ἀερόχτιστο βουνό,
Μοιάζει καμπάνα κρεμασμένη
Ἄπὸ ροδόχρυσου οὐρανό.

Μεσάνυχτα

Σὲ στρωμ' ἀπ' ἀμμουδιὰ καὶ φύκια,
Μακρὰ ἀπ' τὴν ἄγρια ἀνεμοζάλη,
Ἄποσταμένα τὰ καίκια
Ἐξω κοιμῶνται: σι' ἀκρογιαλῆ.

Ὁ Φάρος σὸ νησί ἐκεῖ κάτω,
Σὰ γεροδράκος ποῦ νυστάζει,
Πότε σφαλνᾷ τὰ βλέφαρά του,
Πότε τ' ἀνοίγει καὶ κοιτάζει.

Ἡ θάλασσα θαμπὸ σὰ δάκρυ
Τὸ φῶς τῶν ἄστρων καθρεφτίζει
Καὶ στῆς ἀνατολῆς τὴν ἄκρη
Ματώνεται καὶ κοκκινίζει.

Κι' ἀπ' τὴ νυχτιὰ τὴ ματωμένη
Σὰν ἀπὸ χέρια μακελλάρη,
Ἡ πλάτη ὀλότρημη προσμένει
Νὰ ἰδῇ σφαγμένο τὸ φεγγάρι.

Τὰ Ρόδα καὶ τὰ Μῦθα—ὑπὸ Ψυχάρην.

Ὁ κ. Ψυχάρης ἐκδίδει τὰ σλορπισμένα ἐδῶ κ' ἐκεῖ ἄρθρα του, διηγήματα κ' ἐπιστημονικὰ του γραψίματα ὑπὸ τὸν δίδυμον τίτλον αὐτὸν τὸν ἀποδιδόντα τὴν δίδυμην ιδιότητα τῶν περιεχομένων τῶν διαδοχικῶς ἐκδιδόμενων καὶ μελλόντων νὰ ἐκδοθεῖν τόμων. Τοῦτο μᾶς ἐξηγεῖ εἰς τὸν πρόλογόν του «ῥόδα εἶνε τῆς φαντασίας μας τὰ παιδιὰ· μῦθα τὰ παιδιὰ τῆς ἐπιστήμης». Ἐλκύει τὴν προσοχὴν μας εἰς τὸν τόμον αὐτὸν εὐθὺς ἀμέσως ὁ πρόλογος ἔπου ὁ κ. Ψυχάρης ἐμμένων εἰς τὴν ἰδέαν ποῦ ἀνέπτυξεν εἰς ἑλα τὰ θεωρητικὰ του βιβλία περὶ νεοελληνικῆς κ' ἐφήρμοσε μὲ φανατισμὸν ἀνατολίτικον εἰς τὰ διάφορα του ῥωμείκια γραψίματα καυτηριάζει τὴν τάσιν τῶν Ἀθηναίων λογίων οἱ ὁποῖοι ἐξα-

φανίζουσαν ὡσὰν ἐκ προθέσεως κάθε προοπτικὴν γραμματικὴν ἀπὸ τὰ γραφόμενά των συμφύροντες μ' ἐλαφρὰν συνείδησιν ἑλα τὰ στοιχεῖα εἰς ἕνα γλωσσικὸν λαπῶν ἀκατάσκευον. Μεταξὺ τῶν κ. κ. αὐτῶν ἀνακατεῖται τ' ὄνομά μου καὶ τοῦτο πολὺ μὲ λυπεῖ. Διότι οὔτε μὲ τὸν γνωστὸν καθηγητὴν τοῦ Ἄρσακείου καὶ πρώτῃν ἀρχισυντάκτῃν τῶν Παναθηναίων ἔχω σχέσιν οὔτε μὲ τὸν ὑποδιευθυντὴν (sic) τῆς Ἀκροπόλεως κ. Βῶκον ἄλλοτε φιλολογικὸν ἐπιθεωρητὴν καὶ τὸρα ἐν φιλολογικῇ ἀπομαχίᾳ, οὔτε μὲ τοὺς ἀνταποκριτὰς τῆς «Νέας Ἐφημερίδος» Τὰ λόγια μου αὐτὰ δὲν θέλουσι νὰ ποῦν ὅτι περιφρονῶ μὰζι μὲ τὸν κ. Ψυχάρην τὴν ἐπίδρασιν 70 χρόνων καθαρολογίας ἐπὶ τὴν διαμόρφωσιν τῆς δημοτικῆς ἀλλὰ μόνον νὰ δείξουν ὅτι σέβουμαι τὴν ἰδέαν τοῦ κ. Ψυχάρη ἢ ἐποῖα ἐνορχηστρώνει τὴν κεντρομόλον δύναμιν τῆς γλώσσης. Ὁ κ. Ψυχάρης ὡς ἐπιστήμων εἶνε δικαστῆς καὶ πρέπει νὰ ἐνθυμηταί ὅτι «summa justitia summa injuria» καὶ ἀκόμη ὅτι τὸ γράμμα τῶν νόμων κάποτε σκοτώνει. Δι' παρατηρήσεις ποῦ ἐνυποστάτωσεν ὁ κ. Ξενόπουλος εἰς τὰ «Παναθηναῖα» διὰ τὸν γλωσσικὸν τρόπον τοῦ κ. Ψυχάρη εἶνε μεστὰι μετρημένα καὶ εἰλικρινεῖς καὶ συμφωνοῦμεν σχεδὸν πλήρως μὲ τὸν ποιητὴν τῆς «Μαργαρίτας Στέφα» εἰς τοῦτο τὸ ζήτημα. Ὁ μακαρίτης Καλοσγοῦρος ἐδίδασκεν ὅτι ἡ κοινὴ γλῶσσα πρέπει νὰ πολεμήσῃ τὰς διαλέκτους καὶ νὰ μωρῶσῃ μίαν γλῶσσαν δι' ἑλας τὰς ἀνάγκας ὅπως ἀπαιτεῖ τὸ πρακτικὸν πνεῦμα τῶν νεωτέρων Εὐρωπαίων εἰ ὁποῖοι μ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀποφεύγουσι τὰς «Ἰάδας» καὶ τὰς «Δωρίδας». Ὁλοκληρωτικὰ ἐρθὲν τοῦτο δὲν εἶνε. Ἡ ποιητὴς ὅα ἔχη πάντα ἕνα στάδιον ἐλευθερώτερον κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν προγόνων μας. Ἡ γλῶσσα τῆς ἀνάγκης ἄς διαμορφωθῇ βέβαια πλέον stabilis ἀλλ' ἄς κρατήσῃ τὴν θέσιν τῆς ἢ γλῶσσα τῶν ἐκλεκτῶν ἢ ἐποῖα ὅ' ἀγαπᾷ περισσότερο τὴν τέχνην ἢ καὶ δὲν ὅα περιφρονῇ τὴν φύσιν ἀρεῶν καὶ ἡ τέχνη εἰς ἕνα σημεῖον εἶνε καὶ αὐτὴ φυσικὸν προεῖον. Κάποιος γερμανὸς γλωσσολόγος εἶπε τὴν ἀρχαίαν γραφομένην «τεχνητὴν» εἰς ἕνα σημεῖον καὶ τὸ κατὶ τεχνητὸν ὅα βρῆς σὲ κάθε καλλιτεχνικὴν γλῶσσαν ὅπως εἰς τοὺς ἐννοήσαντας τὰς βαθμίδας καὶ τὰς nuances τὰς γλωσσικῆς, τὸν Σολωμὸν καὶ τὸν Γρυπάρην ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ δεύτερος ἐξαίρει τὸ πλαστικὸν στοιχεῖον τῆς γλώσσης μας ὁ δὲ Σολωμὸς τὴν μελωδίαν ἀποζητῶν, κἄπως ἐλαττωματικῶς αὐτὴν μάλιστα κ' ἐκεῖ ποῦ δὲν ὑπάρχει καὶ τοῦτο, διότι ὁ Σολωμὸς εἶχε συνηθίσῃ τὸν λατινικὸν φθόγγον περισσότερο πέρνοντας καθὼς μᾶς λέγει ὁ Πολυλάς τὴν μουσικὴν του ἀντίληψιν τῆς γλώσσης ἀπὸ τὸν Βιργίλιον καὶ τὸν Δάντην.

Ὡς πρὸς τὴν φραστικὴν ἐνορχήστρωσιν τοῦ κ. Ψυχάρη τὸ εὔφος (sic) τὸ ἀπαλὸ καὶ τὸ κουδεντιάρικο ποῦ θέλει νὰ καθιερώσῃ μὲ τὴν πλαδαρὴν του ἐμφάνισιν μᾶς ἐξαντλεῖ τὴν ὑπομονήν. Ἄς θυμηθῇ τὸν Θεοκυδίδην καὶ ἄς μιμηθῇ τὸν Σολωμὸν ποῦ μὲ τὸ σφιγχοτάκρωμα τῆς ἐκφράσεως των κάμνουν ἐκεῖνο ποῦ θέλει ὁ Ταιν «ὑποβάλλουν μὲ τὴν ἐρικτὴν ακρίβειαν τὴν τελειότητα τῆς σωματικῆς διαπλάσεως ἀρχαίων ἐφήβων».

Ὁ κ. Ψυχάρης ἀνακινεῖ εἰς ἕν' ἀρθράκι τοῦ προλόγου του ἀκόμη τὸ ζήτημα ποῦ ἀνεκίνησαν εἰ κ. κ. Σωτηριάδης, ὁ σεβαστὸς μας διδάσκαλος κ. Πολίτης καὶ ὁ κ. Παλαμᾶς διὰ τὰς λέξεις Ῥωμῆς Ῥωμισσύνη αἱ ὁποῖαι ταραξύνου τὴν πτωχαλαζὸνα μας προοπτικὴν.

Ὁ κ. Ψυχάρης ἐπικαλοῦμενος τὴν ἱστορίαν καὶ διάφορα ἄλλα δοκουμένα μᾶς πείθει σχεδὸν τόσον ὥστε τὸ συμπέρασμα τῶν σκέψεων του νὰ εἶνε καὶ τῶν σκέψεων μας ἐπισφράγισμα «Ὁ ἀγαπητὸς μου ὁ Ν. Γ. Πολίτης ἐδείξε στὸν

Ἀγώνα τοῦ Λαμπρίζη, πῶς τ' ὄνομα «Ἕλληνα» ἔχει καὶ στὸ μεσαιῶνα ἔχει καὶ στὸ Βυζάντιο τὰ περγαμηνά του. Ὁ Παλαμᾶς ἔδειξε «στὸ Ἄστυ» πῶς ὁ Ῥωμῆς εἶτανε, καὶ στῆς Ἐπανάστασης τὰ χρόνια ὄνομα ἅγιο καὶ τιμημένο. Τόσο τὸ καλλίτερο λοιπὸν ἂν ἔχουμε δυὸ δόξες ἀντὶς μιὰ» Ὁ κ. Φυχάρης φαίνεται νὰ ἐνουμηται τὸν ποιητὴν:

Καὶ σὴν πολὺπαθη τῇ Ῥωμηοσύνη
σὰ νὰ ξανσίγω τῇ βασιλίσσαν Ἑλλάδα.

Καὶ δὲν ἔχει ἄδικον· ὁ νεοῆλληνα μὲ τὸ ἐπίθετον τοῦ τοῦ ἔδωκεν ἡ ἱστορία Ῥωμῆς εἶνε σὰν νὰ μᾶς ὑποβάλλῃ τὴν γέννησιν τοῦ ὕστερ' ἀπὸ τὸν τρίτον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα εἰς τὸ σμῖξιμο τῶν ἑλληνικῶν λαγόνων τὸ ἐλακλωτικὸν μὲ τὰς ἑλληνικάς. Ἦμπορεῖ νὰ τὸ εὐρίσκη πάτημα πρὸς ὄφελός του τοῦτο ὁ ση-μαιοφόρος τοῦ Κοντισμοῦ καὶ κάθε ἱατρογλωσσολόγος—κατὰ τὸ ἱατροφιλόσοφος—ὅπως ὁ κ. Καραμήτσας ὁ ἐπιθετὸς μὲ τὸ ψευδώνυμον Ἑμπεριτικὸς—πολὺ ἐμ-πειρικὸς... γιαντὸς—γλωσσολόγος—κομπογιαννίτης.—Ἡ εὐθυμολογία τοῦς ἔφθασε μέχρι τοῦ νὰ συγκρίνουσιν ἓνα ὄνομα κληροδοτηθὲν ἀπὸ τὴν ἱστορίαν Ῥωμῆς μὲ τὴν ὑβριστικὴν τῶν Γερμανῶν προσωνομίαν Michel τῶν Ἀγγλῶν Τζῶν Μπούλ, τῶν ἀμερικανῶν Γιάνγκες καὶ καθεξῆς. Προσθέτομεν καὶ τῶν δοττέρων: κομπογιαννίτης. Ὁ κ. Καραμήτσας ἦμπορεῖ νὰ εἶν' ἔξοχος καὶ πολυσέβαστος ἱατρὸς ἀλλὰ φυτρώων ἐκεῖ ποῦ δὲν τὸν ἔσπειραν πέρνει καὶ τὸν τίτλον αὐτόν...

Εἰς τὰς κατόπιν σελίδας τοῦ τόμου ὁ κ. Φυχάρης δημοσιεύει τὰ «ἱστορικά καὶ γλωσσολογικὰ ζητήματα» σπουδαιστάτην μελέτην διότι γραμμὴν εἰς τὰ 1886 καθορίζει τὸ διάγραμμα τὸ ὅποιον ἠκολούθησεν εἰς τὰς ἐρεῦνας του ὁ κ. Φυχάρης καὶ τὸ ὅποιον θὰ ἐξετάσω ἄλλοῦ. Ἀκολουθεῖ ἡ «Ζούλια» διδυμον διήγημα τοῦ ὁποῖου τὸ παθητικώτατον πρῶτον μέρος θαυμάζω ὡς πρότυπον ἀναλυτικῶν διηγήματος. Τὸ δευτέρον μέρος ἔχει παρ' ὄφελος τοῦ ἀδρότατον ψυχολογικὸν φόντο καὶ τὴν διατριβογραφικόν, καὶ ποῦ παθαίνει κάθε ἄνθρωπος ὑπερ-πηθῶν δεδομένους φραγμοὺς καὶ ἐρῖα ἔξω καὶ σὰν ἐκεῖνα ποῦ ἔκαμνεν ὁ Ῥω-μῆλος γύρ' ἀπὸ τὴν Ῥώμην κ' ἐπηδοῦσεν ὁ Ῥώμος πρὸς κακόν του. Ἀκόμη ὁ τόμος περιέχει δύο τρία ἄρθρα κριτικά εἰς τὰ ὅποια καθὼς ἔλοι γνωρίζομεν ὁ κ. Φυχάρης πέφτει. Καθὼς μοῦ ἔλεγεν ὁ κ. Παλαμᾶς δὲν ἦμπορεῖ νὰ ἐννοήσῃ τὰς nuances τοῦ ἤθελεν ὁ Ῥενάν. Ἐν τούτοις τὸ βιβλίον τοῦ κ. Φυχάρη ὑπε-δέχθημεν μὲ μίαν θερμότητα ὡς προσερχόμενον ἀπὸ ἄνθρωπον ποῦ ἔχει μίαν ἐξῆταν καθὼς θὰ ἤθελεν ὁ Ἐμπερστὼν ἀγάπην γιὰ μᾶς καὶ τὸν ἀνθρωπισμὸν μας.

Λεωνίδαξ Λαγκᾶς μυθιστόρημα—ὑπὸ Δημοσθ. Βουτυρά.

Παρὰ τὴν ἐλλείπουσαν προσοπτικὴν καὶ τὴν κακὴν ἀνάπτυξιν τοῦ μοτίβου τοῦ ψυχολογικοῦ τοῦ *hôte humaine* αὐτοῦ τοῦ κωμικοῦ καὶ κάποτε συμπαθητικοῦ μὲ τὴν γλιστρῶσαν σὰ φίδι θειλητὴν καὶ παρὰ τὴν ἐλλείπουσαν γλωσσικὴν καὶ τοῦ ὕψους τελειωτικὴν ἀποκατάστασιν, τὸ μυθιστόρημα τὸ ὅποιον πλέον καταλλήλως ἦμποροῦσε νὰ γείνη ἓνα σφιγτοσαρακωμένο διήγημα μᾶς εἰσά-γει εἰς τὴν ποίησιν τοῦ οἰκιακοῦ ἀστυκοῦ βίου ὥστε σκηναὶ σὰν τὴν «Κοκο-ρομαχίαν» ἂν ἦσαν τελειότερα ἐκφρασμένα: ὅθι ἔδιναν εἰς τὸ μυθιστόρημα τὴν τόρην κάπως διαφεύγουσαν χάριν μιᾶς σπιτικῆς θερμότητος κ' ἐμπεριθῆς. Ὁ Γκαῖτε κάπου διακρίνων τὸ μυθιστόρημα ἀπὸ τὸ δράμα λέγει δι: τὸ δευτέρον πρέπει νὰ τρέχῃ πρὸς τὴν λύσιν τοῦ ἀπροσκόπτως καὶ ἀντιθετα πρὸς τὸ πρῶτον τὸ ὅποιον πρέπει νὰ ἐπιμένῃ εἰς τὴν λεπτομέρειαν τὴν *psychologie des détails* ποῦ ἐζήτησε καὶ ὁ Στένταλ. Τὸ μυθιστόρημα τοῦ νέου συγγραφέως

καὶ φίλου προδίδει ἓνα θερμὸν ἂν καὶ ἀνεργάνιστον ταλέντο τὸ ὅποιον πιθανὸν ἀργότερα νὰ μᾶς δώσῃ πλέον ἐγκρατῆ ἔργα ποῦ δὲν θὰ κατατρῶγονται εἰς ἀκόπους περιγραφὰς ἀλλὰ θὰ διατρποῦν τὸ χέριον καὶ τὴν ἐπιδερμίδα διὰ νὰ εὐρουσὶν τὴν μουσικὴν ψυχὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν πραγμάτων. Ὁ κ. Βουτυράς ἔχει ἀκόμη ἐμπρὸς τοῦ τὰ καλλίτερα χρόνια τῆς διδυμῆς τοῦ ζωῆς τῆς ἀνθρω-πίνης καὶ τῆς καλλιτεχνικῆς.

Τὰ Σήμαντρα—ποιήματα ὑπὸ Ἰ. Ἰωαννίδου. Ὁ ποιητὴς (;) φαίνεται νὰ εἶνε σκλάβος τῶν φωνητικῶν τοῦ εἰκόνων, τῆς κενῆς—τὰς περισσοτέρας φράς—μεγαλοστομίας τῆς γλώσσης τὴν ὅποιαν διὰ μέσου τῶν καιρῶν μᾶς ἐκληροδο-τησαν οἱ ἀειμνηστοὶ Σουτσοπαράσχοι καὶ ὄχι ὀλιγώτερον οἱ Βαλαωρίτιδες. Κ' ἐπειδὴ ἡ γλωσσικὴ μεγαλοστομία ἐπιρραῖζει καὶ τὴν ἐσωτέραν ὁ κ. Ἰωαννίδης μᾶς χαρίζει ἓναν Πακτωλὸν (;) κενῶν ἐπιθέτων. Κάπου κάπου προβάλλουν καὶ κάποιοι στίχοι οἱ ὅποιοι ὄχι κατ' εὐφημισμὸν ἀλλὰ suo jure μὲ κάποιαν συγκα-τάβασιν εἰμποροῦν νὰ ὀνοματισθοῦν ποιήματα. Γιατὶ ὄχι ἀρῶν ποιητῆ; θεω-ροῦνται οἱ πλαδαρώσαντες λίγον Βερλαῖν καὶ ὅποιον ἄλλον «ποῦ ἤρχετο νὰ φτιασιδῶσῃ τὸν σινωβισμόν τοῦς» κατὰ τὴν ὀμολογίαν ἐνδὸς τῆς ποιητικῆς αὐτῆς συμμερίας τῆς ὁποίας ἀηδέστεροι ἐκπρόσωποι οἱ ἀηδέστεροι στίχοι—βοτανολογί-νολόγοι καὶ στιχοκτόνοι τῆς μελωδίας τοῦ στυμμένου λεμονιοῦ καὶ τοῦ στραγ-γιμμένου ἔργανισμοῦ. Στίχοι ὅπως ἡ «Σελήνη» τὸ «Δὲν λητμονῶ» καὶ κάποιοι ἄλλοι χυνόμενοι μέσα σὲ ἄλλους καρωμένους *de stercoribus Ennii* εἶνε πάντα ὑποφερτὰ στὰ μάτια μου Ὁ κ. Ἰωαννίδης μᾶς εἶνε χρειάζομενος εἰς τὴν ποιητικὴν λίσταν γιὰ νὰ ἐξερῖουσιν οἱ διάφοροι ἐκπρόσωποι τῶν ὡραίων θλί-ψεων, κ. Νιρβάναι, καὶ μουσικὸν ποιητῆ τῶν ἀποσιωπητικῶν...

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΚΑΜΠΑΝΗΣ

ΑΠΟ ΤΑ «ΣΗΜΑΝΤΡΑ»

Ὁ βάλτος τῆς Βούλβας

Στοιχεῖὸ θαμπό, σὲ ἀντίκρουσα τὴ νύχτα ὑπνωτισμένο,
μὲς τοῦς νωθροὺς καὶ χλωμασμένους καλαμώνας,
καὶ τὸ αἷμα σου μ' ἀχορτασιὰ καὶ λύσσα φρουγιασμένο,
δαλα σου ἄλμεγε τὸ ἀχείλι τῆς νεροχελώνας.

Καὶ ἀνάερα κάποια τέρατα καὶ μαῦροι αἰθεροδρόμοι,
τῆς Νεκρῆς θάλασσας ὄργη καὶ τῶν Σοδόμων τρόμοι,
ἐρχονταν νὰ βοσκήσουνε σὰ χάροι σιωπηλοί,
μὲς ἀπ' τὰ σάπια σπλάχνα σου φαρμάκι καὶ χολή.

Κι ἔπερνε ὁ ἀνεμος πνοὴ ταρτάρου ἀπ' τὴν πνοὴ σου,
καὶ τὸ ἀπειρο φαρμάκων ὡς που ἀπ' τῶν πέρα βράχων,
τὰ ὕψη ὁ Ἥλιος φλόγιζε τὴ σκυθρωπὴ μορφή σου,
καὶ ἀλάλαξε ἡ λαχάρα σου στὸν θρηῖνον τῶν βατράχων.

ΤΑ ΘΕΑΤΡΑ

Πῶς θὰ ἠδύνατό τις νὰ εἰσαγάγῃ τοὺς ἀναγνώστας εἰς κατανόησιν τοῦ Ν Φ velli διὰ γενικῶν γραμμῶν. Προτιμώτερον θὰ ἦτο ἀπὸ τοῦ ἔλκου ἔργου του ν' ἀναφέρωμεν δύο βόλους εἰς τοὺς ὁποίους ἠτύχησαμεν καὶ νὰ τὸν ἴδωμεν ἢ νὰ ἐπιμείνωμεν εἰς ματαίας θεωρίας περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ ἠθοσοῦ.

Διὰ τὸν Σάυλωκ δὲν θὰ ἠδυνάμην πρὸς στιγμὴν νὰ ἐπεκταθῶ. Λέγω μὲνον ὅτι ἡ ἀπόδοσις τῆς ἀληθείας τοῦ ρέλου αὐτοῦ καθίσταται συμβολικὴ, ὅτι ἐκάστη δηλαδὴ τῶν μεταβολῶν τῆς ὑποκρίσεώς του δημιουργεῖ ἓνα στιγμιαῖον τύπον ἐπιμένως σύμβολον. Εὕρισκόμεθα εἰς μίαν συνεχῆ διάβασιν εἰκόνων, αἰωνίων μεγάλων, ἀψευδῶν ἐμοίων πρὸς ἑαυτάς. Καὶ δὲν ἐβράδυνα νὰ εὕρω τὴν ἡρόνην τῆς προσοχῆς εἰς τὴν ἀλληλοδιάδοχον παρατήρησιν τῶν μεγάλων tableaux τὰ ἑποῖα δημιουργεῖ.

Ὅταν ὁ Novelli ἀνετίθασε τὸ πρῶτον τὸν Ὁθέλλον εἰς Ἰταλίαν οἱ κριτικοὶ τοῦ Θεάτρου καὶ τὸ κοινὸν εὐρέθησαν ἀπέναντι μιᾶς τόσον ἀπροσδοκῆτου ἐρμηνείας ὥστε σχεδὸν ὅλοι, ὅσοι μάλιστα εἶδον ἄλλοτε τὸν Rossi εἰς τὸ αὐτὸ ἔργον ἐνόμισαν ὅτι νέα θεατρικὴ δόξα τῆς Ἰταλίας ἤρχισε νὰ ταλαντεύεται καὶ ὅτι ἡ ἰδιότροπος αὐτῆ ὑπέθεσις ἦτο μόνον παρερμηνεία. Ἡ ἐπιμονὴ ὅμως τοῦ ἠθοποιοῦ ὅστις ἄλλοτε τῆς ἐπληξῆς μετὰ τὴν ὑπέθεσιν τοῦ Σάυλωκ ἠνάγκασε νὰ δευτὴ περισσοτέρα προσοχὴ ὥστε τὸ κοινὸν νὰ εἰκαιοποιήθῃ τὴν νεάν αὐτοῦ ἐμφάνισιν μέχρι τοῦ σημείου νὰ βλέπῃ αὐτὸν ἐκτὸς τοῦ Σαίξπηρ.

Διότι ὁ Novelli πράγματι δὲν ἐρμηνεύει τὸν Σαίξπηρικὸν Ὁθέλλον. Δὲν ἐρμηνεύει τὸν Ὁθέλλον ὅπως καὶ τὸν Σάυλωκ καὶ εἰς κανένα ἴσως ἠθοποιὸν δὲν χωρίζει κανεὶς περισσότερο τὴν ψυχὴν τοῦ ποιητοῦ ἀπὸ τὴν τοῦ ἠθοποιοῦ. Ἐὰν ὁ φίλος τοῦ Σάυλωκ εἶνε ἀπίθανος δὲν ζητεῖ νὰ τὸν πλησιάσῃ εἰς τὴν πιθανότητα ὑποβαλλόμενος εἰς τὸν τύπον τοῦ Σαίξπηρ. Χρησιμεύει εἰς αὐτὸν ἴσως μόνη ἡ ἐσωτερικὴ ἐνότης καὶ ἡ δυνάμεις τῆς ποιητικῆς ἐκδηλώσεως. Ἀλλ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν μορφήν τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν ἐξέλιξιν ὁ Novelli εἶνε μόνον Novelli. Καὶ εἶνε πρὸ πάντων αὐτὸς ἠθοποιὸς δημιουργὸς εἰς τὸν Ὁθέλλον.

Ἐὰν ὑπέθετέ τις μίαν ὑπαρξίν τῆν ὁποίαν περισσότερο νὰ προσήγγιζεν πρὸς τὸν τὸν τύπον τῆς φυλῆς παρὰ τὴν ψυχολογίαν τῆς ζηλοτυπίας καὶ πρὸς τὸν ἀγνὸν τὸν καὶ ἀσυνείδητον ἠρωϊσμὸν ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀνθίζει τυχαίως ἡ ἀγαθότης καὶ εὐγένεια ἀπὸ τὴν συνάντησιν μιᾶς ὑπάρξεως ἣτις δύναται νὰ ἐπιέλθῃ ἀπὸ περιπτώσεις ἐξαιρετικὰς καὶ νὰ θιγῇ μόνον τὸ μαῦρον δέρμα τοῦ Ἄραδος καὶ ἓνα ἄγνωστον φωτεινὸν ἀγαθοποιὸν γαργάλιμα, ἐὰν συνελάμβανε περισσότερο τὴν κρᾶσιν παρὰ τὴν ψυχὴν τὸν Ἄραδος ἠρωῶ παρὰ τὸν Ὁθέλλον θὰ ἠδύνατο νὰ αἰσθανθῇ τὸν Novelli παίζοντα. Ἐνας ἄνθρωπος τοῦ ὁποίου ἡ ψυχὴ ἐπλάσθη εἰς τὸν πρωτόγονον ἠρωϊκὸν ἀγῶνα καὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἀπόρασις ἐκδηλώνεται μετὰ μίαν κραυγὴν ἀναρθρον ὡς ἐνστιγματικὴ ἀνωτέρα ἠθικὴ θέλησις τοῦ ὁποίου ἐρωτικὴ ἐκδήλωσις πρὸς τὸ ἐξωτικὸν λευκὸν ἄνθος τῆς Δυσδαίμονος εἶνε ἓνα τρεμουλιαστικὸν καὶ μία φρικίασις καὶ ἓνα ἀπολίτιστον εὐγενὲς χαμόγελο μία ταπεινότης καὶ μία εὐγνωμοσύνη καὶ τοῦ ὁποίου τὸ φίλημα παρατείνει τὸν πόθον τῆς ἀγάπης μιᾶς ἀγάπης ἀνάμιχτης ἀπὸ ἀγάπην λεονταρίου ἀπὸ σεβασμὸν καὶ ἀπὸ στοργὴν πατρικὴν.

Σ.

Εἰς τὸ προσεχὲς
Η Ν Ε Α Σ Κ Η Ν Η

Παρίσις, 11/24 τοῦ Μαγιοῦ, 1902.

Ἐξιότιμε κύριε Πρόεδρε,

Ἡ ἐβγενικὴ σας καὶ ἀγαπητὴ μου πρόσκλησις νάρθῶ καὶ νὰ μιλήσω γιὰ τὸ μεγάλο μας τὸ Σολωμό, στὴν περίφημη καὶ ὠραία του πατρίδα, εἴτανε ἀπὸ τίς λίγες τίς χαρὲς ποῦ μοῦ φέρατε, μετὰ τὰ βαριοκίνητα φτερά τους, τὰ ὑστερνὰ τὰ χρόνια, τὰ χρόνια τὰ μάβρα ποῦ ἀκολούθησαν τὸν πόλεμον τοῦ 1897. Ὡς τόσο μήτε ἀφτὴ μου τὴ χαρὰ δὲ θὰ τὴν ἀπολάψω. Ἔτσι τὸ θέλησε ἡ τύχη καὶ διάφορα περιστατικά. Πρέπει φέτο νὰ μείνω στὸ Παρίσι, ὅπως σᾶς λέω στὸ ἰδιαιτερο τὸ γράμμα μου. Πόσο τὸ λυποῦμαι! Πόσο θὰ μοῦ ἄρεζε νὰ ξανάβλεπα τὴ Ζάκυθο! Θυμοῦμαι τίς χαρισάμενες ὥρες ποῦ πέρασα, στὰ 1895, μετὰ ὅλους σας, μετὰ τὸν καλὸ τὸ Βιάζη, μετὰ τὸν Μαρτζώκη καὶ μετὰ τοὺς ἄλλους φίλους. Ὡρες χαρισάμενες, μὰ καὶ θλιβερές, γιὰ τὴν πηγαίναμε καὶ ἀκούγαμε γιὰ τὸν τρομερὸ τὸ σεισμό, ποῦ ὅτι καὶ ἂν ἔκαμε, ὅμως δὲ χάλασε τὰθάνατο λουλούδι ποῦ εἶναι τὸ Νησί σας.

Μοῦ φαίνεται σήμερις πιὸ ἀθάνατο ἀκόμα καὶ πιὸ ζωντανό, ἀφοῦ γιορτάζετε τὸν ποιητὴ σας, ποῦ δὲν εἶναι μόνον δικὸς σας ποιητῆς, ποῦ ποιητὴ του τὸν ἔχει ὅλο τὸ ἔθνος. Χρόνια τώρα καὶ χρόνια, ἡ καρδιά μου τὸ ποθοῦσε, τὸ λαχταροῦσε ὁ νοῦς μου, νὰ πῶ καὶ γὰρ ἓνα λόγο γιὰ τὸ Σολωμό. Ὁ Σολωμός! Πρῶτα πρῶτα, πρέπει ὅμως κάτι νὰ ποῦμε, νὰ ποῦμε μάλιστα πολλά, γιὰ σᾶς ὅλους τοὺς Ζακυθινούς ποῦ μετὰ τὴν θέλησιν, μετὰ τὴν δραστηριότητα καὶ νὰ μὴν τὸ ξεχνοῦμε, μετὰ τὸς κόπους, τὸ κατορθώσατε νὰ τιμήσατε σήμερα τὸν ποιητὴ σας, ὅπως τοῦ ἀξίζει, ὅπως σᾶς τιμᾷ καὶ τοὺς ἴδιους ἢ τιμῆ ποῦ τοῦ ἀποδίνετε.

Ἐχετε δίκιο, ἔχετε πολὺ δίκιο, καὶ μπορεῖ μάλιστα νὰ μὴν τὸ βλέπῃ ἀκόμη ξάστερα ὁ καθένας τί καλὰ ποῦ κάνετε, ἀφοῦ δείχνετε, ὅχι μονάχα πῶς ξέρετε τί σημαίνει ποιητῆς, μὰ πῶς ξέρετε τί σημαίνει ἐλληνικὴ ἱστορία. Κι ἀλήθεια ἔτσι εἶναι. Ἴδου ἓνα ἔθνος, ἓνα κράτος, ἓνα βασίλειον ποῦ χρωστᾷ τὴν ὑπαρξὴ του στὴν ποίησιν, καὶ, στὴν ποίησιν καὶ μόνον. Πῶς ἤρχισε ἡ Ἑλλάδα; Τραγουδῶντας. Τὰ τραγούδια ἐκεῖνα, τὰ πρῶτα, λέγονταν τότες ῥαψωδίες καὶ ἔγιναν Ἰλιάδα καὶ Ὀδύσσεια. Εἴτανε τραγούδια τοῦ λαοῦ, δημοτικὰ τραγούδια, καὶ κατόπι, σὰν πολέμησαν τὰ λιοντάρια στὸ Μαραθῶνα, σὰν ἔκαμαν ἀθάνατο γιὰ τοὺς αἰῶνες τὸνομα τῆς Σαλαμίνας, μὴ θαρρῆτε τάχα πῶς οἱ προγόνοι μας οἱ μοναδικοὶ πολεμοῦσανε γιὰ τὴ Σαλαμίνα ἢ γιὰ τὸ Μαραθῶνα· γιὰ τὸν Ὅμηρον πολεμοῦσανε, πολεμοῦσανε γιὰ τὰ τραγούδια ἐκεῖνα τοῦ λαοῦ, ποῦ τὰ σέβονται σήμερις, ποῦ τὰγαποῦνε ὅλοι τοῦ κόσμου οἱ λαοί. Μὴ νομίζετε πῶς θὰ τοὺς ἔμελε γιὰ ἓνα κομμάτι γίς, ἂν ἡ γίς

ἀφτὴ δὲν εἶτανε τὸ περιβόλι ποῦ λουλούδιαζε ἡ ποίηση πέρα καὶ πέρα. Ὅποιος τὸ πιστέβει πῶς οἱ Ἕλληνες τὸ συλλογίστηκαν ποτέ τους νὰ διαφεντέψουν τὸ χῶμα τὸ ἑλληνικό, γιὰ τὴν αἰτία ποῦ εἶτανε χῶμα δικό τους, δὲν κατάλαβε τὴν παντοτεινὴ φροντίδα ἐκεινῶνε ποῦ δὲ συλλογιούνταν παρὰ μόνο τὴν Ἰδέα. Δὲν κοίταξαν τὸν πλοῦτο, δὲν κοίταξαν τὰ ὑλικά τὰγαθά, ὅπως τὰ λένε. Εἶχανε δημιουργήσει γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα ὅλη, ἀγαθὰ μεγαλύτερα, κάτι ἀχάλαστα ἀγαθὰ. Ἀπὸ τὸν καιρὸ — τὸν ὠγύγιο — ποῦ ἄρχισε ὁ ἄνθρωπος νὰ πατῆ μὲ τὰ δυὸ πόδια του τὴ γῆς, πρόδεψε λίγο, λίγο, ἄργησε πολὺ νὰ προδέψῃ τὰνθρώπινο τὸ γένος. Πρόδεψε ὅμως πάντα δημιουργώντας. Ὁ ἕνας, λόγου χάρι, βρῆκε τὸν τρόπο νὰ πελεκῆ τὸ ξύλο μὲ πελέκι φτιασμένο ἀπὸ πέτρα· ὁ ἄλλος βρῆκε τὸν τρόπο νὰνάβῃ φωτιά, κ' ἔτσι νὰ προφυλάγεται ἀπὸ τὰ ζῶα, ποῦ τὰ τρώμαζε ἡ φλόγα· ὁ τρίτος βρῆκε τὸν τρόπο νὰ χτίσῃ μιὰ καλύβη, νὰ κάμῃ τὸ πρῶτο σπίτι. Οἱ δικοὶ μας οἱ προγόνου, ὅταν ἤρθε ἡ σειρά τους, βρῆκαν ἄλλα· βρῆκανε τὸν τρόπο νὰ συλλογιούνταν, βρῆκανε τὸν τρόπο νὰ συλλογιέται ὁ ἀθρώπινος ὁ νοῦς, ὁ νοῦς νὰ γίνῃ φῶς ποῦ νὰ τρομάζῃ τὸ χάος, ὁ νοῦς νὰ πλάθῃ, κ' ἔτσι δημιούργησαν οἱ Ἕλληνες πολλά, ποῦ τὰ συνήθισε σήμερις ὁ κόσμος, μὰ ποῦ κάτι θὰ πῆ νὰ τὰ δημιούργησε πρῶτος ἐκεῖνος ὁ λαός. Δημιούργησε τὴν Ἰδέα. Δημιούργησε δηλαδή τὴ δόξα, τὸν πόθο γιὰ τὴν ἀθανασία τῆς Ἰδέας, δημιούργησε, ἴσως ὅχι τὴν ποίηση, ἀφοῦ ποίησι εἶχανε κι ἄλλοι λαοί, μὰ δημιούργησε γιὰ βέβαιον τὴν ἀξία, τὸ νόημα τὸ ἱερὸ ποῦ πρέπει νάχουνε γιὰ ὅλους κ' ἡ ποίηση κι ὁ ποιητής.

Ἄφτὸ εἶναι ποῦ ἔσωσε τὸν ἑλληνισμό. Σὰν κατέβηκαν οἱ Ῥωμαῖοι στὰ γιὰ τὰ χῶματα, σὰν ἔγινε ἡ Ἑλλάδα ἐπαρχία τους, τὰ φύλαγε πάντα, τὴν προστάτεψε ἡ ποίησή της, κ' εἶτανε προστάτης ποῦ δὲ φοβήθηκε ποτέ του κανένα στρατό. Κατόπι, ὁ ἑλληνισμὸς ὁ νικημένος νίκησε τὸ νικητὴ του, κ' εἶτανε ἡ νίκη σωστή, ἀφοῦ στὸ Βυζάντιο, ποῦ τὸ ξέρετε πῶς ἀπαρχῆς εἶναι κράτος Ῥωμαϊκό, ἔμειναν οἱ Ἕλληνες μονάχα. Τί τοὺς ἔδινε τόση δύναμη; τί τοὺς κρατοῦσε σφιχτοδεμένους; Ἡ ποίηση ἐκείνη ποῦ τῆς ἔδωσαν οἱ προγόνου πρῶτα πρῶτα ψυχὴ καὶ σάρκα. Καὶ κοιτάξτε ἀλήθεια, στὸ 21, πῶς μὲ τὴν ἴδια τὴν Ἰδέα ζωντανέβει ἀμέσως ὁ ἑλληνισμὸς. Στοχαστῆτε πῶς ἀκουστήκανε συνάμα οἱ κλέφτικες τουφεκιές καὶ τὰ κλέφτικα τὰ τραγούδια.

Βλέπετε τώρα τί ὠραία, τί κατάβαθα, τί λαμπρὰ ποῦ κατάλαβε ὁ Σολωμὸς τὸν ἑλληνισμό κι ὅλη τὴν ἑλληνικὴ τὴν ἱστορία, ὅταν ἔκαμε τὸν Ὕμνον του τὸν περίφημο κ' ἔψαλε τὴν ξαναγεννημένη Λεφτεριά. Ἡ λατρεία γιὰ τοὺς ἀρχαίους, γιὰ τὸ μεγαλεῖο τους, γιὰ τὰ ἴδια τὰ ἰδανικά, ἡ λατρεία γιὰ τὴν Ἰδέα, ἡ λατρεία γιὰ τὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ μας, εἶτανε μιὰ καὶ μόνη λατρεία στὴν καρδιά καὶ στοὺς στίχους τοῦ Σολωμοῦ.

Ἄφτὸ νὰ μὴν τ' ἀφήσουμε ἀπαρατήρητο, ἀμέσως νὰ τὸ ποῦμε, πῶς ἡ λατρεία τῆς δημοτικῆς πάντα βρίσκεται ἀδερφομένη μὲ τὴ λατρεία τῆς ἀρχαίας, μὲ τὴ λατρεία τῆς δόξας μας τῆς προγονικῆς. Μᾶς τὸ φανερόνε ὁ Σολωμὸς στὰ ἔργα του παντοῦ, καὶ στὸ γνωστὸ του τὸν πεζὸ Διάλογο, μὰ καὶ στὸν Ὕμνον του, μὲ τοὺς πρῶτους στίχους

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά!

Καὶ βέβαιον πῶς τὰ θυμήθηκε, μόλις ποῦ ἄνοιξε τὸ στόμα, τὰ ἱερά τὰ κόκκαλά της, ἐπειδὴ ὅποιος ὄνειρέβεται σήμερα γιὰ τὴν Ἑλλάδα ποίηση καινούρια, καινούρια φιλολογία, θὰ πῆ πῶς στὸν ὕπνον του τὸν ξυπνᾶνε οἱ μυρουδιές τῆς δάφνης τῆς ξακουστῆς, θὰ πῆ πῶς θέλει τὴν Ἑλλάδα κόρη ἀντάξια τῆς μεγάλης τῆς μάννας, θὰ πῆ πῶς προσμένει κι ἀπὸ τὴ σημερινὴ τὴν Ἑλλάδα νὰ δημιουργήσῃ ὅπως δημιουργοῦσε κ' ἡ ἀρχαία, δηλαδή ζωντανά. Ποιὸς φαντάζεται ὅμως τὸν Ὕμνον τοῦ Σολωμοῦ γραμμένο στὴν καθαρέβουσα; Σᾶς παρακαλῶ, ποιὸς φαντάζεται Ὅμηρον στὴν καθαρέβουσα γραμμένο; Ποιὸς φαντάζεται γραμμένο στὴν καθαρέβουσα τὸν Πλάτωνα; Λοιπὸν, ὅσο πιὸ δημοτικὰ ἔγραφε ὁ Σολωμὸς, τόσο πιὸ πολὺ ἔμοιαζε ἴσα ἴσα μὲ τοὺς ἀρχαίους. Σὲ ἄλλη ἐποχὴ, μίλησε τὴν ἴδια γλῶσσα. Naί, τὴν ἴδια, τὴν ἴδια πάντα, γιατί, κάθε μέρα, κάθε ὥρα, κάθε στιγμή, στὰ χρόνια τῆς θλίψης καθὼς καὶ στὰ χρόνια τῆς χαρᾶς, ὅσο ἔζησε, ὅσο υπέφερε, ὅσο δούλεψε, ὅσο πολεμοῦσε, ὅσο νικούσε ἢ ὅσο νικιούντανε, παντοῦ, στὴ στεριά καὶ στὴ θάλασσα, στὶς πολιτείες καὶ στὰ χωριά, στὰ σπίτια ἢ στὶς φτωχὲς καλύβες, σὰν ἔκλαιγε, σὰ γελοῦσε, σὰν ἔτρωγε καὶ σὰν ἔπινε, στοχαστῆτε το καὶ περηφανεφῶτε ποῦ ὁ λαός ὁ ἑλληνικὸς ἀπὸ τοῦ Ὅμηρου τὸν καιρὸ καὶ πιὸ ἀπάνω, ἀπὸ τὸν καιρὸ ποῦ ὑπάρχει γλῶσσα ἑλληνικὴ, ὁ λαός μας μίλησε τὴ γλῶσσα του, τὴ μάθαινε ὁ πατέρας τοῦ παιδιοῦ του, τὸ παιδί τοῦ παιδιοῦ, πρᾶμα ποῦ μᾶς τὸ φανερώνει ξάστερα ὡς καὶ τῆς γλώσσας ἡ ἀλλαγὴ, ἀφοῦ γιὰ ν' ἀλλάξῃ ἔπρεπε ἡ γλῶσσα νὰ μιλιέται, ἀφοῦ ἄλλαξε ὅπως ἀλλάζουνε μονάχα οἱ γλώσσες ποῦ μιλοῦνται, δηλαδή ἀπαρατήρητα κι ἀδιάκοπα, κι ἀφτὸ θὰ πῆ πῶς στιγμολοῖ δὲν πέρασε, δίχως ἑλληνικὸ στόμα νὰ μιλή, δίχως ἑλληνικὸ ἀφτὶ ν' ἀκούῃ, θὰ πῆ πῶς τὴ λαλιά μας τὴν ἔχουμε καὶ τὴ βαστοῦμε ἀπὸ τοὺς προγόνους μας τοὺς ἴδιους, ἀπὸ τοὺς προομηρικὸς προγόνους μας ἀκόμη, θὰ πῆ πῶς καθὼς ἡ Λεφτεριά, καθὼς κι ὁ ποιητὴς τὴν ἔψαλε, θὰ πῆ πῶς εἶναι κι ὁ λαός μας.

Ἄπ' τὰ κόκκαλα βγαλμένος
τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά!

Ὅλοι μας ξέρομε σήμερις ἀπ' ὄξω τοὺς στίχους ἢ τουλάχιστο μερικὸς στίχους τοῦ Ὕμνου· τοὺς συνηθίσαμε, τοὺς συχνολέμε καὶ καταν-

τήσαμε ίσως να μη βλέπουμε τὸ ἀληθινὸ θάμα ποῦ εἶτανε νὰ γίνουνε τέτοιοι στίχοι στὴν ἐποχὴ ποῦ τοὺς ἔκαμε ὁ Σολωμός. Ὁ Παλαμᾶς, στὴν πρωτότυπη κι ὠραία του μελέτη γιὰ τὸν ποιητὴ μας, θυμίζει πῶς ὁ Πολυλάς ὠνόμασε τὸν ὕμνο «τὸν πρῶτο γνήσιο καρπὸ τῆς ἐλληνικῆς φαντασίας, ὕστερ' ἀπὸ εἴκοσι αἰῶνες τοῦ μαρasmus τῆς». Ἀλήθεια, κ' εἶναι ν' ἀπορήσῃ ὁ λογισμὸς, ὅταν αἰῶνες κ' αἰῶνες ἡ ποίηση σωμαίνει στὰ στήθια ἐνὸς λαοῦ, κι ἀκούγεται ἄξαφνα μιὰ φωνὴ ποῦ ὡς καὶ κύματα στὸ γιαλὸ, ποῦ ὡς καὶ τὰ φύλλα στὸ δάσος τὰ γεμίζει μὲ κάποιον πρωτότερο ἀντίλογο τῆς χαρμωσύνης. Μὰ μήπως εἶναι ὁ ὕμνος μονάχα; Μήπως δὲν εἶναι καὶ τόσα ἄλλα, ποῦ τὸ καθένα τους πρέπει νὰ τῷ γούμε γιὰ ἀληθινὸ ἀριστούργημα; Ἡ Ἀγνώριστη, ἡ Ξανθοῦλα, ἡ Φαρμακωμένη, ὁ Θάνατος τῆς ὀρφανῆς, ὁ Θάνατος τοῦ βοσκοῦ, τὰ Ψαρά, τὰ περίφημα τ' ἀποσπάσματα, ὅλα, μαζὶ μὲ τὰ Σατυρικά του εἶναι ἀπὸ τὰ πιὸ πλούσια τῆς σημερινῆς μας φιλολογίας τὰ στολίδια. Ὡς τόσο εἶδαμε πολλές φορές τοὺς δικούς μας νὰ γράφουνε, μὲ κάποια μετριοφροσύνη καὶ συνάμα μὲ κάποια καταφρόνηση, πῶς δὲν ἔχουμε τάχα ἔργα φιλολογικὰ ποῦ νὰ εἶνε καὶ τοῦ λόγου ἄξια. Δὲν πρέπει νὰ μᾶς φαίνεται παράξενο ποῦ κρίνουν ἔτσι μερικοί, ἐνῶ ἔχουμε ἓνα Σολωμό, ἐνῶ ἔχουμε κι ἄλλους, εἶναι ἀνάγκη κανεὶς πολὺ πολὺ νὰ διαβάξῃ καὶ πολὺ πολὺ νὰ μελετᾷ, γιὰ νὰ καταλάβῃ τὰ πράγματα τὰ πιὸ ἀπλά. Δὲ θέλω νὰ πειράξω κανένα, μὰ δὲν πιστεύω νὰ τὸ ρίξαμε ὡς τώρα μὲ τὸ παραπάνω οὔτε στὸ διάβασμα οὔτε στὴ μελέτη. Νὰ δῆτε μάλιστα ποῦ κι ὁ ἴδιος ἐγὼ ποῦ σᾶς τὸ λέω, χρόνια καὶ χρόνια θαρροῦσα ὅπως τὸ θαρροῦν ἀκόμα κάμποσοι, πῶς βέβαια κ' εἶναι ποιητὴς ὁ Σολωμός, ποῦ ὅμως νὰ συγκριθῇ μὲ τοὺς Ἑβρωπαίους; Ὅταν πῆρα καὶ σπούδαξα τοὺς μεγάλους ποιητὰδες τῆς Ἑβρώπης καὶ σύγκρινα μαζὶ τους τὸ Σολωμό, τότες καὶ μένα μου κατέθηκε φῶς. Ὁ Σολωμός μας εἶναι ταίρι ταίρι μὲ τοὺς μεγαλύτερους, καὶ μὴ νομίζετε πῶς ἔτσι τ' ἀποφάσισα εἴτε γιὰτὶ μοῦ ἀρέσει, εἴτε γιὰτὶ τὸ φαντάζομαι, εἴτε καὶ γιὰ νὰ σᾶς κολακέψω. Εἶναι πρᾶμα ποῦ μπορεῖ κανεὶς καὶ νὰ τ' ἀποδείξῃ, γιὰτὶ ξέρουμε πῶς ὑπάρχουνε μερικὰ γνωρίσματα γενικά, ποῦ μᾶς φανερόνουνε ξάστερα ποιὸς εἶνε καὶ ποιὸς δὲν εἶναι μεγάλος ποιητὴς. Τὰ γνωρίσματα τούτα, φτάνει μιὰ νὰ τὰ παρατήρησε κανένας, καὶ τοῦ εἶναι βολετὸ νὰ τὰ νοιώσῃ ἀμέσως ἐκεῖ ποῦ βρίσκονται· δὲν εἶναι καὶ τίποτες φιλοσοφία, ποῦ νὰ μὴν μπαίνῃ στὸ νόημα ὁ καθένας. Τὸ πρῶτο γνῶρισμα εἶναι ἡ ἐφοκλία ποῦ μαθαίνουμε ἀπ' ὄξω τοὺς στίχους ἐνὸς ποιητῆ, ἅμα εἶναι ἀλήθεια ποιητῆς. Ναί, καὶ δουλεμένοι μὲ κόπο, καὶ δυσκολοκαμωμένοι νὰ εἶναι οἱ στίχοι, φτάνει ποιητὴς νὰ τοὺς ἔκαμε καὶ τοὺς μαθαίνεις τόσο καλά, τόσο γλήγορα ποῦ δὲν μπορεῖς πιά νὰ τοὺς ξεχάσῃς. Ὁ Σολωμός ἔχει ὅμως κι ἄλλο κάτι, ἔχει δόξα ποῦ τὴν

εἶχανε λίγοι, πολὺ λίγοι στὴν Ἑβρώπη· οἱ στίχοι του γενήκανε δημοτικοί Ἄφτὸ εἶναι πιά τὸ ἄκρο τὸ σημεῖο, σημεῖο ποῦ σ' ἓναν Ὀμηρὸ τὸ ἀπαντοῦμε. Τρίτο γνῶρισμα, ἡ ἀρχὴ τοῦ ποιημάτου· ὁ ποιητὴς, ποῦ εἶναι· γεννημένος ποιητὴς τῷχει αὐτὸ τὸ χάρισμα νὰρχίξῃ ἓνα ποίημα μ' ἓναν ὠραῖο μοναδικὸ στίχο, ὅσο ἀμελημένοι κάποτε κι ἂν εἶναι οἱ ἀκόλουθοι. Τέτοιους στίχους, ὀλόφωτους, μὲ τέλος συχνὰ λιγώτερο πιτυχημένο, τοὺς βλέπουμε στοὺς μεγαλύτερους, τοὺς βλέπουμε καὶ στὸ Σολωμό.

Λεφτεριά, γιὰ λίγο πάψε
Νὰ χτυπᾷς μὲ τὸ σπαθί,
Ἐλα τώρα δῶ καὶ κλάψε
Στοῦ Λόρ Μπαῦρον τὸ κορμί.

ἢ ἀλλάζοντας ὕφος·

Τὰ τραγούδια μου τάλεγε ὅλα·
Τοῦτο μόνο δὲ θέλει τὸ πῆς.

Τέταρτο γνῶρισμα μπορεῖ νὰ ποῦμε πῶς εἶναι κάποιο χύσιμο τοῦ στίχου ἀμίμητο, δηλαδὴ ποῦ ἀδύνατο νὰ τὸ μιμηθῆς, ὅτι κι ἂν κάμῃς. Χύνεται μέσα στὸ στίχο ἡ ψυχὴ, ὁ νοῦς, ἡ φαντασία τοῦ ποιητῆ, καὶ χύνεται τόσο γεμάτα, ποῦ τοῦ κάκου καὶ δὲ γίνεται ἄλλος στίχος ἀπὸ τὸ στίχο ποῦ θέλησε ὁ ποιητὴς. Ἄπειρους διαβάζουμε στὸ Σολωμό, ἢ δυνατοὺς ἢ χαριτωμένους καὶ μυρωδάτους·

Γιούλια, μοσκοῦλες καὶ γαντιές, τριαντάφυλλα καὶ ῥόδα.

Μὰ νὰ μὴν παίρνομε μονάχα τοὺς πιὸ γνωστούς· ὡς καὶ μερικοὶ στίχοι, ποῦ περνοῦνε κάποτες ἀπαρατήρητοι, τῷχουν ἐκεῖνο τὸ ποιητικὸ τὸ μεγαλεῖο, τὸ ἀταίριαχτο, σὰ λέει, λόγου χάρι·

Τὸ ἓνα χτύπαε τᾶλλο χέρι
Ἄπὸ τὴν ἀπελλισιά.

Συχνά, πολὺ συχνά, στοῦ Σολωμοῦ τοὺς στίχους, ἡ καρδιὰ φωνάζει, ὁ νοῦς πλάθει κόσμους μὲ δυὸ λόγια.

Τὸ πέμτο... ἴσως ὅμως δὲ χρειάζεται νὰ καταλογίσουμε πιά καὶ τὸ πέμτο γνῶρισμα, γιὰτὶ ἀπ' ὅσα εἶπαμε δὲν ἔχει κανένα ὁ ποιητὴς, ἅμα δὲν ἔχει μέσα του τὴ ζωὴ τὴν ξαναγεννήτρα, τὴ ζωὴ ποῦ ἀλήθεια ξαναγεννάει τὸν ἄθροπο, ἀφοῦ σ' ὅλα ἐκεῖνα ποῦ βλέπεις, νοιώθεις ἢ συλλογιέσαι, ὑπαρξὴ θὰ δώσῃ ὁ ποιητὴς, σὰν τὰ ζωντανέψη μὲ τὴ ζωὴ του.

Τέτοια γνωρίσματα, κι ἄλλα πολλὰ, βρίσκουμε στὸ Σολωμό. Πῶς λέμε τὸ λοιπὸν πῶς λείπει φιλολογία, ὅταν εἶναι ὄχι μόνο ἓνας Σολωμός, μὰ, γιὰ νὰ μὴν τοὺς ὀνομάσουμε ὅλους, ὅταν εἶνε κ' ἓνας Βαλαωρίτης; Ὁ Βαλαωρίτης κι ἀφτὸς μοναδικὸς ποιητὴς, σὰν τὸ Σολωμό, μὲ τὴν καρδιὰ του ποῦ εἶτανε φλόγα μονάχη, μὲ τὴν τέχνη του ποῦ σκάλιζε καὶ ποῦ ἔβρισκε, μὲ τὴν ἀγάπη του γιὰ τὸ λαό, μὲ τὴ βαθειὰ ψυχολογία ποῦ ὁ λαὸς τὸ ἔμαθε, μὲ τὰ σπλάχνα του ἐκεῖνα ποῦ ἐννοιωθε μέσα του γιὰ τὴν πατρίδα χαλασμό, ὁ Βαλαωρίτης εἶναι σὰν ἄλλο

ἀστέρι τούρανοῦ μας. Σᾶς παρακαλῶ, νὰ μὴν τοὺς συγκρίνουμε καὶ καλὰ τὸν ἕνα μὲ τὸν ἄλλον. Ἄς ἀφήσουμε τοὺς υπερκροτικούς τέτοια παιχνίδια ἢ τέτοια μανία. Ὅσο μεγάλος εἶναι ὁ Σολωμός, τόσο μεγάλος εἶναι καὶ ὁ Βαλαωρίτης. Πατέρες μας κ' οἱ δύο, κ' οἱ δύο τους παιδιὰ τῆς ἴδιας μάνας, τῆς Μούσας μας τῆς λαϊκῆς.

Κοιτάξτε πῶς ἀλλάζουν οἱ καιροὶ καὶ μὲ τοὺς καιρούς, πῶς ἀλλάζει τοῦ ἀθρώπου ἡ γνώμη. Καὶ τὸ Σολωμὸ καὶ τὸ Βαλαωρίτη τοὺς κατηγοροῦσανε τότες πολλοί, γιατί γράφανε τὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ. Σήμερα ἐμεῖς — ἄχ! βέβαια γιὰ τίποτα δὲν τοὺς κατηγοροῦμε, ὁ Θεὸς φυλάξῃ! — λυπούμαστε μόνο, ποῦ κάπου κάπου, ἴσως γιὰ νὰ γίνῃ ὁ στίχος, δὲν πρόσεξαν ἀρκετὰ στὴ γλώσσα τὴν ἀλάθεπτη, ὅπως τὴν ἔκαμε ὁ λαός. Ἡ λύπη μας ἀφτὴ δὲ μοιάζει διόλου μὲ τὸ παράπονο τοῦ σχολαστικοῦ, ποῦ δὲ θέλει νὰ πατηθῇ μήτε ὁ παραμικρὸς κανόνας τῆς γραμματικῆς. Ἐχει ἄλλη αἰτία πιὸ ἀψηλότερη, καὶ μᾶς ἔμαθαν ἴδιοι τους νὰ λυπούμαστε, γιατί ἀφτοὶ μᾶς ἔμαθαν τί θὰ πῆ καὶ ποιητής. Μᾶς τόμαθε περίφημα ὁ Σολωμός, ἀφοῦ γιὰ τὸ Σολωμὸ εἶναι σήμερις ὁ λόγος. Ὁ σωστός ὁ ποιητής, ψυχὴ καὶ γλώσσα, εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ λαοῦ του. Χρέος του νὰ ξεδιακρίνη καὶ ἀχάλαστο νὰ ποδώσῃ κάθε ψιθύρισμα τῆς ψυχῆς καὶ τῆς γλώσσας. Ὁ ποιητής εἶναι ὁ μεγάλος ὁ πατριώτης, πρῶτο πρόσωπο σ' ὅλους τοὺς τόπους τοῦ κόσμου, πιὸ πολὺ ἀκόμη στὴ Μουσουλμανισμὴ τὴν Ἑλλάδα, ποῦ ἀνώτερό του δὲν ὑπάρχει. Ὁ ποιητής γιὰ ὅλους θὰ λαλήσῃ. Παντοδύναμα θ' ἀνοιξῇ τὴ φωνὴ του, γιὰ νὰ ψάλλῃ τῆς πατρίδας τὰ μεγαλεῖα. Ἀφτός, μ' ἕνα χᾶδι τῆς καρδιάς του, ὅπως ἡ μάνα τὸ παιδί, ἔθνος ἀλάκαιο θὰ μαγέψῃ: σ' ἕνα λόγο τῆς ἀγάπης, σὰ νὰ εἶχανε τὰ λόγια του φτερά, ἀνάλαφρα θὰ μᾶς σηκώσῃ, νὰ μᾶς πάῃ ἐκεῖ ποῦ θέλει, μαζί του νὰ μᾶς πάρῃ κ' ἡ καρδιά μας μέσα μας νὰ λιώνῃ ποῦ μᾶς πῆρε. Ἀφτός, ὅταν ἡ Λεφτεριά μὲ τὸ χέρι τῆς τὰκούραστο, ἀνάψῃ τοὺς πολέμους, θὰ βροντήξῃ καὶ θὰ στράψῃ, σταλιά αἶμα στὲς φλέβες σου δὲ θὰ φήσῃ, ποῦ νὰ μὴν τὸ κάμη φωτιά. Ἀφτός πάλε, σὰν πέσης λαβωμένος, ἢ σὰν πονεῖς, μὲ τὰ γλυκά, μὲ τὰ ὑπόγλυκά του τὰ δάκρυα, σιμά σου θ' ἀρθῇ νὰ σὲ παρηγορήσῃ. Λιγώτερο ἐσὺ θλίβεσαι, καὶ χαίρεσαι λιγώτερο ἀπὸ τὸν ποιητή, γιατί ἀφτός θλίβεται καὶ χαίρεται περισσύτερο ἀπ' ὅλο τὸ ἔθνος ποῦ ὅλο μέσα του τὸ νοιώθει, ποῦ ὅλο μέσα του ζῇ. Ἀφτός θὰ σοῦ μάθῃ καὶ τὸ καλὸ καὶ τὸ φέλιμο, θὰ σοῦ μάθῃ τὴν ἐλπίδα, καὶ νὰ κλαῖς θὰ σοῦ μάθῃ καὶ νὰ γελάς, ἀφτός ποῦ ὅλος του εἶναι καλοσύνη, ποῦ ὅλος ὅλος του εἶναι ἀγάπη.

Ἀγάπη τοῦ χρωστοῦμε καὶ μεῖς. Ἄκουσα νὰ λένε πῶς ὁ Σολωμός, προτοῦ πεθάνῃ, κουρασμένος, ἴσως καὶ κάπως ἀπελπισμένος, βλέποντας πῶς ὁ κόσμος δὲν ἀγαποῦσε, δὲν πολυκαταλάβαινε τὰ μονάκριβά του τὰ ἰδανικά, πῆρε κ' ἔκαψε ἢ ξέσκισε ὁ ἴδιος τοὺς στίχους, ποῦ ἐλπίζε

νὰ ληθῆσουν τὰ ἰδανικά τῆς τέχνης καὶ τῆς ψυχῆς του. Ἐγὼ δὲ μπορῶ νὰ τὸ πιστέψω. Δὲν μπορῶ νὰ πιστέψω πῶς ἕνας ποιητὴς σὰν τὸ Σολωμὸ, ἔκαμε τέτοια ἀπόφαση, πῶς τὸ βάσταζε ἡ καρδιά του νὰ τιμωρήσῃ τὸ ἔθνος. Γιατὶ θὰ εἶταν ἀληθινὴ τιμωρία. Τί δυστύχημα μεγαλύτερο, παιδιὰ, φαντάζεται κανένας στὴν Ἑλλάδα, παρὰ νὰ σωπάσῃ ὁ ποιητής, ποῦ Ἑλλάδα τὴν ἔκαμε ἀφτός, ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παλιά; Γιὰ βέβαιο τόχω πῶς ὁ Σολωμός, ὅσο πικραμένος καὶ νὰ εἶτανε κάποτε, πάντα παρηγορήθηκε μὲ τὰ ἰδανικά του. Ὁ ποιητής γιὰ τὰ ἰδανικά του καὶ μόνο δουλέσει, ποῦ κατόπι γίνονται ὁλωνῶ μας ἰδανικά. Βλέπετε πῶς σήμερις τὸν προσκυνοῦμε. Ὡς τόσο, ἴσως εἶναι καλὸ καὶ νὰ προσέχουμε. Δὲ φτάνει νὰ τοῦ στήνουμε ἀντριάντα, πρέπει νὰ τοῦ γλυκαίνουμε τὴ ζήση. Δὲν πρέπει νὰ σφαλνᾷ τὸ στόμα ὁ ποιητής, νὰ στέκεται μακριάθε ἀπὸ μᾶς, δυταρεστημένος. Τί δὲ θὰ δίναμε τώρα, νὰ τὸν εἶχαμε μπροστὰ μας τὸ Σολωμὸ, νὰ τὸν ἀκούγαμε, νὰ μᾶς μιλοῦσε! Χαμόγελα θὰ γέμιζε ἡ Ζάκυθο πέρα. Ὁ ποιητής εἶναι πάντα λυπημένος. Ἐνα χαμόγελο νὰ δῇ ἀπὸ κεῖνα, τὰγαθὰ χαμόγελα τῆς ψυχῆς μας, καὶ στὰ στήθια του ἀμέσως θὰ ξανοίξῃ τὸ λουλούδι τῆς καλοσύνης. Θὰ ξανοίξῃ καὶ στὰ στήθια τὰ δικά μας, γιατί θὰ δοῦμε καὶ μεῖς στὸ πρόσωπό του νὰ λάμπῃ τὸ φῶς ἐκεῖνο τὸ σπλαχνικό, ποῦ λέγεται Ἰδέα.

Δικός σας
ΨΥΧΑΡΗΣ

Οἱ ἀφίλιωτοι

⌘ ὑπο Γ. ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗ

Πικρὰ θᾶθελε νὰ χωρατέψῃ ἡ μοῖρα ὅταν ἀποφάσισε νὰ σμίξῃ σ' τὸν ἴδιον τόπο καὶ σ' τὸν ἴδιον καιρὸ δύο πλάσματα, ποῦ σὲ τίποτα δὲν ἔμοιαζαν, ἕνα μαλλιαρὸ μαυρόγατο κ' ἕνα χρυσοπράσινον παπαγάλλο. Καλύτερα ὅμως ν' ἄλειπε τέτοια γνωριμιὰ καὶ γιὰ τοὺς δύο. Ἄν ἦταν ὁ παπαγάλλος νὰ παπαγαλλίξῃ σ' τὸ κλουβὶ κ' ὁ γάτος σ' τὸν καναπέ νὰ ρουθουνίξῃ καὶ νὰ μὴ χωνεύωνται μεταξύ τους, γιατί νὰ μὴν περνοῦσαν ἐλεύτερα τὴ ζωὴ τους χωρισμένοι, ἐκεῖνος νὰ ξεφωνίξῃ σ' τὰ δένδρα τῆς μακρινῆς πατρίδας του κ' αὐτὸς ν' ἀναστατώνῃ τὰ κεραμίδια; Ὁ ἄνθρωπος ποῦ ἔγινε τῆς μοῖρας ὄργανο τυφλὸ καὶ τοὺς ἔβαλε σὲ μιὰ γειτονιά νὰ ζήσουν, δὲ φρόντισε νὰ φυτέψῃ ἀνάμεσὸ τους κάποιον αἵτημα φιλικό. Γι' αὐτό, φαίνεται, κ' ἐκεῖνοι μισήθηκαν θανάσιμα. Μῖσος, ποῦ μοναχὰ τοῦ κλουβιοῦ ἢ συρματόπλεχτη φραγὴ ἦταν ἐμπόδισμα σ' τὴν ὁρμὴ του. Ἄλλοιῶς καμμιάν ἀνθρώπινη καὶ θεϊκὴ δύναμη δὲ θὰ λογάριζε. Ἐνα τέτοιο μεγάλο μῖσος, μεγάλο σὰν τὸ Λυκαβητό, ἀφοῦ τ' ἀντίκοβε τὸ σιδερένιο δίχτυ, δὲ νόμισε ἀντρικὸ νὰ σβύσῃ ἄδικα καὶ νὰ ξεθυμάνῃ χωρὶς σκοπὸ. Σ' αὐτὸ βρέθηκαν σύμφωνοι κ' οἱ δύο ἐχ-

τροί. Γιὰ νὰ μὴν ἀφήσουν νὰ χαθῆ λοιπὸν τὸ πάθος τους ἀργὸ καὶ νὰ στομώσῃ, ἄρχισαν νὰ τρώγωνται πρῶτα μὲ τὰ μάτια· νὰ φοβερίζωνται μὲ σιωπηλὲς φοβέρες· νὰ βρίζωνται ἀπ' ἀνοιχτὰ μὲ νεύματα καὶ κινήματα, ποῦ δὲν τὰ ξηγοῦσε ἄλλος, παρὰ οἱ μισημένοι μοναχά.

Μέσα σ' αὐτὸν τὸν πόλεμο, ποῦ δὲν ἔτρεχε κίντυνο κανεὶς, σ' τ' ἄβλαβο τοξοβόλημα τέσσερων λαμπερῶν ματιῶν, σπάνια εὑρισκαν καιρὸ νὰ κυταχτοῦν χωρὶς ὀργή, σὰν ἀγνώριμα πλάσματα ποῦ ἦταν καὶ τὰ δύο, ἀγνώριμα τὸ ἓνα σ' τ' ἄλλο, ἢ τέλος σὰν ἐχτροὶ ποῦ σπουδάζονται πρὶν ἔρθουν σ' τῶν χειρῶν ἢ τῶν νυχιῶν τὴν τελικὴ τὴν κρίση. Ὁ γάτος, νὰ λέμε τὴν ἀλήθεια, σ' τῆς σπουδῆς αὐτὸ τὸ ζήτημα δείχνονταν κάπως πειθὸ περίεργος. Ὅσο γιὰ τὸν παπαγάλλο, δὲ θέλω νὰ πιστέψω πῶς εἶχε καὶ καλὰ ἐκεῖνο ποῦ οἱ ἄνθρωποι λέμε περιέργεια καὶ ποῦ μπορεῖ νὰ πάρῃ κι' ἄλλα ὀνόματα σ' τῶν ἀνθρώπων ἢ τῶν ζωντόβολων τῆ γλώσσα. Ὡς τὴν παπαγάλλικη θὰ λέγονταν, μὲ μιὰ σειρά κακῶφωνων λαρυγγισμῶν, «παραμέληση τῆς περηφάνειας καὶ τοῦ θαυμασμοῦ μας σ' τὸ ἴδιο τὸ λαμπρὸ ὑποκείμενό μας», τῶν παπαγάλων δηλαδή. Ὁ γάτος τὴν ἀγάπη ποῦ εἶχε σ' τὸν ἑαυτὸ του θὰ τὴν ἔδειχνε (ἀνίσως καταδέχονταν ὁ παπαγάλλος νὰ τὸ προσέξῃ) μ' ἓνα ἐπιμελημένο γλύψιμο τοῦ γυαλιστεροῦ γουναρικοῦ του. Τὴν περιέργειά του ὅμως τὴν ἔδειχνε μ' ἄλλον τρόπον φυσικὸν σ' τὸ χαραχτῆρα του. Ἐπιανε θέση ἀντίκρου σ' τὸ κλουβί κ' ἔβλεπε τὸν παπαγάλλο. Κ' ἐπίμονα κι' ἀχόρταστα τὸν ἔβλεπε μὲ μάτια ποῦ ἄστραφταν κι' ὅλο μελετοῦσαν. Ὁ παπαγάλλος ὅμως τὸ σκοπὸ του. Δὲν εἶχε ἀρκετὸν καιρὸ νὰ βλέπῃ καὶ νὰ μελετᾷ ἄλλον ἀπὸ μοναχὸν τὸν ἑαυτὸ του.

Τὸ κάθε τι ποῦ νοιώθει ἀκόμα καὶ μὲ κόπο ἓνα, ὅποιο κι' ἂν εἶναι, ζῶ', φτάνει νάχῃ λίγο πειθὸ τρανὴ γνώση ἀπὸ γατίσια, ὁ γάτος ἤθελε μελέτη καὶ σπουδὴ ὡς νὰ τὸ καταλάβῃ. Βλέποντας λοιπὸν τὸν παπαγάλλο μ' ὅλο τῶν φτερῶν τὸ χάρισμα (ἤξερε ὁ γάτος ἀπὸ φτερά κι' ἄς ἦταν ἄφτερος, ὅπως ὅλοι οἱ γάτοι), βλέποντας τὸν παπαγάλλο νὰ μακραίνει ἐπίτηδες, καμαρωτὸς σὰν πασσᾶς Τοῦρκος, τὸν περίπατό του γύρω σ' τὰ ξύλα καὶ σ' τὰ σύρματα τῆς κλούβας, περίπατο ποῦ ὁ παπαγάλλος ἔκανε ἀργά, θαρροῦσε, καὶ μετρημένα, μὲ τῶν νυχιῶν καὶ τῆς μυτερῆς του μύτης τὴ βοήθεια· βλέποντάς τον νὰ γίνεται σκοινοβάτης ἀπὸ πασσᾶς (ἂν κ' ἓνας γάτος προσκυνάει ἓναν πασσᾶ κι' ἀναγελάει ἓνα σκοινοβάτη) καὶ νὰ κἀνῃ τὸν ψόφιο κρεμασμένος κτωκέφαλα κι' ἀντάμα μὲ φοβισμένα, σὰ νὰ πνίγονταν, ξεφωνητὰ νὰ κράζῃ ὄχι ἄλλον κανέναν τάχα νὰ τὸν γλυτώσῃ, παρὰ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν του νὰ τὸν καμαρώσῃ· βλέποντας τέτοια ἄπιστα ἀγυρτέματα, ὁ γάτος συλλογίζονταν ἂν δὲν ταίριαζε νὰ δοκιμάσῃ κι' αὐτὸς κάτι ἀπ' ὅσα γνώριζε παιγνίδια σκοινοβατικά, νὰ πηδήσῃ ἐνάερα, νὰ

τρέξῃ ἀνάμεσα σ' τὰ ἐπιπλα, νὰ χαθῆ σὰν ἄνεμος καὶ νὰ ξαναφανῆ, νὰ σακροκλώσῃ μ' ἓνα τίνιγμα σ' τὸ κλουβί, τέλος νὰ δείξῃ τῆς ἐφτάψυχες δυνάμεις ποῦ ἔκρυβε σ' τὰ στήθια του, κἀνοντας ἀξιογέλυστον σ' τὰ ἴδια τὰ μάτια του τὸν παπαγάλλο, ἢ νὰ καθίσῃ σ' τὴν ἄκρη γελῶντας ἀπὸ κάτου σ' τ' ἄγρια του μουστάκια. Ὁ γάτος προτίμησε τὸ τελευταῖο, τὸ μόνο ποῦ ἦταν ἀνίκανος νὰ καταφέρῃ, ἂν καὶ ποτὲ δὲν ἔλαβε τόσες ἀφορμὲς γιὰ γέλοια. Τότε ἀντὶ νὰ γελάῃ, θύμωνε ὁ γάτος μὲ τ' ἀνάποδα φερσίματα τοῦ παπαγάλου. Ὅμως δὲ φανέρωνε, ἀλλὰ ἔκρυβε καλὰ τὸ θυμὸ του.

Ἀπ' ὅλα ὅμως περισσότερο τὸν θύμωνε τὸ γάτο, ὁ τρόπος ποῦ ὁ παπαγάλλος κάθε στιγμὴ καὶ χωρὶς λόγο συνείθιζε νὰ ξεφωνίζῃ. Ἄν δὲν ἦταν βρισιῆς σ' τὸ πρόσωπο τοῦ γάτου ἐκεῖνα τὰ ξεφωνητὰ, θὰ προτιμοῦσε αὐτὸς νὰ μὴν ἦταν μήτε κι' ἄβλαβα πειράγματα, εἴτε χωρατὰ. Κι' ἀφοῦ ἦταν ἀδύνατο νὰ κάμῃ τὸν παπαγάλλο νὰ σωπαίνει, προτιμοῦσε νὰ ξηγᾷ τὰ λόγια του ἐχθρικά σ' τὸν ἑαυτὸ του. Καὶ τὰ ξηγοῦσε ἔτσι, ἀφοῦ δὲ μποροῦσε νὰ τοῦ δώσῃ ἄλλη ἐξήγηση ἀληθινὴ καὶ γατικὴ: «Καμάρωσε, παλιόγατε, τὴν ὀμορφὴ στολή μου! Κι' ἂν δὲ σ' ἀρέσουν τὰ πράσινα καὶ τὰ χρυσά, ἴδες τὸ τομάρι σου καὶ σκάσε, γάτε μαῦρε σὰν τὸν κόρακ!» Κι' ἄλλα τέτοια μὲ περίσσια ἀδιαντροπία τοῦ τραῦλιζε τοῦ γάτου. Αὐτὸς ἀληθινὰ πῆγαινε νὰ σκάσῃ ἀπὸ τὸ κακό του. Καὶ γιὰ νὰ σκάσῃ πειθὸ πολύ, ἔπαιρνε τὰ λόγια τοῦ παπαγάλου σ' ἐνάντιο νόημα. Δὲν καμάρωνε τὸν παπαγάλλο γιὰ τὸ φτέρωμά του. Ζήλευε τὰ φτερά γιὰ τὸν ἀφέντη ποῦ στόλιζαν. Κι' ἀκόμη πειθὸ περίεργος μέσα σ' τὸ θυμὸ του, ἔρχονταν κοντύτερα σ' τὴν κλούβα.

Ἡ ἐπιμονὴ αὐτῆ τοῦ γάτου γέννησε σ' τὸν παπαγάλλο ἓνα αἴσθημα ἄγνωστο σ' τῆς φυλῆς τῶν παπαγάλων. Τὸν ἔκαμε κι' αὐτὸν περίεργον γιὰ τὴν περιέργεια τοῦ γάτου. Περιφρόνησε τὸ σύνορο τὸ συρματένιο, ποῦ τοῦς χώριζε τοῦς δύο, κ' ἤρθε περίεργος ἀληθινὰ, ξεχάνοντας ἀκόμα καὶ τὴ φροντίδα γιὰ τὰ χρυσὰ φτερά του, κ' ἔδραλε τὸ κεφάλι ὄζω καὶ ρώτησε τὸ γάτο τί ζητεῖ. Ρώτημα περιττό, ἀφοῦ δὲν ἦταν ἄλλος παπαγάλλος ἐκεῖ πέρα, κι' ὁ γάτος ζητοῦσε αὐτὸν τὸν ἴδιον. Ἄπλωσε μ' ὅλο αὐτό, γιὰ νὰ μὴν εἶναι καμμιὰ σ' τὸν παπαγάλλο ἀμφιβολία, ἄπλωσε τὸ πόδι καὶ τὸν ἔδειξε, μ' ἄλλα λόγια τοῦ ἐμπηξε τὰ νύχια του σ' τὰ στήθια. Ὁ παπαγάλλος παραξήγησε τὸ κίνημα τοῦ γάτου. Νόμιζε πῶς ἤθελε νὰ τοῦχαλάσῃ τὴ στολή (ποῦ, καὶ καθημερινὴ καὶ σκόλη, τὴ φοροῦσε πάνταγιορτινὴ) καὶ θύμωνε. Ἄρπαξε μὲ τὴ μύτη τὸ γάτο ἀπὸ τ' ἀφτί γιὰ νὰ τὸν μάθῃ νὰ μὴν ξανακἀνῃ ἄλλη φορὰ τέτοια χωρατὰ. Ὁ γάτος ὅμως ἀδικὰ παραξηγήθηκε. Ἄνόητος στάθηκε ἀπ' ἀρχῆς ὁ παπαγάλλος νὰ μὴ μπορέσῃ νὰ καταλάβῃ τὴ φύση ἐνὸς γάτου ἀπλοϊκοῦ, μ' ὅλες τῆς πονηριῆς του, ποῦ δὲν κύταξε ποτὲ νὰ μάθῃ

τοὺς τρόπους ποὺ πρέπει νὰ φέρωνται οἱ γάτοι παπαγάλлика ὅς τοὺς παπαγάλλους. Γι' αὐτὸ κι' ὁ γάτος βιάστηκε νὰ τοῦ δώσει ἄλλη ἐξήγηση πειὸ καθαρὴ γιὰ τοὺς σκοποὺς του, καὶ τὸν ἔπιασε τὸν παπαγάλλο ἀπὸ τὸ λαιμὸ. Ἀπὸ κείνη τὴ στιγμή ἔπαψε νὰ θυμῶται πειὰ ὁ παπαγάλλος τί ἔγινε παρὰ κάτου. Καὶ τὸ χειρότερο, δὲ θυμῶνταν μήτε ἂν ἔλαβε τὴν πρέπουσα φροντίδα γιὰ τὰ φτερά του. Ἐπείσε ἡ κλούβα καὶ μαζί μ' αὐτὴ κυλήθηκαν ὅς τὸ πάτωμα γάτος καὶ παπαγάλλος περιπλεγμένοι.

Ὅταν ἔτρεξαν ὅς τὸν κρότο οἱ ἄνθρωποι τοῦ σπιτιοῦ, ὁ γάτος πηδώντας πέρα δῶθε, τέλος ἀποφάσισε νὰ κρυφθῆ ὅσ τὸν περιβλεπτον κρυφῶνα τῶν κεραμιδιῶν τῆ νίκη, ποὺ τὸν κυνηγοῦσαν νὰ τοῦ πάρουν τ' ἀφεντικά ἀπὸ τὰ πλευρά του. Ὁ παπαγάλλος ὅμως, καὶ σὲ τέτοια κρίσιμη στιγμή, δὲν ἔχασε τὸ σοβαρὸ, ὅσο τοῦμενε ἀπὸ τοῦ γάτου τὸ χοντρὸ φέρεσιμο· ξαπλωμένος ὅς τὸ πάτωμα ἄσειστος μὲ τὰ πόδια ἀπάνου, καρτέρεσε ὡς ποὺ ἦλθε κάποιος καὶ τὸν σήκωσε. Τότε ὅλοι τὸν λυπήθηκαν ἔχι γιὰ τίποτ' ἄλλο, παρὰ μοναχὰ γιὰ τὸ τομάρι του, ποὺ εὐτύχησε νὰ τὸ βγάλῃ πειὸ πολὺ γερὸ παρὰ ζημιωμένο ἀπὸ τοῦ γάτου τὰ νύχια κι' ὅμως δὲ θὰ μπορούσε τώρα νὰ τὸ καμαρώσῃ καὶ νὰ τὸ χαρῆ, ἐνῶ θὰ χρησίμευε γιὰ σάβανο ἀλήθεια βασιλικὸ ὅς τὸν ἄσημο νεκρὸ του.

Σὲ λίγες ἡμέρες, ἀφοῦ χόρτασε ὁ γάτος ἄφαντος, νικητὴς ποὺ ὅς τὰ λίγα εὐχαριστιέται, τῆ νίκη του καὶ ἀφοῦ ἀπογιόμισε ὅ,τι ἔλειπε ἀπὸ τὸ ξεχείλισμα τῆς δόξας του μὲ σάρκες ποντικῶν, βγήκε νὰ κάμῃ ἕναν χωνευτικὸν περίπατο γύρω ὅς τὸ δωμάτιο, τὸ μάρτυρα τῆς ἀντρείας του. Θλιβερὴ ἐντύπωση δὲν τοῦκαμε τ' ἄδειο τὸ κλουβί, ποὺ φαίνονταν ὅς ἂν κάτι νὰ περιμένε, περιφρονημένο καθὼς στέκονταν ἐκεῖ ὅς τὴν ἀγκωνή. Ὁ γάτος τὸ εἶδε ἀδιάφορος καὶ πέρασε, γιὰ τὸ δὲν ἔξερε ἕνα κλουβί ἄδειο τάχα τί περιμένει. Καὶ τώρα τί νὰ κάμῃ τὸ μῖσος, ὅσο τοῦ περίσσευε ἀπὸ τοῦ ἔχτροῦ του τὴν καταστροφὴ κι' ἀπὸ τὴν πολλή του ἀγάπη ὅς τὰ ποντίκια; Ἐνας γάτος γιὰ νὰ καλοσκεφτῆ κάτι, πρέπει νὰ πάρῃ στάση ποὺ νὰ ταιριάζῃ ὅς τοὺς βαθειοὺς συλλογισμοὺς του. Ὅταν ἔχῃ ὅς τὸ νοῦ του πράγματα ἰλαρά, ὁ γάτος συνειθίζει νὰ ξαπλώνεται ὅς τὰ μαλακὰ καὶ νὰ παίξῃ τὸ ρουθούνισμά του ὅς κομπολόγι καλογερικὸ. Ὅταν ὅμως ἕνα βιαστικὸ τὸν κεντᾷ ζήτημα, τότε ἀφίνει τῆς καλοπέρασης τὴ γλύκα τὴ νυσταχτικὴ κι' ἀνήσυχος γυρίζει τῆς κακοτοπιῆς, ποὺ ὅς ἕνα γάτο ὅς τὰ καλὰ καθούμενα δὲ συχωριέται νὰ βάνῃ πόδι. Λοιπὸν πηδώντας σὲ τραπέζια καὶ καθίσματα, βρέθηκε ὁ γάτος ἀπάνου ὅς τὸ μάρμαρο γυάλινου ντουλαπιοῦ. Ἐκεῖ κάποιον ζήτημα εἶχε νὰ μελετήσῃ. Ἦταν ἕνα κομμάτι τυρὶ κλεισμένο ὅς τὸ ντουλάπι.

ὅς ὁ παπαγάλλος καλὴ ὥρα ὅς τὸ κλουβί. Ὅμως ὅς τὴ σοβαρὴ του αὐτὴ μελέτη ἄλλο πάλι ζήτημα ξεφύτρωσε ὅς τὴ μέση καὶ τὸν μπερδέψε. Δεύτερος γάτος πρόβαλε μέσα ἀπὸ τὸ γυάλι καὶ τὸν κύταζε πρόσωπο μὲ πρόσωπο. Αὐτὸ ὅμως τὸ ζήτημα ἦταν πειὸ παλιὸ ἀπὸ τὸ ζήτημα τὸ φρέσκο τοῦ κεφαλοτυριοῦ. Πολλὲς φορές ὡς τώρα βγήκε ἐμπρὸς του καὶ τοῦ τράβηξε ζωηρὴ τὴν προσοχὴ ἀπ' ἄλλα πειὸ σοβαρὰ ζητήματα. Καὶ τώρα ρωτοῦτε, καθὼς πάντα, τὸν ἑαυτὸ του τί ἦταν ἐκεῖνος ὁ γάτος ποὺ τὸν κατασκόπευε, ἂν ἦταν γάτος δηλαδὴ ἢ ἂν δὲν ἦταν. Πολλὰ φαινόμενα τοῦ ἔλεγαν πῶς ἦταν, ὅμως δὲν ἤθελε νὰ τὸ πιστέψῃ, ἀφοῦ ἀκόμα ἀκολουθοῦσε νὰ τὸν ξετάξῃ μ' ἀγρυπνὴ προσοχὴ, μ' ὅση κ' ἐκεῖνος ἔκανε τὸ ἴδιο. Αὐτὸ θὰ πῆ νᾶναι κανεὶς γάτος περίεργος, εἴτε περίεργος ὁ γάτος καὶ νὰ μὴν ἔχῃ ἄλλη βοήθεια παρὰ τὸ γατίσιο του μυαλό, ὅς τῆς ζήτησὲς του. Αὐτὸ κινῶσε καὶ τὸ γάτο τὸ δικὸ μας, ἐνῶ εἶχε ἐμπρὸς του τὸ ζήτημα τοῦ κεφαλοτυριοῦ, νὰ λησμονιέται ὅς ἄλλα δύσκολα ζητήματα καὶ τελευταῖα νὰ τὰ χάνῃ ὅλα. Ὅμως κι' ἂν εἶχε ὁ γάτος πειὸ πολὺ μυαλό καὶ συλλογίζονταν τί ἤθελε ὁ ἄλλος μέσα ὅς τὸ ντουλάπι, συντροφιά μάλιστα μὲ τὸ τυρὶ καὶ πῶς δὲν τῷ τρωγε τότε θὰ κιντύνευσε νὰ πέσῃ σὲ χειρότερα. Παρόμοιον ζήτημα θὰ περνοῦσε καὶ τὴν πειὸ μεγάλη γατίσια γνώση. Νὰ λοιπὸν ποὺ βοηθᾷ καὶ τὸ λιγόμευαλον ἢ λιγομυαλιά του. Κ' ἔτσι τὸν φυλάει ἀπὸ χειρότερα.

Ἐνῶ χάνονταν ὁ γάτος σὲ τέτοιους ζεβροδίμιτους συλλογισμοὺς κ' ἐνῶ ἔφερνε τὴν προσοχὴ του πότε ὅς τὸ τυρὶ καὶ πότε ὅς τὸν ἀντικρινὸν ὁμοῖό του, κάνει ἔτσι ἄξαφνα καὶ βλέπει ἀπάνου ὅς τὸ ντουλάπι — τί ἂν καταλάβετε; τὸν παπαγάλλο! Ἄν καὶ δὲν εἶχε μὲ πολλοὺς παπαγάλλους γνωριμιῆς, ἔφτανε πῶς γνώρισε ὁ γάτος ἕναν καὶ μοναχόν, γιὰ νὰ ξέρῃ τί πράμα εἶναι παπαγάλλος. Τὸ ξαφνικὸ λοιπὸν αὐτὸ συναπάντημα τοῦ ἔφερε ὅς τὸ νοῦ ἐκεῖνον καὶ μὲ φυσικὸ ἀκολουθῆμα πίστεψε πῶς ἦταν κιόλα αὐτός. Κι' ὅμως, ἂν καὶ δὲ δίστασε, θάχε κάθε δικίον ὁ γάτος νὰ δείξῃ δισταγμὸ γιὰ τὴν αὐτότητα τοῦ παπαγάλλου. Γιατί, ἂν παρατήρησε καλὰ θὰ εἶδε πῶς κοντὰ ὅς τὰ γνώριμα σημάδια, ὁ παπαγάλλος εἶχε κάτι ἀπάνου του, ποὺ τὸν ἔκανε νὰ μοιάξῃ μ' ἄλλον παπαγάλλο καὶ τὸν μάκραινε ἀπὸ τὴν ὁμοιότητά του μ' ἐκεῖνον, τὸν παλιὸ του γνώριμον. Καὶ πρῶτα θὰ εἶδε πῶς στέκονταν ἀκίνητος καὶ τεντωμένος (ἐνῶ ὁ ἄλλος ἦταν ὅλος κίνηση κι' ἀνησυχία)· πῶς ἦταν ἀλύγιστος κι' ἴσως ὁ λαιμὸς του (ἐνῶ ὁ ἄλλος, στραβολαίμαζε κάθε στιγμή), πῶς ἔμενε βουδὸς (ἐνῶ ἐκεῖνος ἔσκουζε σὰ νὰ τὸν ἐπνιγαν, — καὶ τὸ χειρότερο γι' αὐτὸν ποὺ δὲν εἶχε τὴν παραμικρὴ φροντίδα πειὰ ὅς τ' ὁμορφὸ φτέρωμά του. Δὲ γύριζε νὰ κυταχτῆ ποτέ, σὰ νᾶχε τὴν πειὸ φρικτὴ περιφρόνηση ὅς τὸν ἑαυτὸ του. Ἡ ματιὰ του ἦταν καρφω-

μένη ἄλλοῦ, πέρα ἀπὸ τὸ τόσο φιλάρεσκο ἄλλη φορά ὑποκείμενὸ του. Ἦταν ὁ τὸν ἐχθρὸ του τὸ γάτο κερφωμένη! Ἐλαμπαν οἱ χάντρες τῶν ματιῶν του ἀστραφτερές, σὰ νὰ ἦταν χάντρες γυάλινων ματιῶν. Ὁ γάτος μετατόπισε πολλές φορές, κρυμμένος παραφύλαξε, ἀλλὰ τὰ μάτια ἐκεῖνα τὸν ἀκολουθοῦσαν ἄγρυπνα, ἀκλειστα. Ὁ γάτος ἔπερτε ἀπὸ ἓνα ὁ ἄλλο ξάφνισμα. Καὶ δὲν ἔπαυε νὰ συλλογίζεται καὶ νὰ ζητάζει. Καὶ μὲ ἀνοιχτὰ καὶ μὲ κλειστὰ τὰ μάτια τὰ δικά του (ἀρίνοντας τὸν παπαγάλλο αἰώνια νὰ τὸν κατασκοπεύη, νὰ τὸν ταράζει καὶ νὰ τὸν θυμῶνῃ), κλωθογύριζε ὁ γάτος χίλια δὴν τρανύτερα τῆς δυνάμεις του ἀπορήματα, ποῦ ὅσο δὲν εὑρίσκει τὴν λύση τους, τόσο ἔρριχνε ὅλα τὰ φταιξίματα ὁ τὸν παπαγάλλο. Τέλος ὁ γάτος ὁ τὸ πελάγωμά του αὐτὸ, ἤρε σανίδα καὶ κόλλησε. Ὅλες οἱ φροντίδες του κατατάλαξαν σὲ μιὰ καὶ μόνη, αὐτὴ τὸ πῶς θ' ἀνέβαινε ἀπάνου ὁ τὸ ντουλάπι. Τὰ παρακάτου δὲν τ' ἀναμετροῦσε ὁ γάτος. Εἶχε καιρὸ νὰ τὰ σκεφτῇ ἢ νὰ τὰ καταφρονέσῃ, ἀφοῦ πρῶτα θ' ἀνέβαινε. Μιὰ νύχτα λοιπὸν φύλαξε κι' ἀνέβηκε. Τὴ ἔγινε τότε ἀπάνου ὁ τὸ ντουλάπι; Αὐτὸ ποτὲ δὲ θὰ μάθωμε, ἀφοῦ καὶ τὸ πῶς εἶχε ἀνεβῆ σκοτεινὸ θὰ μείνῃ. Φαίνεται μοναχὰ πῶς δὲν ἤρε ὁ ὅλα τὰ ζητήματα τῆ λύση ποῦ πρόσμενε, ἴσως, ἀπὸ τὸν παπαγάλλο. Τὸν πῆρε λοιπὸν αὐτόν, μὲ τὸ καλὸ ἢ μὲ τὸ κακὸ, καὶ τὸν ἔφερε χαμηλότερα ν' ἀκολουθήσῃ τὴν ψηλὴ συζήτηση μαζί του, μὲ ἄλλα λόγια τὸν ἔσυρε ἀποκάτου ὁ τὸν καναπέ. Ἐκεῖ κανεὶς καὶ πάλι δὲν ξέρει τί ἔγινε. Φαίνεται ὅμως πῶς ὁ τὰ τελευταῖα ἀγάπησαν οἱ δὴν παλιοὶ ἐχτροί. Τὸ πρῶτὸ βρέθηκαν ξαπλωμένοι ὁ τὸ πάτωμα κ' οἱ δὴν ἀγκαλιά, σὰν καλοὶ φίλοι. Ἐμοιαζαν νὰ κοιμῶνται, ἂν κ' εἶχαν ἀνοιχτὰ τὰ μάτια τους. Κ' ἐνῶ τοῦ γάτου ἦταν νυσταγμένα καὶ θολά, τοῦ παπαγάλου ἔλαμπαν γελαστικά, ἐνῶ κύταζαν ἀλλοίθωρα τὸ γάτο ὁ τὸ πλευρὸ τους. Εἶχαν λοιπὸν φιλιώσῃ ἀληθινὰ οἱ δὴν ἀφίλιωτοι; Κ' εἶχε λείψη κάθε ἔχτρας ἀφορμὴ γιὰ πάντα ἀνάμεσὸ τους; Καὶ τώρα ἂν δὲν ἦταν ἡ ἀγάπη τους πολὺ παλιά, ἔδινε ὑπόσχεση νὰ μὲνῃ αἰώνια.

Νοέβρης 1902.

Γ. ΒΑΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ.

Η ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΜΑΣ

Δ. Εὐαγγελίδην.— Φιλιππούπολιν.— Δὲν ἔχομεν λόγον νὰ ἐκφράσωμεν τὴν εὐχαριστήσιν μας διὰ τὸ τόσον κολακευτικὸν γράμμα σας. Ἡ ἐπιταγὴ ἐλήφθη— εὐχαριστοῦμεν.

Ἄρην. Βεδίνιον.— Ἀποστέλλεται καὶ τὸ δεύτερον. Περιμένομεν. Οἱ συνδρομηταὶ θὰ λαμβάνουν 12 φυλλάδια ἐτησίως.

Ἐλένην Χ. Παπαδοπούλου.— Χαλκηδόνα. Θεωροῦμεν τιμὴν μας τὴν ἐγγράφησιν σας. Εἶνε ἐνθαρρυντικὸν δὲ νὰ σῶς βλέπωμεν παρακολουθοῦσαν μετὰ τόσοῦ ἐνδιαφέροντος τὴν φιλολογικὴν μας κίνησιν. Ἐλπίζομεν νὰ δώσετε τὸ παράδειγμα καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἀριστοκρατικὰς οἰκογενείας τῆς Κων/πόλεως αἱ ὁποῖαι εἶνε συνηθισμένα νὰ τρέφονται μόνον ἀπὸ γαλλικὰ μυθιστορήματα τοῦ Ρισβόρ, τοῦ Μαρὸ καὶ δὲν ξέρω ποίων ἄλλων ποῦ μᾶς τὰς παρουσιάζουν εἰς τὰς ἐπιφυλλίδας των, μὲ μοναδικὰς μεταφράσεις, αἱ βυζαντιναὶ ἐφημερίδες.

Ν. Ἄμουρ, Κων/πολιν.— Περιμένομεν τὴν συνέχειαν διὰ νὰ δημοσιευθῇ. Ἀκόμη νὰ μᾶς γράψετε.

ΜΗΝΙΑΙΟΝ
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ **ΖΩΗ** ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΟΝ

Διευθυντής ΑΠΟΣΤ. ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΣ
Γενικός ἀντιπρόσωπος καὶ διαχειριστής ΝΙΚ. ΜΕΛΑΧΡΙΝΟΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἐν Ἑλλάδι Δρ. 12 Ἐν Ρωσσίᾳ Ρ6λ. 5

Ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις ὄφ. χρ. 12

— Οὐδεμίᾳ αἰτησίᾳ πρὸς ἐγγραφὴν λαμβάνεται ὑπ' ὄψει
ἀν δὲν συνοδεύηται ἀπαραιτήτως ὑπὸ τοῦ ἀντιτίμου. Πᾶσα
ἀποστολὴ χρημάτων πρὸς τὸν

κ. Ἀπόστολον Μελαχρινὸν

Διευθυντὴν καὶ ἰδιοκτῆτην τῆς «Ζωῆς»

Εἰς Ἀθήνας

— Τὰ πρὸς δημοσίευσιν ἀποστελλόμενα δὲν ἐπιστρέφονται.
Πᾶσα ἀποστολὴ χειρογράφων πρὸς τὴν : Διεύθυνσιν «Ζωῆς»
εἰς Ἀθήνας.

— Ἀγγέλλεται καὶ κρίνεται πᾶν βιβλίον, οὗτινος ἀποστα-
λῶσι δύο ἀντίτυπα πρὸς τὴν Διεύθυνσιν.

ΕΚΔΙΔΟΝΤΑΙ ΠΡΟΣΕΧΩΣ :

Ἀποστόλου Μελαχρινοῦ

Ο ΗΛΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΕΙ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Τιμ. Φρ. 2.—

Σωτήρη Σκίππ

SILENTII DISSOLUTIO

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Τιμ. Δρ. 2.—

Ἀριστοτέλη Καμπάνη

ΠΟΡΤΡΑΙΤΑ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ

Τιμ. Δρ. 2.—

Σπύρου Μαρδοῦκα

ΕΘΝΙΚΑΙ ΛΑΜΠΑΔΕΣ

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Τιμ. Δρ. 3.—